

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ: ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ: ΝΟΜΙΚΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΕΞΑΜΗΝΟ: Η΄
ΚΛΙΜΑΚΙΟ: Α΄ (ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΦΛΟΓΑΙΤΗΣ, ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ)

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:
**<<ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΝΝΟΜΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ>>**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΜΑΡΚΟΥΛΑΚΗ ΜΑΡΙΑ
Α.Μ. 1340199900856

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή σελ. 6

2. Ιστορική προέλευση κυβερνητικών πράξεων

A) Γαλλία σελ. 7

B) Ελλάδα σελ. 8

3. Οι κυβερνητικές πράξεις κατά το Σύνταγμα του 1911, 1952

A) Κατά το Σύνταγμα του 1911 σελ. 9

B) Κατά το Σύνταγμα του 1952 σελ. 10

4. Η φύση των κυβερνητικών πράξεων

A) Η θεωρία του πολιτικού κινήτρου (Theorie du mobile politique) σελ. 10

B) Η θεωρία της ανώτερης βίας ή των εξαιρετικών περιστάσεων (Theorie des circonstances exceptionnelles) σελ. 11

Γ) Το τυπικό κριτήριο σελ. 12

Δ) Η βούληση του νομοθέτη – Νομοθετικός χαρακτηρισμός πράξης ως κυβερνητικής σελ. 12

E) Η διάκριση κυβερνητικής και διοικητικής λειτουργίας σελ. 13

Στ) Η συνταγματική θεωρία σελ. 14

Z) Η θεωρία της απαρίθμησης – κατάλογος κυβερνητικών πράξεων σελ. 15

I. Πράξεις που αναφέρονται στις σχέσεις μεταξύ εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας σελ. 16

II. Πράξεις που αναφέρονται στις διεθνείς σχέσεις του κράτους σελ. 16

III. Πράξεις που αποβλέπουν στη γενικότερη εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια της επικράτειας σελ. 18

IV. Άλλες πράξεις σελ. 18

5. Συνέπειες του χαρακτηρισμού μιας πράξης ως κυβερνητικής

A) Στον ακυρωτικό έλεγχο σελ. 19

B) Στην άσκηση του δικαιώματος της αναφοράς σελ. 20

Γ) Στην άσκηση του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης σελ. 20

6. Το ζήτημα του δικαστικού ελέγχου των κυβερνητικών πράξεων

A) Συνταγματική κατοχύρωση της αίτησης ακύρωσης και κατά των κυβερνητικών πράξεων σελ. 21

B) Η περιορισμένη έκταση του δικαστικού ελέγχου των κυβερνητικών πράξεων
Σελ. 23

Γ) Τα κριτήρια της δικαστικής έρευνας επί των κυβερνητικών πράξεων σελ. 24

Aα) Η συμμόρφωση προς τις διατάξεις του Συντάγματος σελ. 24

Bβ) Η τήρηση της προβλεπόμενης διαδικασίας σελ. 25

Γγ) Η μη υπέρβαση των άκρων ορίων της δικαστικής ευχέρειας σελ. 25

Δ) Ασφαλιστικές δικλείδες απέναντι στη μειωμένη έκταση του δικαστικού ελέγχου των κυβερνητικών πράξεων σελ. 26

7. Το πρόβλημα της αστικής ευθύνης

A) Η θεωρία σελ. 27

A-1) Η αυστηρή άποψη σελ. 27

A-2) Η επιεικής αντιμετώπιση του θέματος σελ. 28

B) Η νομολογία σελ. 30

B-1) Η αρνητική τοποθέτηση σελ. 30

B-2 Η μεταστροφή σελ. 30

8. Επίλογος σελ. 32

9. Βιβλιογραφία σελ. 33

10. Παράρτημα δικαστικών αποφάσεων

1. ΣτΕ 250/1930 σελ. 35

2. ΣτΕ 31/1934 σελ. 37

3. ΣτΕ 347/1937 σελ. 39

4. ΣτΕ 615/1938 σελ. 41

5. ΣτΕ 448/1939 σελ. 43

6. ΣτΕ 164/1940 σελ. 45

7. ΣτΕ 2163/1946 σελ. 48

8. ΣτΕ 1190/1950 σελ. 51

9. ΣτΕ 1947/1960 σελ. 53

10. ΕφΑθ 2770/1962 σελ. 56

11. ΕφΑθ 1725/1966 σελ. 59

12. ΣτΕ 2275/1966 σελ. 61

13. ΣτΕ 2438/1966 σελ. 62

14. ΣτΕ 2468/1968 σελ. 66

15. ΣτΕ 2448/1969 σελ. 69

16. ΣτΕ 2528/1974 σελ. 71

17. ΣτΕ 484/1978 σελ. 78

18.ΣτΕ 1199/1986 σελ. 79

19.ΣτΕ 2279/1990 σελ. 81

20.1438/1993 σελ. 84

21.ΣτΕ 1116/1997 σελ. 91

22.ΣτΕ 2190/2001 σελ. 93

1.Εισαγωγή

Κυβερνητικές πράξεις ονομάζονται οι πράξεις των διοικητικών αρχών που δεν υπόκεινται σε κανένα δικαστικό ή διοικητικό έλεγχο. Η θεωρία των κυβερνητικών πράξεων, όπως φαινόταν από τον 19^ο αιώνα, ήταν ριζικά διάφορη από τις θεωρίες της διακριτικής ευχέρειας και των εξαιρετικών περιπτώσεων, καθώς μόνη αυτή πρόσφερε στη διοίκηση ‘δικαστική ασυλία’.

Η θεωρία των κυβερνητικών πράξεων είναι νομολογιακής προέλευσης. Τα γαλλικά διοικητικά δικαστήρια ήταν αυτά που την καθιέρωσαν και όριζαν ad hoc ποιες πράξεις ήταν κυβερνητικές.¹ Χαρακτηριστικό είναι ότι το γαλλικό Συμβούλιο της Επικρατείας (Conseil de Etat) και το Δικαστήριο των Συγκρούσεων (Tribunal de Conflits) χρησιμοποιούσαν την έκφραση ‘πράξεις που από τη φύση τους διαφεύγουν το δικαστικό έλεγχο’ περισσότερο από τον όρο ‘κυβερνητικές πράξεις’, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε ευρέως από τη θεωρία.

Στην ελληνική έννομη τάξη η ύπαρξη κυβερνητικών πράξεων αναγνωρίστηκε από τον ίδιο νομοθέτη. Το άρθρο 46 παρ.3 του ν. 3713/1928 όριζε ότι δεν προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως ‘αι κυβερνητικάί πράξεις και διαταγαί αι αναγόμεναι εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας’.² Το άρθρο 45 παρ.5 του ν.δ. 170/1973 και του κωδικοποιημένου π.δ. 18/1989 επαναλαμβάνουν τη διατύπωση αυτή. Εκτός απ’ αυτές τις διατάξεις οι κυβερνητικές πράξεις αναγνωρίζονται και από το άρθρο 2παρ.1 του ν.δ. 796/1971, το οποίο ορίζει: ‘Αναφορά, κατά την έννοιαν του παρόντος, θεωρείται έγγραφον διαλαμβάνον αιτιάσεις κατά ενεργείας ή παραλείψεως αρχής τινός ή οργάνου αυτής, πλην των αφορωσών εις κυβερνητικάς πράξεις, και περιέχον αμέσως ή εμμέσως αίτησιν περί επανορθώσεως ή αποτροπής ηθικής ή υλικής βλάβης’.³

Από τον ανωτέρω νομοθετικό ορισμό της έννοιας των ‘κυβερνητικών πράξεων και διαταγών’, που περιλαμβάνεται στο άρθρο 45 παρ. 5 του π.δ. 18/1989 μπορούν να συναχθούν δύο, κατ’ αρχήν, συμπεράσματα: Πρώτον, οι πράξεις αυτές είναι κατά τα λοιπά, διοικητικές πράξεις, δηλαδή εκτελεστές πράξεις της Διοικήσεως, οι οποίες θα υπόκεινταν άλλως στον ακυρωτικό δικαστικό έλεγχο. Είναι προφανές ότι εάν οι πράξεις αυτές δεν ήταν ‘διοικητικές’, τότε δεν θα είχε νόημα η ύπαρξη της ανωτέρω νομοθετικής προβλέψεως. Δεύτερον, οι εν λόγω ‘πράξεις’ και ‘διαταγές’ ανάγονται στη διαχείριση της πολιτικής εξουσίας’. Εισάγεται, έτσι ένα λειτουργικό κριτήριο, με βάση το οποίο κρίνεται η ιδιαίτερη φύση της ‘κυβερνητικής πράξης’. Το ζήτημα που απομένει, βέβαια, να διευκρινισθεί εν προκειμένω είναι ποιες πράξεις διοικητικών οργάνων ανάγονται στη διαχείριση της πολιτικής εξουσίας.⁴

¹ Μ. Στασινόπουλος, Δίκαιο των διοικητικών πράξεων, εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλας Αθήνα – Κομοτηνή 1951, σελ.35

² Προκόπης Παυλόπουλος Η συνταγματική κατοχύρωση της αιτήσεως ακυρώσεως μια σύγχρονη άποψη του κράτους δικαίου εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1982 σελ.258

³ Απ. Γέροντας, Σ. Λύτρας, Πρ. Παυλόπουλος, Γλ. Σιούτη, Σ. Φλογαίτης, Διοικητικό Δίκαιο, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας 2004, σελ.203

⁴ Το Σύνταγμα διμηνιαία επιθεώρηση συνταγματικής θεωρίας και πράξης, τεύχος 3/2001

2. Ιστορική προέλευση των κυβερνητικών πράξεων

Α) Γαλλία

Οι κυβερνητικές πράξεις αποτελούν κατάλοιπο της ιστορικής παράδοσης του ‘αστυνομικού κράτους’. Η λειτουργία του ‘αστυνομικού κράτους’ ρυθμιζόταν όχι από κανόνες δικαίου αλλά από την αρχή της πολιτικής σκοπιμότητας και του γενικού συμφέροντος, όπως τα αντιλαμβάνονταν η εκτελεστική εξουσία. Μετά από την επικράτηση του κράτους δικαίου η αρχή της πολιτικής σκοπιμότητας υποχώρησε ενώπιον της αρχής της κυριαρχίας του κανόνα δικαίου. Το κράτος δικαίου παρέλαβε τους θεσμούς του ‘αστυνομικού κράτους’ και τους προσέδωσε διαφορετική βάση και περιεχόμενο. Η αόριστη ορολογία ‘διατάξεις αναγόμεναι εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας’ προσέλαβε σημασία εξαιρέσεως η οποία έπρεπε να ερμηνευθεί στενά. Η εξέλιξη αυτή αποτυπώνεται σαφέστατα στη γαλλική έννομη τάξη του 19^{ου} αιώνα. Το Συμβούλιο της Επικρατείας μέχρι το 1872, εκτός από ένα μικρό διάλειμμα μεταξύ του 1849 και 1852, αποτελούσε ένα απλό συμβουλευτικό όργανο του αρχηγού του κράτους ο οποίος θεωρείτο φορέας της ακυρωτικής δικαιοδοσίας (justice retenue). Την εποχή εκείνη δεν υπήρχε κάποια νομοθετική διάταξη που να απέκλειε τις κυβερνητικές πράξεις από τον περιορισμένο έλεγχο του γαλλικού ΣτΕ. Αλλά κάποιες αιτήσεις ακυρώσεως ήταν πολύ ‘ενοχλητικές’ για τον αρχηγό του κράτους, καθώς στρέφονταν είτε κατά των ίδιων των πράξεων του είτε κατά πράξεων της κυβέρνησής του. Έπρεπε να βρεθεί κάποια λύση και αυτή ήταν η καθιέρωση κάποιας μορφής απαραδέκτου εναντίον προσφυγών που στρέφονταν κατά πράξεων στις οποίες ο αρχηγός του κράτους απέδιδε πολιτική σημασία (mobile politique). Το 1872 αναγνωρίστηκε οριστικά στο γαλλικό ΣτΕ η αρμοδιότητα να αποφαινεται ‘ιδίω ονόματι’ και κυριαρχικά σχετικά με αιτήσεις ακυρώσεως διοικητικών πράξεων (justice deleguee). Έτσι άρχισαν να τίθενται οι βάσεις του κράτους δικαίου στη Γαλλία, γεγονός που είχε συνέπειες και για το θέμα που μας απασχολεί. Η θεωρία των κυβερνητικών πράξεων ‘νομιμοποιήθηκε’, έγινε περιεχόμενο νομοθετικής διάταξης (άρθρο 26 ν. 24.5.1872) και στη συνέχεια προσέλαβε τη σημασία εξαιρέσεως, αφού βέβαια εγκαταλείφθηκε το κριτήριο της πολιτικής σκοπιμότητας. Όμως εδώ παρουσιάζεται ένα περίεργο αλλά όχι δυσεξήγητο φαινόμενο: το άρθρο 26 του νόμου του 1872, που όριζε ότι οι υπουργοί μπορούν να φέρουν στο Δικαστήριο Άρσης των Συγκρούσεων τις υποθέσεις που κρίνονται από το ΣτΕ και δεν υπάγονται στο σύνολο των εννόμων διαφορών διοικητικού δικαίου (κατά την τότε ομόφωνη ερμηνεία τέτοιες ήταν οι υποθέσεις που αφορούσαν τις κυβερνητικές πράξεις), δεν εφαρμόστηκε ποτέ. Το ΣτΕ για λόγους δικαστικής πολιτικής – για λόγους δηλαδή καθαρής σκοπιμότητας – προς αποφυγή προστριβών με την κυβέρνηση χαρακτήριζε από μόνο του ορισμένες

κατηγορίες πράξεων ως κυβερνητικές καθιστώντας αυτές απρόσβλητες με το ένδικο μέσο της αίτησης ακυρώσεως.^{5, 6}

Β) Ελλάδα

Παρόμοια εξέλιξη παρατηρήθηκε και στην Ελλάδα, όπου λόγοι σκοπιμότητας ανάγκασαν το ΣτΕ να χαρακτηρίσει ορισμένες πράξεις διοικητικών αρχών ως κυβερνητικές. Χαρακτηριστική είναι η απόφαση 448/1939 που αφορούσε τη διάλυση του κοινοτικού συμβουλίου των Καλαβρύτων από τη μεταξική δικτατορία. Το ΣτΕ χαρακτήρισε την πράξη αυτή ως κυβερνητική, αποφεύγοντας να ασχοληθεί με τη συνταγματικότητα των μέτρων δια των οποίων η δικτατορία του Μεταξά απέκλινε της συνταγματικής νομιμότητας. Με τη λύση αυτή αποφεύχθηκε η ευθεία σύγκρουση με τη δικτατορία και οι σχέσεις του ΣτΕ με την κυβέρνηση διατηρήθηκαν αρμονικές.

Με άλλα λόγια η θεωρία των κυβερνητικών πράξεων ήταν αποτέλεσμα ενός συμβιβασμού μεταξύ της εκτελεστικής και της δικαστικής εξουσίας. Η κυβέρνηση έδωσε τη δυνατότητα στο ΣτΕ να κρίνει όλες τις πράξεις της, ακόμα και αυτές που ανήκαν στη διακριτική της ευχέρεια, υπό την προϋπόθεση ότι θα διατηρούσε ένα τομέα εξουσίας δικαστικά ανέλεγκτο. Ο συμβιβασμός αυτός φάνηκε πολλαπλά χρήσιμος, αν όχι αναγκαίος, στη συνέχεια. Οι κυβερνητικές πράξεις θεωρήθηκαν εκδηλώσεις της εκτελεστικής εξουσίας που, περισσότερο λόγω του σκοπού τους και λιγότερο από τη φύση τους, δεν μπορούν να υπαχθούν ακυρωτικά. Πρόκειται δηλαδή για μια ιδιαίτερη λειτουργία του κράτους, μια κατηγορία αποφάσεων των οποίων η εξαίρεση από το δικαστικό έλεγχο εξηγείται κυρίως από λόγους πολιτικούς. Κατά την άποψη αυτή θα ήταν αντίθετο προς 'το νόμιμον συμφέρον της αμύνης του κράτους' να υπαχθούν στο νόμο οι σχετικές με τη ρύθμιση των διεθνών σχέσεων αποφάσεις των διοικητικών αρχών ή οι σχετικές με τη διεξαγωγή πολεμικών επιχειρήσεων στρατιωτικές διαταγές. Κάτι τέτοιο θα οδηγούσε στο άτοπο να αποφαίνονται οι δικαστές, πρόσωπα που δεν είναι 'εμπειροτέχναι των διπλωματικών, πολιτικών, στρατιωτικών κ.λπ. συμφερόντων του κράτους', για ζητήματα πολιτικής φύσης. Υποστηρίχθηκε μάλιστα ότι η θεωρία των κυβερνητικών πράξεων αποτελεί ασφαλιστική δικλείδα που δίνει σε ένα κράτος τη δυνατότητα, εφόσον υπάρξει ανάγκη, να αντιμετωπίσει καταστάσεις τις οποίες λόγω του δικαϊκού φιλελευθερισμού του δεν θα ήταν σε θέση να αντιμετωπίσει. Ένα φιλελεύθερο κράτος έχει κι αυτό ακόμη την εθνική λογική του, ως προς την οποία το Ακυρωτικό Δικαστήριο πρέπει να ξέρει να επιδεικνύει διακριτικότητα'.⁷

⁵ Εμμανουήλ Ιακ. Δαρζέντας, Κράτος Δικαίου και Αίτηση Ακυρώσεως, εκδόσεις Αντ. Ν.Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή, 1995, σελ.228

⁶ Μ.Δένδια, Διοικητικό Δίκαιον Α1, έκδοση Αντ.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1951, σελ.165-166

⁷ Εμμανουήλ Ιακ. Δαρζέντας, Κράτος Δικαίου και αίτηση ακυρώσεως, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1995, σελ. 231-232

3. Οι κυβερνητικές πράξεις κατά τα Συντάγματα του 1911, 1952

Α) Οι κυβερνητικές πράξεις κατά το Σύνταγμα του 1911

Οι κυβερνητικές πράξεις κατά το Σύνταγμα του 1911, ήταν:

1. Κατά το άρθρ. 37 – άρθρ. 79, εδ 3, του Συντάγματος του 1927, το διάταγμα περί διαλύσεως της Βουλής και προκηρύξεως των εκλογών.
2. Κατά το άρθρ. 39 – άρθρ. 84, εδ.1, του Συντάγματος του 1927 – το περί αμνηστίας πολιτικών εγκλημάτων διάταγμα. Αληθές είναι ότι εις το άρθρ. 39 ορίζεται ότι «ο Βασιλεύς έχει το δικαίωμα να χορηγή αμνηστίαν μόνον επί πολιτικών εγκλημάτων υπό την ευθύνην του υπουργείου». Αλλ' επειδή κατά το άρθρ. 30 – άρθρ. 72, εδάφ. 1, του Συντάγματος του 1927 – ουδεμία πράξις του Βασιλέως ισχύει ουδ' εκτελείται εάν δεν είναι προσυπογεγραμμένη από τον αρμόδιον υπουργόν, και επειδή δεν είναι δυνατόν αρμόδιος μιν να είναι εις υπουργός, υπεύθυνος δ' εξ ολοκλήρου η κυβέρνησις εν τω συνόλω της, δια τούτο συνάγεται η αρμοδιότης ολοκλήρου της κυβερνήσεως και απαιτείται η προσυπογραφή όλων των αποτελούντων την κυβέρνησιν. Ουδείς συντρέχει λόγος, ίνα το διάταγμα της χάριτος θεωρηθή κυβερνητική πράξις. Διά τούτο αρκεί προς έγκυρον αυτού έκδοσιν η προσυπογραφή του Υπουργού της Δικαιοσύνης.
3. Κατά το άρθρ. 91 – άρθρ. 97, εδ.4, του Συντάγματος του 1927 – το διάταγμα, δι' ού εν όλω ή εν μέρει αναστέλλεται η ισχύς των διατάξεων των άρθρων 5,6,10,11,12,14,20, και 95, κηρύσσεται η κατάστασις πολιορκίας και συνιστώνται εξαιρετικά δικαστήρια.
4. Κατά το άρθρ. 104, εδ.1 του Συντάγματος του 1927 το διάταγμα του διορισμού των Συμβούλων της Επικρατείας. Κατά το άρθρ. 53 του Συντάγματος του 1927 η υπό της κυβερνήσεως σύγκλησις της Βουλής απετέλει Κυβερνητικήν πράξιν. Κατά το άρθρ. 86, εδ 2, του Συντάγματος του 1927, το περί προαγωγής εις τας θέσεις του Προέδρου, των Αντιπροέδρων και του Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου διάταγμα εξεδίδετο μετ' απόφασιν της κυβερνήσεως απετέλει ως εκ τούτου κυβερνητικήν πράξιν. Κατά το ισχύον Σύνταγμα ορίζεται απλώς ότι η εν λόγω προαγωγή δεν υπάγεται εις το Ανώτατον Δικαστικόν Συμβούλιον.⁸

⁸ Δημ.Ι. Κόρσος, Εισηγήσεις δικονομικού δικαίου, τόμος Β' (Το Συμβούλιο της Επικρατείας και τα ενόπιον αυτού ασκούμενα ένδικα μέσα), εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 1984, σελ. 96-97.

B) Κατά το Σύνταγμα του 1952 κυβερνητικές πράξεις είναι:

1. Το κατά το άρθρ. 37 διάταγμα περί διαλύσεως της Βουλής και προκηρύξεως νέων εκλογών.
2. Το κατά το άρθρ. 39 διάταγμα περί χορηγήσεως αμνηστίας επί πολιτικών αδικημάτων. Αι εξ αφορμής του άρθρ. 39 του Συντάγματος του 1911 διατυπωθείσαι ανωτέρω παρατηρήσεις έχουν εφαρμογήν και εν προκειμένω.
3. Το κατά το άρθρ. 84 διάταγμα περί διορισμού Συμβούλου της Επικρατείας.
4. Το κατά το άρθρ. 91 διάταγμα, δι' ού εν περιπτώσει εμπολέμου καταστάσεως ή επιστρατεύσεως ένεκεν εξωτερικών κινδύνων ή σοβαράς διαταραχής ή εκδήλου απειλής της δημοσίας τάξεως και ασφαλείας της χώρας εξ εσωτερικών κινδύνων, αναστέλλεται εις όλην την Επικράτειαν ή μέρος αυτής εν όλω ή μέρει, η ισχύς των άρθρων 5,6,8,10,11,12,14,20,95 και 97 ή τινών τούτων και τίθεται εις εφαρμογήν ο εκάστοτε ισχύων νόμος «περί καταστάσεως πολιορκίας».⁹

4. Η φύση των κυβερνητικών πράξεων

Σε σχέση προς τον προσδιορισμό της έννοιας της κυβερνητικής πράξης και την εύρεση κάποιου κριτηρίου που την διακρίνει από την έννοια της διοικητικής πράξης έχουν διατυπωθεί πολλές απόψεις. Καμία απ' αυτές δεν επικράτησε, αξίζει όμως να αναφερθούν για να εξηγηθεί η νομολογία του ΣτΕ αλλά και για να φανεί σε τελευταία ανάλυση το πόσο μάταιη είναι η εμμονή στη θεωρία των κυβερνητικών πράξεων.

A) Θεωρία του πολιτικού κινήτρου (Theorie du mobile politique)

Από τότε που οι κυβερνητικές πράξεις εμφανίστηκαν στο γαλλικό διοικητικό δίκαιο και μέχρι το 1875 η νομολογία του γαλλικού ΣτΕ θεωρούσε ως κύριο χαρακτηριστικό τους το πολιτικό κίνητρο του διοικητικού οργάνου που εξέδιδε τις πράξεις αυτές. Βάσει αυτού του κριτηρίου περιλήφθηκαν στην κατηγορία των κυβερνητικών πράξεων όλες εκείνες οι πράξεις που απέβλεπαν στην προάσπιση της “οργανωμένης σε κράτος κοινωνίας” η οποία προσωποποιούνταν στην κυβέρνηση της και στρέφονταν κατά εχθρών εσωτερικών, εξωτερικών, κρυφών, φανερών, παρόντων ή μελλόντων. Εν τέλει περιλήφθηκαν όλες εκείνες οι πράξεις που αφορούσαν στη λύση ενός πολιτικού θέματος.

Η θεωρία του πολιτικού κινήτρου δεν είχε μεγάλη απήχηση και εγκαταλείφθηκε από το γαλλικό ΣτΕ με μια απόφαση του το 1875. Η εξέλιξη αυτή ήταν

⁹ Θ. Τσάτσος, Η αίτησις Ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, έκδοση 3^η, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 1971, σελ. 182-184

αναμενόμενη από τη στιγμή που είχε επικρατήσει, από το 1872, το κράτος δικαίου στη Γαλλία. Η θεωρία του πολιτικού κινήτρου έδινε αφορμή σε κάθε είδους διοικητική αυθαιρεσία καθώς ανήγε την πολιτική σκοπιμότητα σε νομική θεωρία. Μ' αυτόν τον τρόπο θα έμενε ανέλεγκτη κάθε κατάχρηση εξουσίας ενώ η προστασία των διοικουμένων θα ήταν πολύ περιορισμένη, αφού όλα τα δικαιώματα και έννομα συμφέροντα τους θα μπορούσαν να καταπατηθούν με μόνο τον ισχυρισμό του εκδότη της πράξης ότι η αιτία της έκδοσης της ήταν πολιτική. Με άλλα λόγια το κριτήριο αυτό, όντας υποκειμενικό, ήταν ρευστό, μη επαρκώς συγκεκριμένο και ασαφές.¹⁰

Ανάλογη ήταν και η θέση του ελληνικού ΣτΕ, το οποίο σε πολλές περιπτώσεις έκρινε ότι το πολιτικό κίνητρο του διοικητικού οργάνου που εκδίδει την πράξη δεν αρκεί για να προσδώσει κυβερνητικό χαρακτήρα σ' αυτήν, απορρίπτοντας αντίθετους ισχυρισμούς της διοίκησης. Ρητή αναφορά στα κίνητρα του διοικητικού οργάνου υπάρχει μόνο σε δύο αποφάσεις του ΣτΕ, τις 23/1945 και 2161/1946 που αφορούσαν σε πορσβολή διαταγμάτων περί απονομής χάριτος.¹¹

B) Η θεωρία της ανώτερης βίας ή των εξαιρετικών περιστάσεων (Theorie des circonstances exceptionnelles)

Συναφής με τη θεωρία του πολιτικού κινήτρου είναι και η θεωρία των εξαιρετικών περιστάσεων η οποία διατυπώθηκε από τον Hauriou αλλά δεν είχε ιδιαίτερη απήχηση. Η θεωρία αυτή αντικειμενικοποίησε το υποκειμενικό κριτήριο του πολιτικού κινήτρου. Κριτήριο δεν είναι τα κίνητρα του διοικητικού οργάνου που εξέδωσε την πράξη αλλά οι περιστάσεις υπό τις οποίες λήφθηκε η συγκεκριμένη απόφαση. Ουσιαστικά λαμβάνεται υπόψη η αξία, η σημασία των πολιτικών κινήτρων. Αν αυτά κρίνονται σημαντικά τότε η πράξη είναι κυβερνητική.

Το ΣτΕ υιοθέτησε τη θεωρία αυτή στην απόφαση 448/1939¹². Με την απόφαση αυτή δέχθηκε την ύπαρξη θέσει κυβερνητικών πράξεων, δηλαδή πράξεων καταρχήν μη κυβερνητικών που μεταβάλλονται λόγω ιδιαιτερώσεων, εξαιρετικών συνθηκών σε τέτοιες. Το δικαστήριο έκρινε ότι η διάλυση του κοινοτικού συμβουλίου των Καλαβρύτων λόγω ραθυμίας των μελών του ήταν κυβερνητική πράξη καθώς αποσκοπούσε στην «ευρύτατη και ριζικήν εφαρμογήν του υπό της Κυβερνήσεως διαγραφέντος και εφαρμοζομένου περί των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοικήσεως συστήματος». Η απόφαση πάντως αυτή, μολονότι λήφθηκε από την ολομέλεια του ΣτΕ, δεν πρέπει να υπερεκτιμάται, δεδομένου ότι ήταν

¹⁰ Προκόπης Παυλόπουλος, Η συνταγματική κατοχύρωση της αιτήσεως ακυρώσεως μια σύγχρονη έποψη του κράτους δικαίου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1982, σελ. 259, ομοίως Μ. Στασινόπουλος, Δίκαιο των διοικητικών πράξεων, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 1951, σελ. 35

¹¹ Ελληνική Δικαιοσύνη, τόμος Β', 1996, Οι πράξεις κυβερνήσεως υπό το πρίσμα της νεώτερης νομολογίας του ΣτΕ, Σπυρίδωνος Β. Βλαχόπουλου, Δικηγόρου, Δ.Ν., σελ. 1478. Ομοίως Πρ. Παυλόπουλος, Η αστική ευθύνη του δημοσίου ΙΙ, κατά τους κανόνες του δημοσίου δικαίου Ημίτομος Α', εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1989, σελ. 117-118.

¹² βλέπε παράρτημα δικαστικών αποφάσεων σελ. 42

αποτέλεσμα άσκησης δικαστικής πολιτικής προκειμένου να μη διαταραχθούν οι σχέσεις του ΣτΕ με τη μεταξική δικτατορία.^{13 14}

Γ) Το τυπικό κριτήριο

Άλλη άποψη που συνάντησε γενική αποδοκιμασία ήταν αυτή που θεμελιώνει τη διάκριση των κυβερνητικών από τις διοικητικές πράξεις σε τυπικό κριτήριο που αναγόταν στη μορφή της πράξης ή στο διοικητικό όργανο που την εξέδιδε. Κατά σταθερή νομολογία τόσο του γαλλικού όσο και του ελληνικού ΣτΕ, δεν αρκεί για να χαρακτηριστεί μια πράξη ως κυβερνητική να έχει εκδοθεί από τον αρχηγό της εκτελεστικής εξουσίας ή το υπουργικό συμβούλιο ή να έχει εγκριθεί από τη Βουλή. Η κυβερνητική πράξη είναι δυνατό να περιβληθεί διάφορους τύπους και να εκδοθεί και από κατώτερα όργανα. Άλλωστε το τυπικό κριτήριο θα ήταν επικίνδυνο, αφού θα μπορούσε η διοίκηση να εξαρτά τη δικαστική προστασία των διοικουμένων από τον τύπο που θα έδινε σε κάθε πράξη της.¹⁵

Δ) Η βούληση του νομοθέτη – Νομοθετικός χαρακτηρισμός πράξης ως κυβερνητικής

Ομόφωνα έχει απορριφθεί η άποψη ότι κυβερνητικές είναι οι πράξεις τις οποίες ο ίδιος ο νόμος χαρακτηρίζει ως τέτοιες. Η συνήθης σε άλλες περιπτώσεις αναζήτησης κριτηρίων διάκρισης – προσφυγή στη βούληση του νομοθέτη πρέπει να αποκλειστεί, καθώς ο νομοθέτης θα μπορούσε, χαρακτηρίζοντας εκάστοτε ορισμένη πράξη ως κυβερνητική, να την εξαιρεί από τον ακυρωτικό έλεγχο του ΣτΕ, φαλκιδεύοντας τη συνταγματικά προσδιοριζόμενη δικαιοδοσία του (Σ 95 παρ. 1). Αρμόδιο να κρίνει για τη φύση μιας πράξης ως κυβερνητικής είναι αποκλειστικά αυτό το ίδιο το ΣτΕ, γιατί έτσι κρίνει για την ύπαρξη της δικαιοδοσίας του. Συνεπώς μια διάταξη νόμου που χαρακτηρίζει μια πράξη ως κυβερνητική είναι ανίσχυρη ως αντισυνταγματική και δεν οδηγεί στην απόρριψη της αίτησης ακυρώσεως ως απαράδεκτης.

Το ΣτΕ σε κάθε ευκαιρία απέρριπτε το κριτήριο της βούλησης του νομοθέτη. Με τις αποφάσεις 496/1936, 602/1936, 1974/1960 το ΣτΕ έκρινε ότι η διάταξη του άρθρου 1 εδ. γ' του α. ν. 320/1936 με την οποία οριζόταν ότι «αι αποφάσεις περί απελάσεως αλλοδαπών είναι κυβερνητικάί πράξεις, άτε αναγόμεναι εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας» δεν δημιουργεί απαράδεκτο, αφού δεν είναι έργο του νομοθέτη να χαρακτηρίζει κατ' οικεία κρίση ορισμένες κατηγορίες πράξεων ως κυβερνητικές και να τις εξαιρεί έτσι από τον έλεγχο του ΣτΕ. Τη θέση αυτή επανέλαβε το ΣτΕ

¹³ Το Σύνταγμα, διμηνιαία επιθεώρηση συνταγματικής θεωρίας και πράξης, «Κυβερνητικές πράξεις» και αρχή νομιμότητας της διοικητικής δράσης: Η εξέλιξη της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Απόστολου Παπακωνσταντίνου, τεύχος 3/2001.

¹⁴ Ομοίως Ιωάννης Δ. Σαρμάς, Πρόεδρος Ελεγκτικού Συνεδρίου, Η συνταγματική και διοικητική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, β' έκδοση, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1994, σελ. 194-196.

¹⁵ Μιχ. Δ. Στασινόπουλος, Δίκαιον των διοικητικών διαφορών, έκδοση 4^η (ανάπτυξη 1974), εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 1980, σελ. 177-178.

στην απόφαση του 2438/1966¹⁶ με την οποία έκρινε ότι το άρθρο 5 του ν.δ. 480/1947 όπου ορίζεται ότι «αι αποφάσεις του Συμβουλίου Εξωτερικού Εμπορίου είναι πράξεις κυβερνήσεως και δεν υπόκεινται εις τον έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας» είναι ανεφάρμοστο ως αντισυνταγματικό.¹⁷

Ε) Διάκριση κυβερνητικής και διοικητικής λειτουργίας

Η διάκριση των κυβερνητικών πράξεων από τις διοικητικές η οποία βασίζεται στη διάκριση μεταξύ κυβερνητικής και διοικητικής λειτουργίας δεν κατέληξε σε ικανοποιητικά συμπεράσματα, αφού δε βρέθηκε κάποιο ικανοποιητικό διακριτικό γνώρισμα προς διαχωρισμό των δύο αυτών λειτουργιών. Καταρχήν δεν είναι σαφές τι ακριβώς διακρίνουμε σε κυβερνητική και διοικητική λειτουργία. Άλλοι υποστηρίζουν ότι πέρα από την τριμερή διάκριση των λειτουργιών υπάρχει και μια διμερής που διαχωρίζει την κυβερνητική από τη διοικητική λειτουργία, ενώ άλλοι διακρίνουν την εκτελεστική σε δύο τομείς, τον κυβερνητικό και το διοικητικό. Έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς πολλές απόψεις για την οριοθέτηση της κυβερνητικής λειτουργίας σε σχέση με τη διοικητική: α) Στην κυβερνητική ανάγεται κάθε ενέργεια της κρατικής εξουσίας που είναι ελεύθερη, γίνεται κατόπιν πρωτοβουλίας του αρμοδίου οργάνου και είναι πολιτικής φύσεως ενώ η διοικητική λειτουργία έγκειται στην εφαρμογή, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, κρατικής βούλησης ήδη εκφρασμένης και έχει υπηρεσιακό χαρακτήρα β) «Διοικείν είναι το ασφαλίζειν την καθ' ημέραν εφαρμογήν των νόμων, επαγρυπνείν επί τας σχέσεις των πολιτών προς την κεντρικήν ή τοπικήν διοίκησιν και των διαφόρων διοικητικών υπηρεσιών μεταξύ των. Κυβερνάν είναι το επαγρυπνείν επί την τήρησιν του συντάγματος, την λειτουργίαν των μεγάλων δημοσίων εξουσιών, ασφαλίζειν τας σχέσεις της κυβερνήσεως προς τας βουλάς και τας σχέσεις του κράτους προς τας ξένας δυνάμεις». Κατά τη δεύτερη αυτή άποψη, κυβέρνηση σημαίνει τη διεύθυνση των γενικότερων συμφερόντων του κράτους ενώ η διοίκηση αποτελεί απλά το συμπλήρωμα της κυβερνήσεως σε καθημερινή βάση.

Από την ποικιλία των προτεινομένων διακρίσεων διαφαίνεται ότι τα χαρακτηριστικά όρια είναι ασαφή και ελαστικά. Καταρχήν η θεωρία αυτή εμφανίζεται ασυνεπής προς τη συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της τριπλής διάκρισης των εξουσιών, αφού εμφανίζεται και μία τέταρτη πολιτειακή εξουσία η οποία είναι κατ' ουσία δικαστικά ανέλεγκτη. Αν δεχθούμε το κριτήριο της ελευθερίας και της πρωτοβουλίας του διοικητικού οργάνου τότε ουσιαστικά ταυτίζουμε τις κυβερνητικές πράξεις με όλες τις πράξεις διακριτικής εξουσίας της διοίκησης. Άλλωστε δεν υπάρχουν πράξεις στις οποίες η διοίκηση είναι τελείως αδέσμευτη ούτε πράξεις στις οποίες η διοίκηση είναι τελείως δεσμευμένη. Αν δεχθούμε το άλλο κριτήριο που θεωρεί ως κυβερνητική τη λειτουργία που έχει ως περιεχόμενο τη φροντίδα των γενικότερων συμφερόντων τότε προσεγγίζουμε τη θεωρία του

¹⁶ βλέπε το παράρτημα σελ. 61

¹⁷ Ιωάννης Σαρμάς, Πρόεδρος Ελεγκτικού Συνεδρίου, Η συνταγματική και διοικητική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, β' έκδοση, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1994, σελ. 199-200.

πολιτικού κινήτρου ή των εξαιρετικών περιστάσεων που απορρίψαμε ήδη. Απλά θέτουμε το πρόβλημα της πολιτικής σκοπιμότητας σε άλλη βάση και πεδίο.¹⁸

Στ) Συνταγματική θεωρία

Βελτίωση της προηγούμενης διάκρισης αποτελεί η λεγόμενη «συνταγματική θεωρία» που διατυπώθηκε από τον Δένδια¹⁹. Η θεωρία αυτή βασίζεται στη σκέψη ότι η συνταγματικά κατοχυρωμένη δικαιοδοσία του ΣτΕ επιτρέπεται να περιοριστεί μόνο αν το ίδιο το Σύνταγμα διακρίνει ορισμένες πράξεις από τις άλλες πράξεις της διοίκησης, γεγονός που έχει ως αναγκαία συνέπεια τον αποκλεισμό του ακυρωτικού ελέγχου από τις συνταγματικά διακρινόμενες πράξεις.

Κατά την άποψη αυτή κυβερνητικές είναι οι πράξεις που «εκδίδονται κατ' εφαρμογήν διατάξεων του Συντάγματος, προβλεπουσών περί αυτών και αναφερομένων εις γενικώτατα συμφέροντα». Κριτήριο είναι δηλαδή ο απευθείας από το Σύνταγμα προσδιορισμός της έκδοσης της πράξης. Αν μία πράξη στηρίζεται σε νόμο ή στο Σύνταγμα και στο νόμο τότε αυτή είναι διοικητική πράξη που υπόκειται στον έλεγχο του ΣτΕ.

Ούτε όμως η θεωρία αυτή μπορεί να γίνει δεκτή, καθώς μετατοπίζει απλώς το ζήτημα και δεν εξηγεί, γιατί οι πράξεις κυβερνήσεως διαφεύγουν από κάθε δικαστικό έλεγχο ενώ καταρχήν δεν του διαφεύγουν οι διοικητικές πράξεις. Τη δυσκολία αυτή προσπάθησε να υπερβεί ο Λ. Θεοχαρόπουλος²⁰, ο οποίος υποστήριξε ότι τα διοικητικά όργανα που εκδίδουν τις κυβερνητικές πράξεις δεν ενεργούν ως όργανα της εκτελεστικής εξουσίας αλλά ως όργανα της νομοθετικής και μάλιστα υπό την συνταγματική της έννοια. Έτσι η κυβερνητική πράξη έχει νομική δύναμη συνταγματικής διατάξεως και είναι κατά αμάχητο, από το Σύνταγμα, τεκμήριο σύννομη, μη επιτρεπομένης της αμφισβητήσεως της νομιμότητας της ούτε και εμμέσως.

Αν μια τέτοια θέση γινόταν δεκτή, τότε θα θέταμε αυτόματα ολόκληρο το οικοδόμημα της ιεραρχίας των πηγών του δικαίου σε αμφισβήτηση: για παράδειγμα, όλοι οι εκτελεστικοί του Συντάγματος νόμοι θα θεωρούνταν ως συνταγματικοί, επειδή προβλέπονται από το ίδιο το Σύνταγμα. Εκτός αυτών των αδυναμιών η συνταγματική θεωρία δεν εξηγεί, γιατί η ύπαρξη κάποιου νόμου καθιστά μια πράξη μη κυβερνητική. Και είναι λογικό να εξαρτάται η δικαστική προστασία των διοικουμένων από το τυχαίο κριτήριο της ανάθεσης κάποιας αρμοδιότητας π.χ. στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κάτι το οποίο έχει άλλωστε άσχετη με το θέμα μας ιστορική αφορμή.

Ακριβώς λόγω των δυσκολιών να απαντηθούν αυτά τα ερωτήματα υποστηρίχθηκε ότι πέρα από το παραπάνω κριτήριο, δηλαδή την ύπαρξη εξουσίας έκδοσης της

¹⁸ Ελληνική Δικαιοσύνη τεύχος Β', 1996, Οι πράξεις κυβερνήσεως υπό το πρίσμα της νεώτερης νομολογίας του ΣτΕ, Σπυρίδων Β. Βλαχόπουλος, Δικηγόρος, Δ.Ν. σελ. 1479.

¹⁹ Μ. Δένδια, Διοικητικόν Δίκαιον Α1, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1951, σελ. 164-165.

²⁰ Λ. Θεοχαρόπουλος, Η αρχή της ισότητας στα δημόσια βάρη και η αστική ευθύνη του κράτους, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 1988, σελ. 213-215.

πράξης, απευθείας από το Σύνταγμα, πρέπει να προστεθεί και ένα δεύτερο: η πράξη πρέπει να έχει εκδοθεί στο πλαίσιο της από το Σύνταγμα θεσπισμένης κυβερνητικής αρμοδιότητας. Αν συντρέχουν αυτές οι δύο προϋποθέσεις τότε η πράξη είναι κυβερνητική και επομένως ανεπίδεκτη δικαστικού ελέγχου. Όμως ούτε η άποψη αυτή μπορεί να γίνει δεκτή καθώς το πρώτο κριτήριο αναιρείται σύμφωνα με όσα είπαμε παραπάνω ενώ το δεύτερο κριτήριο που βασίζεται στην ύπαρξη κυβερνητικής αρμοδιότητας χάνει τη σημασία του υπό το ισχύον Σύνταγμα του οποίου το άρθρο 82 ορίζει ότι ο καθορισμός και η κατεύθυνση της γενικής πολιτικής το σημαντικότερο τμήμα της κυβερνητικής αρμοδιότητας πρέπει να γίνονται σύμφωνα με τους ορισμούς του Συντάγματος και των νόμων. Άρα το δεύτερο κριτήριο αναιρείται από το πρώτο που απαιτεί την ύπαρξη εξουσίας που πηγάζει άμεσα και μόνο από το Σύνταγμα. Άλλωστε η άποψη αυτή έχει ομοιότητες με την άποψη περί υπάρξεως κυβερνητικής λειτουργίας και φέρει συνεπώς τα μειονεκτήματα της.²¹

Z) Η θεωρία της απαρίθμησης – κατάλογος κυβερνητικών πράξεων

Η ανεπάρκεια των θεωριών που αναφέρθηκαν πιο πάνω να ανεύρουν ένα σαφές κριτήριο διάκρισης των κυβερνητικών από τις υπόλοιπες διοικητικές πράξεις ανάγκασε τόσο τη γαλλική θεωρία όσο και τη νομολογία να ακολουθήσουν την εμπειρική οδό αποδεχόμενες τη θεωρία της απαριθμώσεως (theorie de l'enumeration). Σύμφωνα μ' αυτή, κυβερνητικές είναι οι πράξεις που περιέχονται στον «κατάλογο» που έχει «συντάξει» το γαλλικό Συμβούλιο της Επικρατείας και το Δικαστήριο των Συγκρούσεων. Η εξέλιξη αυτή ήταν σύμφωνη με την *imperatoria brevitatis* που χαρακτηρίζει παραδοσιακά τη νομολογία του σχετικά με τις κυβερνητικές πράξεις είναι ότι δε φαίνεται σε καμία απόφαση το θεωρητικό υπόβαθρο της *ad hoc* επιλογής. Γι' αυτό και ο κατάλογος μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελείται από ετερόκλητα στοιχεία καθώς σ' αυτόν δεν περιέχονται μόνο φύσει αλλά και θέσει κυβερνητικές πράξεις (δηλαδή πράξεις που από τις περιστάσεις θεωρούνται ως κυβερνητικές). Έτσι, παρά την επιδίωξη της θεωρίας με βάση την άποψη ότι η απαρίθμηση αυτή είναι μάλλον περιοριστική παρά ενδεικτική να περιορίσει τη δυνατότητα των ανώτατων γαλλικών διοικητικών δικαστηρίων να χαρακτηρίζουν μια πράξη ως κυβερνητική, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η συστολή ή διαστολή του καταλόγου εξαρτάται από τις εκάστοτε κρατούσες τάσεις της νομολογίας, την άσκηση δικαστικής πολιτικής και φυσικά την επεκτατικότητα της σύγχρονης πολιτικής εξουσίας. Χαρακτηριστικό τέλος της νομολογίας των γαλλικών δικαστηρίων είναι ότι οι σχετικές αποφάσεις τους δεν επικαλούνται

²¹ Προκόπης Παυλόπουλος, Η συνταγματική κατοχύρωση της αιτήσεως ακυρώσεως μια σύγχρονη έποψη του κράτους δικαίου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, έκδοση 1982, σελ. 261, ομοίως Σ. Δηληκωστόπουλος, Διοικητικών Δίκαιον, τεύχος Α' εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1972, σελ. 151, ομοίως Ελληνική Δικαιοσύνη, τεύχος Β', 1996, σελ. 1479, ομοίως Πρ. Παυλόπουλος Η αστική ευθύνη του δημοσίου ΙΙ, κατά τους κανόνες του δημοσίου δικαίου, Ημίτομος Α', 1989, σελ. 119.

πάντοτε ρητά τη φύση της πράξης ως κυβερνητικής για να θεμελιώσουν το ανέλεγκτο, αλλά χρησιμοποιούν άλλες εκφράσεις.

Πάντως παρά το ετερόκλητο του καταλόγου η νομολογία του Conseil d' Etat έχει καταλήξει σε δύο κατηγορίες κυβερνητικών πράξεων. Η πρώτη περιλαμβάνει τις πράξεις εκείνες που αναφέρονται στις σχέσεις μεταξύ βουλής και κυβερνήσεως, ενώ η δεύτερη αποτελείται από τις πράξεις που αναφέρονται σε διακρατικές σχέσεις ή σχέσεις του κράτους με διεθνείς οργανισμούς.

Την τακτική της απαριθμήσεως των κυβερνητικών πράξεων χωρίς συγκεκριμένη, τουλάχιστον κάθε φορά, αναφορά σε αντίστοιχες θεωρητικές κατασκευές, ακολουθεί και η νομολογία του ελληνικού ΣτΕ. Ο κατάλογος που έχει σχηματιστεί δεν διαφέρει απ' αυτόν του Conseil d' Etat, γι' αυτό και είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να παρουσιαστούν τα νομολογιακά δεδομένα, όπως αυτά προκύπτουν από τις αποφάσεις των δύο δικαστηρίων, παράλληλα.²²

I. Πράξεις που αναφέρονται στις σχέσεις μεταξύ εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας

Έχει κριθεί κατά καιρούς ότι είναι κυβερνητικές πράξεις και ότι επομένως δεν προσβάλλονται παραδεκτώς στο Συμβούλιο της Επικρατείας τα διατάγματα που αφορούν στη διάλυση της βουλής, την προκήρυξη γενικών ή αναπληρωματικών εκλογών, τον καθορισμό των βουλευτικών εδρών της κάθε περιφέρειας, τη σύγκληση της νέας βουλής, την αναστολή των εργασιών της, την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης, την αποδοχή παραίτησης της κυβέρνησης, την αποδοχή παραίτησης υπουργού. Κυβερνητικές είναι και οι πράξεις που αφορούν στην άσκηση της νομοθετικής πρωτοβουλίας, δηλαδή η υποβολή ή μη νομοσχεδίου προς ψήφιση στη βουλή, η άρνηση της διοίκησης να εισηγηθεί την τροποποίηση κάποιου νόμου, η παράλειψη έκδοσης κανονιστικού διατάγματος εις εκτέλεση νόμου, η έκδοση νόμου, η προκήρυξη δημοψηφίσματος. Στη Γαλλία θεωρούνται κυβερνητικές και οι πράξεις που στη συνέχεια θα περάσουν από τον έλεγχο της βουλής και χρειάζονται την έγκριση της.²³

II. Πράξεις που αναφέρονται στις διεθνείς σχέσεις του κράτους.

Αυτός ο τομέας είναι ο πιο σημαντικός για τη θεωρία των κυβερνητικών πράξεων αλλά ταυτόχρονα και αυτός που παρουσιάζει τα πιο δυσεπίλυτα προβλήματα, ιδίως όσον αφορά στα μέτρα εκτέλεσης των διεθνών συμβάσεων.

Έχει κριθεί ότι η συνομολόγηση, ερμηνεία, εκτέλεση και καταγγελία διεθνών συμβάσεων είναι κυβερνητικές πράξεις. Η εξαίρεση των διεθνών συμβάσεων

²² Στεφ. Δελικωστόπουλος, Οι προϋποθέσεις του παραδεκτού της αιτήσεως ακυρώσεως, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1973, σελ. 125-127.

²³ Στεφ. Δελικωστόπουλος, Οι προϋποθέσεις του παραδεκτού της Αιτήσεως ακυρώσεως, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1973, σελ. 125, ομοίως Ελληνική Δικαιοσύνη, τεύχος β' 1996, οι πράξεις της κυβερνήσεως υπό το πρίσμα της νεώτερης νομολογίας του ΣτΕ, Σπυρίδων Β. Βλαχόπουλου, Δικηγόρου Δ.Ν. σελ. 1479-1480.

θεμελιώνεται στο ότι από τη διεθνή σύμβαση δεν απορρέουν ευθέως δικαιώματα και υποχρεώσεις των διοικουμένων. Γι' αυτό το λόγο διεθνείς συμβάσεις θεωρούνται μόνο αυτές που συνάπτονται από πρόσωπα που φέρουν την ιδιότητα δημοσίων οργάνων και ενεργούν εξ ονόματος των συμβαλλομένων κρατών και όχι οι συμφωνίες που συνάπτονται με αλλοδαπά πρόσωπα και που δεν δεσμεύουν κάποιο κράτος (π.χ. συμφωνίες συνδικαλιστικών οργανώσεων).

Είναι όμως όλες οι πράξεις εκτελέσεως διεθνών συνθηκών κυβερνητικές; Το ΣτΕ έχει κρίνει ότι οι πράξεις που εκδόθηκαν για να εκτελεστεί εσωτερικός νόμος που με τη σειρά του εκδόθηκε σε εφαρμογή διεθνούς συμβάσεως δεν είναι κυβερνητικές. Έτσι το ΣτΕ, κάνοντας εφαρμογή της θεωρίας των αποσπαστών πράξεων (*actes detachables*), μπόρεσε να επιληφθεί της ερμηνείας διεθνούς συμβάσεως ή πράξεως, ώστε να ελέγξει διοικητική πράξη που ανάγεται στον ακυρωτικό έλεγχο του. Αυτή η πράξη θεωρείται αποσπαστή από τις διεθνείς σχέσεις και στερείται κυβερνητικού χαρακτήρα. Το ΣτΕ αντιμετώπισε και περιπτώσεις πράξεων της διοίκησης από τις οποίες μπορούσε να δημιουργηθεί διπλωματικό ζήτημα. Ο αριθμός των υποθέσεων αυτών ήταν πολύ περιορισμένος και έτσι δεν μπόρεσε να σχηματίσει κάποια επεξεργασμένη εμπειρία γύρω από το θέμα, εν αντιθέσει με το *Conseil d' Etat* το οποίο προχώρησε σε ενδιαφέρουσες διακρίσεις και αναλύσεις. Έχει κριθεί ότι οι πράξεις που σχετίζονται με την προστασία των ημεδαπών στο εξωτερικό, οι πράξεις των προξενικών αρχών που ανάγονται στην άσκηση «διπλωματικής λειτουργίας» (δηλαδή επηρεάζουν τις διπλωματικές σχέσεις του κράτους), η άδεια του Υπουργού Δικαιοσύνης για την εκτέλεση δικαστικής απόφασης κατά περιουσίας ξένου κράτους, η απόφαση για διακοπή των διπλωματικών σχέσεων, καθώς και η απαγόρευση δραστηριοτήτων μη κυβερνητικού υπερεθνικού οργανισμού είναι κυβερνητικές πράξεις. Αμφισβήτηση υπάρχει σχετικά με το αν οι πράξεις που αφορούν τη χορήγηση ή μη άδειας παραμονής σε αλλοδαπό και οι πράξεις απελάσεως είναι κυβερνητικές πράξεις. Το ΣτΕ έκρινε με τις αποφάσεις 31/1934 και 2528/1974²⁴ ότι είναι πράξεις κυβερνήσεως, όμως σε πολλές άλλες περιπτώσεις έκρινε ότι παραδεκτώς προσβάλλονται από τους θιγόμενους (ΣτΕ 490/1936, 602/1936, 1947/1960, 218/1987, 3149/1987). Στη Γαλλία το *Conseil d' Etat* μετά από μεγάλη αμφισβήτηση κατέληξε στο ότι η έκδοση καταζητούμενου σε ξένο κράτος είναι κυβερνητική πράξη.

Οι πράξεις προάσπισης των δημοσιονομικών συμφερόντων στο εξωτερικό είναι κυβερνητικές. Αυτό αφορά κυρίως στην έκδοση δημόσιου δανείου. Κρίθηκε όμως ότι διάταγμα που αναστέλλει την εξυπηρέτηση ιδιωτικών δανείων σε χρυσό ή συνάλλαγμα καθώς και η απόφαση του Υπουργού Οικονομικών που επιβάλλει δασμό αντιντάμπινγκ παραδεκτώς προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως. Στη Γαλλία επίσης κρίθηκε ότι οι πράξεις προσαρτήσεως εδαφών, οι πράξεις εγκατάστασης καθεστώτος διεθνούς προστασίας (προτεκτοράτου), η άρνηση της κυβέρνησης να υποβάλει μια διεθνή διαφορά σε διεθνές δικαστήριο, ο διορισμός αντιπροσώπων

²⁴ Πάνος Λαζαράτος, Το δικαίωμα ακροάσεως στη διοικητική διαδικασία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 1992, σελ. 395.

στους διεθνείς οργανισμούς και γενικά οι αποφάσεις σχετικά με τη διεξαγωγή δίκης σε κάποιο διεθνές δικαστήριο είναι κυβερνητικές πράξεις. Αντίθετα προσβάλλονται παραδεκτώς στο Conseil d'Etat πράξεις σχετικές με την προστασία ξένων διπλωματών στη Γαλλία, με την απαγόρευση εξαγωγών πολεμικού ή πυρηνικού υλικού, καθώς και αυτές που τροποποιούν το νομικό καθεστώς αποικιακού εδάφους.

III. Πράξεις που αποβλέπουν στη γενικότερη εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια της επικράτειας.

Η κήρυξη πολέμου, η κήρυξη γενικής ή μερικής επιστράτευσης, η θέση σε εφαρμογή του στρατιωτικού νόμου, η ανάληψη εκτάκτων εξουσιών από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η κήρυξη της χώρας σε κατάσταση πολιορκίας, η απόφαση για λήψη εκτάκτων υγειονομικών μέτρων (όχι όμως και οι πράξεις εκτέλεσης των ως άνω μέτρων), οι πράξεις κατά των μελών των έκπτωτων δυναστειών, οι επιτάξεις, η απαγόρευση της ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων σε περιοχές όπου γίνονται στρατιωτικές ασκήσεις ή πυρηνικές δοκιμές είναι πράξεις που θεωρήθηκαν ή θα μπορούσαν να θεωρηθούν κυβερνητικές, επειδή αφορούν την εσωτερική ή εξωτερική ασφάλεια της χώρας.

Μεγάλη φιλολογία αναπτύχθηκε σχετικά με το αν οι πράξεις που σχετίζονται με τη διεξαγωγή πολεμικών επιχειρήσεων και γενικά τα πολεμικά γεγονότα αποτελούν κυβερνητικές πράξεις. Στη Γερμανία αυτές οι πράξεις θεωρούνται κυβερνητικές ενώ στη Γαλλία προσβάλλονται παραδεκτώς υπό προϋποθέσεις. Αν οι πράξεις έλαβαν χώρα σε ξένο έδαφος ο αποκλεισμός του δικαστικού ελέγχου θεμελιώνεται στο ότι πρόκειται για ζήτημα διεθνούς δικαίου. Αν οι πράξεις έλαβαν χώρα σε εθνικό έδαφος γίνεται διάκριση ανάλογα με τις χρονικές και τοπικές περιστάσεις υπό τις οποίες συνέβησαν. Οι πολεμικές ενέργειες παρέχουν δικαίωμα προς αποζημίωση αλλά οι αποφάσεις από τις οποίες προκύπτουν δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο αιτήσεως ακυρώσεως. Τα αστυνομικά μέτρα κατά αλλοδαπών σε καιρό πολέμου, πάντως, δεν μπορούν να θεωρηθούν κυβερνητικές πράξεις. Στην Ελλάδα τα πολεμικά γεγονότα θεωρούνται κυβερνητικές πράξεις, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από ειδικούς νόμους που αναφέρονται σε επανόρθωση των υλικών ζημιών οι οποίες προήλθαν από τους δύο παγκοσμίους πολέμους.²⁵

IV. Άλλες πράξεις

Παλαιότερα είχε κριθεί ότι οι πράξεις που αναφέρονται σε ορισμένες πτυχές της άσκησης και διαχείρισης της δικαστικής λειτουργίας, όπως η απονομή ή η άρνηση χάριτος είναι κυβερνητικές πράξεις. Μάλιστα, στο πλαίσιο αυτής της νομολογίας

²⁵ Μ. Δ. Στασινόπουλος, Δίκαιον των διοικητικών διαφορών, έκδοση 4^η 1980 (ανατύπωση 1974), εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 179.

είχε υποστηριχθεί ότι και το διάταγμα με το οποίο απονεμόταν αμνηστία δεν μπορεί να προσβληθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Η άποψη αυτή πάντως έχει εγκαταλειφθεί στη Γαλλία από το 1947, ενώ υπό το ισχύον ελληνικό Σύνταγμα δεν τίθεται θέμα «κυβερνητικού χαρακτήρα» της παροχής αμνηστίας, η οποία όπου επιτρέπεται απονέμεται με τυπικό νόμο (Σ 47 παρ. 3, παρ 4.). Ως προς την απονομή χάριτος πρέπει πάντως να τονιστεί ότι πρόκειται για μια αρμοδιότητα του Αρχηγού του Κράτους που είναι κατά κανόνα ξένη εντελώς προς τη διαχείριση της πολιτικής εξουσίας και αποσκοπεί στη διόρθωση των ακροτήτων του δικαίου με την εφαρμογή της αρχής της επιείκειας. Ούτε μπορεί να θεωρηθεί η απονομή χάριτος ως δικαστική πράξη και έτσι να εξαιρεθεί από τον ακυρωτικό έλεγχο, γιατί η χάρη απονέμεται από όργανο της εκτελεστικής εξουσίας και μάλιστα μετά την έκδοση της δικαστικής απόφασης. Επομένως υπόκειται στον έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Το πόσο επικίνδυνη είναι η θεωρία των κυβερνητικών πράξεων για τα δικαιώματα των διοικουμένων φαίνεται από μια σειρά αποφάσεων του ΣτΕ και του Conseil d'Etat. Η επέμβαση της κυβερνήσεως στους οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης (αντικατάσταση δημοτικών αρχών), το διάταγμα με το οποίο τίθενται προϋποθέσεις υπό τις οποίες διατάσσεται η οριστική παύση εφημερίδας και η δήμευση της περιουσίας της, επιβάλλεται λογοκρισία και τίθενται περιορισμοί στην έκδοση νέων εφημερίδων κρίθηκαν κυβερνητικές πράξεις και επομένως δεν ελέγχθησαν δικαστικά. Σε άλλες βέβαια περιπτώσεις τα ανώτατα διοικητικά δικαστήρια αντιστάθηκαν και απέρριψαν τους ισχυρισμούς της διοίκησης που βασίζονται στη θεωρία των κυβερνητικών πράξεων. Έτσι κρίθηκε ότι το διάταγμα περί διορισμού γενικού επιτρόπου της επικρατείας επί των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και η σχετική πρόταση της κυβερνήσεως δεν φέρουν τα στοιχεία κυβερνητικής πράξεως. Στην Γαλλία επίσης το Conseil d'Etat θεώρησε ότι η επιλογή θέσης για την εγκατάσταση ευρωπαϊκού εργαστηρίου ακτινοβολιών δεν είναι πράξη απαραδέκτως προσβαλλόμενη. Πολύ σημαντική είναι πάντως μια παλιά απόφαση του Δικαστηρίου των Συγκρούσεων που έκρινε ότι καμία πράξη η οποία ρητά απαγορεύεται από το νόμο δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως κυβερνητική. Η υιοθέτηση μιας τέτοιας νομολογίας και από τα ελληνικά δικαστήρια θα οδηγούσε στη λύση πολλών από τα προβλήματα που δημιουργούνται από την εφαρμογή της θεωρίας των κυβερνητικών πράξεων και ίσως θα οδηγούσε στην εξαφάνιση της (κάτι που όμως δεν έγινε στη Γαλλία).²⁶

5. Συνέπειες του χαρακτηρισμού μιας πράξης ως κυβερνητικής

A) Στον ακυρωτικό έλεγχο

²⁶ Διοικητική Δίκη, τεύχος 1, 1990, Το κριτήριο του «λειτουργικού διχασμού των οργάνων» (dedoublement fonctionnel) του Διεθνούς Δικαίου, ως κριτήριο του φαινομένου της δικαστικής ασυλίας των «κυβερνητικών Πράξεων» στο Εσωτερικό Δημόσιο Δίκαιο, Δημ. Κοντόγιωργα – Θεοχαροπούλου, σελ. 267-268.

Σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 5 του π.δ. 18/1989 οι κυβερνητικές πράξεις δεν υπόκεινται σε αίτηση ακυρώσεως. Αυτό σημαίνει ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας υποχρεούται από το νόμο να απέχει από την κατ' ουσίαν εξέταση της προσβαλλόμενης κυβερνητικής πράξης. Γι' αυτό και απορρίπτει της ενώπιον του ασκούμενη αίτηση ακυρώσεως ως απαράδεκτη ανάγοντας τον κυβερνητικό χαρακτήρα της πράξης σε αρνητική προϋπόθεση του παραδεκτού. Με άλλα λόγια το νομικό καθεστώς αυτών των πράξεων χαρακτηρίζεται από δικαστική ασυλία η οποία είναι απόλυτη όσον αφορά στον ακυρωτικό έλεγχο του ΣτΕ.²⁷

Β) Στην άσκηση του δικαιώματος της αναφοράς

Αναφορά, κατά την έννοια του άρθρου 2 παρ. 1 του ν.δ. 796/1971, «θεωρείται έγγραφον διαλαμβάνον αιτιάσεις κατά ενεργείας ή παραλείψεις αρχής τινός ή οργάνου αυτής, πλην των αφορωσών εις κυβερνητικές πράξεις, και περιέχον αμέσως ή εμμέσως αίτησιν περί επανορθώσεως ή αποτροπής ηθικής ή υλικής βλάβης». Συνεπώς για τις κυβερνητικές πράξεις δεν εφαρμόζεται το νομικό καθεστώς που καθιερώνει το ν.δ. 796/1971. Αυτό σημαίνει ότι αν συνταχθεί κάποιο έγγραφο από κάποιο διοικούμενο που περιλαμβάνει αιτιάσεις π.χ. κατά της λήψεως εκτάκτων υγειονομικών μέτρων, η διοίκηση δεν έχει καμία υποχρέωση να απαντήσει. Έτσι ο διοικούμενος είναι υποχρεωμένος πλέον για να υποκαταστήσει την τυχόν ζημία που υπέστη από την κυβερνητική πράξη να στραφεί στην περιορισμένη, αφού δεν επιτρέπεται ο ακυρωτικός έλεγχος προστασία από τα δικαστήρια. Επιφυλάξεις πάντως γεννιούνται σχετικά με τη συνταγματικότητα (Σ 10 παρ. 1) του αποκλεισμού των αναφορών που αφορούν σε κυβερνητικές πράξεις από την ανωτέρω διάταξη.

Γ) Στην άσκηση του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης

Είναι ενδεχόμενο να τεθεί το ζήτημα, αν το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης (Σ 20 παρ.2) ισχύει και για τις κυβερνητικές πράξεις που είναι επιβλαβείς για τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των διοικουμένων. Γίνεται δεκτό ότι το άρθρο 20 παρ. 2 εφαρμόζεται μόνο σε διοικητικές ενέργειες ή μέτρα με ατομικό χαρακτήρα, δηλαδή στις ατομικές διοικητικές πράξεις, ενώ φορέας του σχετικού δικαιώματος είναι μόνο ο διοικούμενος σε βάρος του οποίου λαμβάνεται το διοικητικό μέτρο. Με βάση αυτές τις παραδοχές δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής του Σ 20 παρ. 2 αναφορικά με τις πράξεις που αναφέρονται στις σχέσεις μεταξύ εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας, καθώς και τις πράξεις που αναφέρονται στις διεθνείς σχέσεις, την εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια της χώρας και έχουν κανονιστικό χαρακτήρα. Αντίθετα, στις υπόλοιπες περιπτώσεις και ιδίως στην περίπτωση ατομικών διοικητικών πράξεων που μπορούν να γίνουν κυβερνητικές υπό ορισμένες

²⁷ Επαμεινώνδας Σπυλιωτόπουλος, εγχειρίδιο διοικητικού δικαίου Ι, έβδομη έκδοση, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1996, σελ. 99.

έκτακτες προϋποθέσεις η προηγούμενη ακρόαση του ενδιαφερόμενου κρίνεται επιβεβλημένη. Η προστατευτική λειτουργία της προηγούμενης ακρόασης αποκτά εδώ κυριαρχική σημασία, αφού ο ιδιώτης δεν μπορεί να βασίζεται στη συνδρομή των δικαστηρίων, κυρίως ως προς την ακύρωση της κυβερνητικής πράξης.

6. Το ζήτημα του δικαστικού ελέγχου των κυβερνητικών πράξεων

A) Συνταγματική κατοχύρωση της αίτησης ακύρωσης και κατά των κυβερνητικών πράξεων

Το δικαίωμα δικαστικής προστασίας αφορά προεχόντως είτε στους ιδιώτες στις μεταξύ τους σχέσεις, είτε στην προστασία τους έναντι της εκτελεστικής λειτουργίας, κατά την άσκηση της αρμοδιότητας της. Η δικαστική προστασία καλύπτει όχι μόνο την άσκηση δεσμίας διοικήσεως αλλά και την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας της διοικήσεως, αν και στην τελευταία περίπτωση ο δικαστικός έλεγχος είναι πιο περιορισμένος.²⁸

Εφ' όσον η εκτελεστική εξουσία δεν ασκεί διοίκηση, αλλά εκδίδει κυβερνητικές πράξεις, γίνεται δεκτό ότι αυτές εκφεύγουν από τον δικαστικό έλεγχο. Υποστηρίζεται²⁹ ότι ο νομοθετικός αποκλεισμός των κυβερνητικών πράξεων από τον δικαστικό έλεγχο, βάσει του άρθρου 45 παρ. 5 ΠΔ 18/1989, αντίκειται στο άρθρο 20 παρ. 1 Σ, εν όψει και του άρθρου 111 παρ. 1 Σ., κατά το οποίο πάσα διάταξη νόμου αντικειμένη στο Σύνταγμα καταργείται. Η απόλυτη διατύπωση της γνώμης αυτής δεν φαίνεται ορθή. Ορθότερο είναι να δεχθούμε ότι κατ' αρχήν ο αποκλεισμός των κυβερνητικών πράξεων από τον δικαστικό έλεγχο δεν αντίκειται στο άρθρο 20 παρ. 1 Σ. Και τούτο, διότι μόνον ένα τμήμα της δράσεως της εκτελεστικής λειτουργίας – και όχι εν γένει δραστηριότητα της – δεν υπόκειται στον δικαστικό έλεγχο. Συνεπώς, πρόκειται περί περιορισμού του δικαιώματος δικαστικής προστασίας, κατ' αρχήν συνταγματικώς ανεκτού. Αντίθετα, στο άρθρο 20 παρ. 1 Σ. ενδεχομένως να προσκρούει η έκταση των κυβερνητικών πράξεων, όπως έχει οριοθετηθεί από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, διότι από το άρθρο 20 παρ. 1 Σ συνάγεται ο κανών ότι δεν επιτρέπεται να υπάρχουν περιοχές της διοικητικής δραστηριότητας που να εκφεύγουν από τον δικαστικό έλεγχο, εκτός εάν υπάρχει ρητή συνταγματική διάταξη, αφού, όπως έχει προαναφερθεί, το άρθρο 20 παρ. 1 Σ., επιτάσσει, ο τελευταίος λόγος να ανήκει στο δικαστήριο. Επομένως, οι εξαιρέσεις από το δικαίωμα δικαστικής προστασίας, πρέπει να ερμηνεύονται στενώς.

Εν πάση περιπτώσει, από τον κανόνα ότι οι κυβερνητικές πράξεις δεν υπόκεινται σε αίτηση ακυρώσεως, δεν προκύπτει ότι δεν εφαρμόζεται γι' αυτές η αρχή της νομιμότητας, δεδομένου ότι η έκδοση τους κατά παράβαση του Συντάγματος και

²⁸ Π.Δαγτόγλου, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1984, σελ. 100, ομοίως Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο 1985, τ.α' σελ.48, και Ατομικά Δικαιώματα Νο 1560.

²⁹ Π. Δαγτόγλου, Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο, 1985, τ.α' σελ. 269 επ., Β. Σκουρή, Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο, τόμος 1^{ος}, 1991, Νο 49.

των νομοθετικών πράξεων, που προβλέπουν την έκδοσή τους, μπορεί να θεμελιώσει ευθύνη του Προέδρου της Δημοκρατίας και των Υπουργών που τις υπέγραψαν ή προσυπέγραψαν καθώς και ευθύνη του Κράτους προς αποζημίωση, κατά το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ³⁰. Σχετική είναι η απόφαση Εφ. Αθ. 2448/1969 όμοια της και Εφ Αθ 1725/1966 κατά την οποία «...ναι μέν.....δεν υπόκειται εις αίτησιν ακυρώσεως αι κυβερνητικάί πράξεις και διαταγαί αναγόμεναι, ανεξαρτήτως του τύπου, ον περιεβλήθησαν, εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας, τα τακτικά όμως δικαστήρια δεν κωλύονται να εξετάσουν παρεμπιπτόντως την νομιμότητα των πράξεων τούτων και να επιδικάσουν αποζημίωσιν υπέρ του εντεύθεν ζημιωθέντος, εφ' όσον συντρέχουν αι προϋποθέσεις του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ.³¹

Κατ' άλλη άποψη η διάταξη του άρθρου 45 παρ. 5 π.δ. 18/1989, με την οποία οι λεγόμενες κυβερνητικές πράξεις εξαιρούνται από τον ακυρωτικό έλεγχο του ΣτΕ, δημιουργεί βάσιμες αμφιβολίες ως προς την συνταγματικότητα της. Ερωτάται, συγκεκριμένα, κατά πόσο το ανέλεγκτο των κυβερνητικών πράξεων συνάδει τόσο προς την αρχή της έννομης προστασίας (20 παρ.1 Σ) όσο και προς την συνταγματική κατοχύρωση της αιτήσεως ακυρώσεως (άρθρο 95 παρ. 1 εδ. α Σ.) Η νομολογία του ΣτΕ και η κρατούσα γνώμη στη θεωρία δέχονται τη συνταγματικότητα του άρθρου 45 παρ. 5 π.δ. 18/1989, χωρίς όμως να προβαίνουν σε ειδικότερη αιτιολόγηση της θέσης τους.

Αν θελήσει κανείς να επιχειρηματολογήσει νομικά, θα πρέπει να παρατηρήσει ότι πολλές από τις φερόμενες ως κυβερνητικές πράξεις πράγματι δεν υπάγονται στον ακυρωτικό έλεγχο του ΣτΕ. Ο λόγος όμως δεν έγκειται στη διάταξη του άρθρου 45 παρ. 5 π.δ. 18/1989, αλλά σε μια σειρά από άλλους παράγοντες. Έτσι, αρκετές από τις κυβερνητικές πράξεις είτε δεν αποτελούν «εκτελεστές διοικητικές πράξεις» υπό την τεχνική έννοια του όρου (π.χ. άρνηση της κυβέρνησης να υποβάλλει νομοσχέδιο στη Βουλή), είτε δε θίγουν λόγω του γενικού και κατευθυντήριου χαρακτήρα τους τα έννομα συμφέροντα του πολίτη, ώστε η αίτηση ακύρωσης να καθίσταται ήδη απαράδεκτη λόγω της έλλειψης έννομου συμφέροντος.

Όταν όμως πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις παραδεκτού της αιτήσεως ακυρώσεως, ο έλεγχος των κυβερνητικών πράξεων από το ΣτΕ είναι, παρά την αντίθετη νομοθετική ρύθμιση, συνταγματικά επιβεβλημένος. Αυτό προκύπτει τόσο από το άρθρο 20 παρ. 1 Σ που κατοχυρώνει την πλήρη δικαστική προστασία, όσο και από το άρθρο 95 παρ.1 εδ. α' Σ που θεσπίζει την αίτηση ακυρώσεως κατά όλων των εκτελεστών διοικητικών πράξεων. Όπου ο συντακτικός νομοθέτης θεώρησε σκόπιμο να εξαιρέσει ορισμένες πράξεις από την ακυρωτική κρίση του ΣτΕ το πρόβλεψε ρητά (πρβλ. άρθρα 90 παρ. 6 και 91 παρ. 4 Σ). Σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις το Σύνταγμα επιβάλλει τον ακυρωτικό έλεγχο του ΣτΕ.

Δεν είναι όμως μόνο οι δικονομικές, αλλά και πολλές ουσιαστικές συνταγματικές ρυθμίσεις που καθιστούν τη νομοθετική εξαίρεση των κυβερνητικών πράξεων από

³⁰ Επ. Σπυλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο διοικητικού δικαίου Ι, 1991, Νο 88, 217.

³¹ Ν. Π. Σοϊλεντάκης, Το δικαίωμα δικαστικής προστασίας στη διοικητική δικονομία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1993, σελ. 129-131.

τη δικαιοδοσία του ΣτΕ αντισυνταγματική. Πρόκειται κυρίως για τις διατάξεις του Συντάγματος που κατοχυρώνουν τα ατομικά δικαιώματα (άρθρα 4 επ.). Αν δεχόμασταν ότι οι κυβερνητικές πράξεις δεν ελέγχονται από το ΣτΕ, τότε ο πολίτης θα έμενε απροστάτευτος απέναντι στις κυβερνητικές πράξεις που θίγουν θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα.

B) Η περιορισμένη έκταση του δικαστικού ελέγχου των κυβερνητικών πράξεων

Το γεγονός ότι οι κυβερνητικές πράξεις υπάγονται – όπως και κάθε άλλη διοικητική πράξη – στην ακυρωτική δικαιοδοσία του ΣτΕ, δεν εξαντλεί τη σχετική προβληματική. Προκύπτει δηλαδή το ερώτημα, ποια είναι η έκταση του δικαστικού ελέγχου των κυβερνητικών πράξεων. Ελέγχονται αυτές πλήρως από το ΣτΕ, ή υπάρχει, αντίθετα ένας χώρος ελεύθερης κρίσης της εκτελεστικής λειτουργίας, στον οποίο δε μπορεί να υπεισέλθει ο ακυρωτικός δικαστής;

Οι κατευθυντήριες αρχές για την απάντηση και αυτού του ερωτήματος απαντώνται στο Σύνταγμα, ιδιαίτερα στις διατάξεις του για την κατανομή των εξουσιών ανάμεσα στις διάφορες λειτουργίες της Πολιτείας. Όπου το Σύνταγμα απονέμει μια αρμοδιότητα στα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας, τότε οι πράξεις που εκδίδονται στο πλαίσιο άσκησης αυτής της αρμοδιότητας εμφανίζουν έναν «πυρήνα», ο οποίος δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο δικαστικής κρίσης και αξιολόγησης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι κυβερνητικές πράξεις, που εκδίδονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας υπό την ιδιότητα του ως ρυθμιστή του πολιτεύματος (π.χ. ο διορισμός και η παύση της κυβέρνησης, άρθρα 37, 38 Σ, και η διάλυση της βουλής, άρθρο 41 Σ.). Ο πλήρης δικαστικός έλεγχος των πράξεων αυτών από το ΣτΕ θα αποδυνάμωνε το ανώτατο πολιτειακό όργανο και θα αναδείκνυε το ΣτΕ σε ουσιαστικό ρυθμιστή του Πολιτεύματος, αφού σε αυτό θα επιφυλασσόταν η τελική απόφαση. Το εάν π.χ. η σύνθεση της Βουλής «εξασφαλίζει κυβερνητική σταθερότητα» ή εάν προέκυψε «εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας» (άρθρο 41 παρ. 1,2 Σ), αποτελούν κρίσεις που επιφυλάσσονται από το Σύνταγμα στον ΠτΔ και δε μπορούν να ερευνηθούν σε πλήρη έκταση από το ΣτΕ. Το ίδιο θα πρέπει να γίνει δεκτό και για την απονομή χάριτος (άρθρο 47 Σ). Το Σύνταγμα απένειμε την άσκηση αυτής της προνομίας στον ΠτΔ. Αν το ΣτΕ μπορούσε να ελέγχει χωρίς κανένα περιορισμό τις κρίσεις του ΠτΔ και να αντικαθιστά τις αξιολογήσεις του με τις δικές του υποκειμενικές σταθμίσεις, τότε ουσιαστικό όργανο άσκησης της προνομίας της χάριτος θα ήταν – κατά παράβαση της συνταγματικής απόφασης- το ΣτΕ. Ένα ακόμη παράδειγμα αποτελούν οι πράξεις, που αφορούν τις διεθνείς σχέσεις της χώρας. Έτσι, η συνομολόγηση διεθνών συνθηκών ανήκει στο πεδίο ευθύνης της Κυβέρνησης και του ΠτΔ (άρθρα 35 και 36 Σ). Το ΣτΕ δεν μπορεί να ελέγχει τη σύναψη των διεθνών συνθηκών με τον ίδιο τρόπο που ελέγχει μια συνήθη διοικητική πράξη, εφόσον δε θέλει να μεταβληθεί από όργανο απονομής της δικαιοσύνης σε όργανο άσκησης εξωτερικής πολιτικής και διεθνούς εκπροσώπησης της χώρας.

Για τους λόγους αυτούς ο περιορισμός της δικαστικής κρίσης των κυβερνητικών πράξεων δεν είναι μόνο θεμιτός, αλλά και συνταγματικά επιβεβλημένος. Αν ο δικαστής εξαντλούσε τον έλεγχο έως τα τελευταία νοητά του όρια, τότε θα μεταβαλλόταν κατ' αποτέλεσμα σε φορέα άσκησης της κυβερνητικής λειτουργίας και θα ερχόταν έτσι σε ευθεία αντίθεση με το Σύνταγμα.

Η ύπαρξη μιας διακριτικής ευχέρειας των οργάνων της εκτελεστικής εξουσίας, προκύπτει και από τις ακόλουθες σκέψεις: Οι νομικοί κανόνες που ρυθμίζουν την έκδοση των κυβερνητικών πράξεων είναι συνήθως γενικά διατυπωμένοι, περιέχουν κατευθύντηριες αρχές και πλήθος αόριστων νομικών εννοιών (πρβλ. άρθρα 41 παρ. 1 «κυβερνητική σταθερότητα», 41 παρ. 2 Σ «εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας»). Υπό αυτές τις συνθήκες, σε μια από τις περιπτώσεις θα υπάρχουν περισσότερες από μια απόψεις, που εμφανίζονται εξίσου εύλογες και βάσιμες. Η επιλογή της μιας ή της άλλης άποψης θα είναι σε μεγάλο βαθμό ζήτημα υποκειμενικών αξιολογήσεων. Αν τα δικαστήρια ήλεγχαν τις κυβερνητικές πράξεις σε πλήρη έκταση, τότε αυτό θα σήμαινε ότι θα μπορούσαν να αντικαταστήσουν την υποκειμενική κρίση των οργάνων της εκτελεστικής εξουσίας με μια δική τους, όχι λιγότερο υποκειμενική, αξιολόγηση. Το κράτος δικαίου και η έννομη προστασία του πολίτη δε θα κέρδιζαν τίποτα. Αντίθετα, μπορεί να υποστηριχθεί με βάσιμα επιχειρήματα ότι είναι προτιμότερη η κρίση των φορέων της εκτελεστικής λειτουργίας, αφού αυτοί - λόγω της συνεχούς ενασχόλησης τους με το συγκεκριμένο ζήτημα - υπερτερούν σε γνώσεις και εμπειρίες. Θα πρέπει εξάλλου να συνεκτιμηθεί ότι η απεριόριστη δυνατότητα του δικαστή να ανατρέπει τις κυβερνητικές πράξεις, θα έβλαπτε ανεπανόρθωτα τη δυναμική και την αποτελεσματικότητα της εκτελεστικής λειτουργίας.

Γ) Τα κριτήρια της δικαστικής έρευνας επί των κυβερνητικών πράξεων

Η μείωση της έντασης του δικαστικού ελέγχου των κυβερνητικών πράξεων δε σημαίνει όμως ότι οι πράξεις αυτές δεν υπάγονται σε δικαστική κρίση. Ο ακυρωτικός έλεγχος του ΣτΕ αποτελεί αντίθετα συνταγματική επιταγή, όπως προκύπτει ιδιαίτερα από τα άρθρα 20 παρ. 1 και 95 παρ. 1εδ. α' Σ. Θα πρέπει λοιπόν στη συνέχεια να οριοθετηθεί το πεδίο εκείνο, που ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της εκτελεστικής εξουσίας, από τα ζητήματα που αποτελούν αντικείμενο δικαστικής κρίσης.

Αα) Η συμμόρφωση προς τις διατάξεις του Συντάγματος

Ο ακυρωτικός δικαστής θα πρέπει καταρχήν να ελέγχει πόσο οι κυβερνητικές πράξεις συνάδουν ως προς το περιεχόμενο τους με τις αποφάνσεις του Συντάγματος, ιδιαίτερα με τις συνταγματικές διατάξεις που κατοχυρώνουν την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων (άρθρα 4 επ. Σ.). Ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων αποτελεί απαραίτητη συνταγματική αρχή, που δεν μπορεί να εναποτεθεί στην ελεύθερη κρίση των οργάνων της εκτελεστικής εξουσίας.

Ιδιαίτερη μνεία χρήζει η αρχή της ισότητας (άρθρο 4 Σ). Τα όργανα της εκτελεστικής λειτουργίας διαθέτουν μεν ένα πεδίο ελεύθερης δράσης κατά την έκδοση των κυβερνητικών πράξεων, ανώτατο όριο της ελευθερίας αυτής είναι όμως η αρχή της ισότητας, που επιβάλλει την όμοια μεταχείριση ομοίων περιπτώσεων (αλλά και την διαφορετική μεταχείριση ανόμοιων περιστατικών). Η συνταγματική επιταγή της ισότητας μπορεί να χρησιμεύσει ως κριτήριο για τον ακυρωτικό έλεγχο κυρίως εκείνων των κυβερνητικών πράξεων που είναι ατομικά προσανατολισμένες (π.χ. απονομή χάριτος, άρνηση χορήγησης διπλωματικής προστασίας σε έλληνες υπηκόους στο εξωτερικό).

Ββ) Η τήρηση της προβλεπόμενης διαδικασίας

Το δικαστήριο πρέπει επίσης να ελέγχει, κατά πόσο η κυβερνητική πράξη τηρεί τους προβλεπόμενους τύπους και διαδικασίες, εάν δηλαδή προέρχεται από το αρμόδιο όργανο, εάν εκδόθηκε μέσα στη νόμιμη προθεσμία, εάν υπάρχει η τυχόν απαιτούμενη ενέργεια ή συγκατάθεση άλλου πολιτειακού οργάνου (πρβλ. άρθρο 41 Σ για το διάταγμα διάλυσης της Βουλής). Ιδιαίτερα επιβεβλημένη εμφανίζεται ακόμα η λεπτομερής αιτιολογία. Η τήρηση του τύπου αυτού ενεργεί προληπτικά, επιβάλλοντας τη διαφάνεια και αποτρέποντας την έκδοση αυθαίρετων αποφάσεων. Η τήρηση των κανόνων αρμοδιότητας και των διαδικαστικών προϋποθέσεων των κυβερνητικών πράξεων είναι ένα σημείο, στο οποίο θα πρέπει να επικεντρώσει τον ακυρωτικό του έλεγχο το ΣτΕ. Όταν το περιεχόμενο μιας πολιτειακής πράξης δεν προκαθορίζεται από λεπτομερειακούς κανόνες δικαίου και το αρμόδιο όργανο διαθέτει κάποια ελευθερία δράσης, όπως ακριβώς συμβαίνει στις κυβερνητικές πράξεις, τότε οι κανόνες διαδικασίας λειτουργούν ως αντίβαρο, εξασφαλίζουν ένα δικαιοκρατικό minimum και αποτρέπουν την έκδοση αυθαίρετων αποφάσεων.

Γγ) Η μη υπέρβαση των άκρων ορίων της διακριτικής ευχέρειας

Όπως προαναφέρθηκε, στην περίπτωση των κυβερνητικών πράξεων εμφανίζεται συχνά το φαινόμενο να υπάρχουν περισσότερες από μια εύλογες και υποστηρίξιμες λύσεις. Οποιαδήποτε από αυτές τις λύσεις και να υιοθετήσει το όργανο της εκτελεστικής εξουσίας, κινείται στο πλαίσιο της διακριτικής του ευχέρειας. Η απόφαση του αρμόδιου οργάνου πρέπει να γίνει σεβαστή από το δικαστήριο, ακόμα και αν αυτό τη θεωρεί λανθασμένη. Μια κυβερνητική πράξη μπορεί να ακυρωθεί από το ΣτΕ μόνον όταν είναι προφανώς λανθασμένη ή αυθαίρετη. Τότε μόνο το όργανο της εκτελεστικής εξουσίας έχει υπερβεί τα όρια της διακριτικής του ευχέρειας.

Θα πρέπει πάντως να τονιστεί, ότι το πεδίο ελεύθερης δράσης των οργάνων της εκτελεστικής εξουσίας κατά την έκδοση των κυβερνητικών πράξεων δεν είναι μονοδιάστατο μέγεθος. Μια σειρά από παράγοντες μπορεί να διευρύνουν ή να στενέψουν το πλαίσιο της διακριτικής ευχέρειας. Έτσι, όταν μια κυβερνητική πράξη θίγει ατομικά δικαιώματα, αυξάνεται και η ένταση της δικαστικής έρευνας. Εδώ ο

εκτενής και ενδελεχής δικαστικός έλεγχος αποτελεί συνταγματική επιταγή, προκειμένου να μην μείνουν απροστάτευτα στην πράξη τα θεμελιώδη δικαιώματα. Υπό το πρίσμα αυτό πρέπει να ερμηνευθεί και η νεώτερη νομολογία του ΣτΕ, η οποία υπάγει όλες αδιακρίτως τις πράξεις απελάσεως στον ακυρωτικό έλεγχο. Η απέλαση αλλοδαπού μπορεί να προσβάλλει την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας (άρθρο παρ. 1) και την προστασία της οικογένειας (άρθρο 21 παρ.1 Σ). Δεν είναι εξάλλου τυχαίο, ότι μια πρόσφατη απόφαση του ΣτΕ αρνήθηκε να εξαιρέσει από την ακυρωτική κρίση την απαγόρευση πρόσβασης των ενδιαφερομένων στους ατομικούς φακέλους πολιτικών φρονημάτων: η πράξη αυτή, όπως δέχτηκε το ίδιο το ΣτΕ, αποτελεί επέμβαση στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου και στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας (άρθρα 2 παρ.1 και 5 παρ. 1 Σ). Ενώ τα ατομικά δικαιώματα μπορούν να οδηγήσουν σε έναν εντονότερο δικαστικό έλεγχο, άλλοι παράγοντες μπορούν να επεκτείνουν το πεδίο ελεύθερης κρίσης της εκτελεστικής λειτουργίας. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις κυβερνητικές πράξεις που αναφέρονται στις διεθνείς σχέσεις της χώρας, π.χ. τη σύναψη διεθνών συμβάσεων. Εδώ πρόκειται για ένα εξαιρετικό πολύπλοκο πεδίο με ευμετάβλητες και ευαίσθητες ισορροπίες όπου η διαμόρφωση της συγκεκριμένης κατάστασης δεν εξαρτάται μόνο από το ημεδαπό, αλλά και από τα ξένα κράτη. Μόνον η πολιτικά υπεύθυνη κυβέρνηση, ως φορέας άσκησης της εξωτερικής πολιτικής, είναι σε θέση να λάβει μια απόφαση, η οποία θα συνεκτιμά όλα τα παραπάνω δεδομένα. Η διακριτική ευχέρεια της εκτελεστικής εξουσίας στο πεδίο αυτό εμφανίζεται συνεπώς ευρεία.

Δ) Ασφαλιστικές δικλείδες απέναντι στη μειωμένη έκταση του δικαστικού ελέγχου των κυβερνητικών πράξεων.

Τα προαναφερθέντα κριτήρια ελέγχου των κυβερνητικών πράξεων αφήνουν ένα ευρύ πεδίο ελεύθερης δράσης της εκτελεστικής λειτουργίας. Η εξέλιξη αυτή - απόλυτα δικαιολογημένη και μάλιστα συνταγματικά επιβεβλημένη κατά την παρούσα μελέτη – εξακολουθεί ίσως να προβληματίζει, ιδιαίτερα όσον αφορά τη μείωση της έννομης προστασίας του πολίτη και τον κίνδυνο έκδοσης αυθαίρετων πράξεων.

Οι ενδοιασμοί αυτοί όμως υποχωρούν αν σκεφθεί κανείς, ότι ο δικαστικός έλεγχος δεν είναι η μόνη νοητή μορφή ελέγχου των κυβερνητικών πράξεων. Οι πράξεις αυτές υπάγονται αντίθετα, ως πράξεις των πολιτικά υπεύθυνων οργάνων, στον πολιτικό, και ιδιαίτερα στον κοινοβουλευτικό έλεγχο. Η μορφή αυτή του ελέγχου είναι μάλιστα λόγω της πολιτικής υφής των περισσότερων κυβερνητικών πράξεων η πλέον κατάλληλη και μπορεί στη συγκεκριμένη περίπτωση να αποβεί πιο αποτελεσματική και από το δικαστικό έλεγχο.

Εξάλλου η δικαστική προστασία απέναντι στις κυβερνητικές πράξεις δεν εξαντλείται στην αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του ΣτΕ. Ο πολίτης, που έχει ζημιωθεί από μια κυβερνητική πράξη, διαθέτει και ένα δεύτερο νομικό μέσο για την αποκατάσταση των δικαιωμάτων του, όπως δέχεται η κρατούσα γνώμη στη θεωρία και τη νομολογία των πολιτικών δικαστηρίων: την αγωγή αποζημίωσης, στο

πλαίσιο της οποίας ελέγχεται παραμπιπτόντως η νομιμότητα των κυβερνητικών πράξεων.³²

7. Το πρόβλημα της αστικής ευθύνης

Τόσο η θεωρία όσο και η νομολογία εμφανίζουν σημαντικές διακυμάνσεις ως προς την αποδοχή ή μη της θέσης, σύμφωνα με την οποία αστική ευθύνη, κατά τις διατάξεις των άρθρων 105 και 106 ΕισΝΑΚ, είναι δυνατό να προκύψει και από παράνομες και ζημιογόνες κυβερνητικές πράξεις.

A) Η θεωρία

Πρέπει να τονισθεί με έμφαση ότι στο πλαίσιο της ελληνικής θεωρίας δεν αμφισβητείται η δυνατότητα διαμόρφωσης συνθηκών δημιουργίας αστικής ευθύνης του δημοσίου ή των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου από κυβερνητικές πράξεις αλλά μόνον η αντίστοιχη νομική θεμελίωση.

A-1) Η αυστηρή άποψη

Σύμφωνα με μια αυστηρή, τόσο ως προς τη νομική της θεμελίωση όσο και ως προς τα αποτελέσματά της για τους διοικουμένους, άποψη οι δικαστές «μη όντες ιδιαίτεροι εμπειροτέχναι των διπλωματικών, πολιτικών, στρατιωτικών κλπ. συμφερόντων του Κράτους, είναι αναρμόδιοι να αποφανθούν επί ζητημάτων πολιτικής φύσεως, κατά συνέπειαν και επί των εξ αυτών προερχομένων κυβερνητικών πράξεων». Συνακόλουθα «ευθύνη δύναται να καταλογισθή εις την Διοίκησιν εκ κυβερνητικής πράξεως μόνον εφ' όσον θα συνέτρεχον οι όροι εφαρμογής άλλης τινός αρχής, μη καθεστώσης αναγκαίαν την έρευνα της νομιμότητος της πράξεως, ως είναι δια την νομολογίαν μας η προσβολή της ιδιοκτησίας, αλλ' οία θα έπρεπε να είναι..... η διάσπασις της ισότητος των πολιτών έναντι των δημοσίων βαρών πέραν του ανεκτού μέτρου». Συμπερασματικώς «τα πολιτικά δικαστήρια δεν είναι δυνατόν, παρεμπιπτόντως κρίνοντα επί αγωγής αποζημιώσεως ιδιώτου ζημιωθέντος εκ «κυβερνητικής πράξεως», να εξετάσουν την νομιμότητα ή την κατ' ουσίαν συνταγματικότητα αυτής και, θεωρούντα ταύτην παρανόμον η αντισυνταγματικήν να επιδικάσουν την αιτουμένην αποζημίωσιν, κατά την διάταξιν του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ. Δυνατότης επιδικάσεως αποζημιώσεως εις ζημιωθέντα εκ κυβερνητικής πράξεως ιδιώτην θα υφίστατο ουχί συνεπεία θεωρήσεως ταύτης παρανόμου...ή αντισυνταγματικής κατ' ουσίαν, αλλ' είτε συνεπεία κατά τύπους μόνον αντισυνταγματικότητος (αναρμοδιότης οργάνου, παραβίασις τύπου επί ποινή ακυρότητος επιβαλλομένου υπό του Συντάγματος) της κυβερνητικής πράξεως, οπότε η αποζημίωσις θα επεδικάζετο βάσει του άρθρου 105

³² Ελληνική Δικαιοσύνη, τεύχος Β', 1996, Οι πράξεις κυβερνήσεως υπό το πρίσμα της νεώτερης νομολογίας του ΣτΕ, Σπυρίδωνος Β. Βλαχόπουλου, Δικηγόρου, Δ.Ν., σελ. 1480-1483.

εισΝΑΚ, είτε συνεπεία αναγνωρίσεως ρητώς υπό του Συντάγματος ή του νομοθέτου δικαιώματος αποζημιώσεως εις τον ζημιωθέντα ιδιώτην.....οπότε η αποζημίωσις θα επεδικάζετο βάσει του Συντάγματος ή του προβλεπόντος αυτήν ιδιαιτέρου νόμου».

Για τη θεμελίωση της αυστηρής αυτής άποψης προβάλλεται το επιχείρημα ότι «σε περίπτωση προσβολής της κυβερνητικής πράξεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και απορρίψεως της σχετικής αιτήσεως ακυρώσεως ως απαραδέκτου, λόγω προφανώς της νομικής φύσεως της πράξεως, δημιουργείται δεδικασμένο περί της νομιμότητός της οπότε κωλύεται ο δικαστής της αστικής ευθύνης να ελέγξει εμμέσως την νομιμότητα της κυβερνητικής πράξεως.

A-2) Η επιεικής αντιμετώπιση του θέματος

Εκτός από το γεγονός ότι αφενός καταλήγει σε ανεπιεική, για τους διοικουμένους που υφίστανται ζημία, αποτελέσματα και αφετέρου δεν συμβαδίζει τόσο προς τη συνταγματική κατοχύρωση του καθεστώτος της αστικής ευθύνης του δημοσίου όσο και προς την ευρεία διατύπωση των διατάξεων του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ, η αυστηρή αυτή άποψη πάσχει ως προς την θεωρητική της θεμελίωση.

Είναι βέβαια ακριβές πως κοινό χαρακτηριστικό των κυβερνητικών πράξεων, το οποίο προκύπτει ευθέως από τις διατάξεις του άρθρου 45 παρ. 6 του ν.δ. 170/1973, αποτελεί το ότι δεν ασκείται κατ' αυτών παραδεκτώς το ένδικο βοήθημα της αίτησης για ακύρωση. Όπως όμως παρατηρείται ορθώς «εκ του κανόνος ότι αι κυβερνητικάί πράξεις δεν υπόκεινται εις αίτησιν ακυρώσεως δεν προκύπτει ότι επ' αυτών δεν έχει εφαρμογήν η αρχή της νομιμότητος, δεδομένου ότι η έκδοσις των κατά παράβασιν του Συντάγματος και των νομοθετικών πράξεων, αι οποίαι προβλέπουν την έκδοσιν των, δύναται να θεμελιώση ευθύνην του Προέδρου της Δημοκρατίας και των Υπουργών, οι οποίοι τας υπέγραψαν ή προσυπέγραψαν ως και ευθύνην του Κράτους προς αποζημιώσιν». Την ορθότητα της διαπίστωσης αυτής ενισχύει και η ακόλουθη σειρά επιχειρήσεων.

Κατά πρώτο λόγο και από πλευράς ισχυουσών διατάξεων πρέπει να τονισθεί ότι, όπως άλλωστε ήδη σημειώθηκε επανειλημμένα, τόσο η συνταγματική θεμελίωση του καθεστώτος της αστικής ευθύνης του δημοσίου στην αρχή της ισότητας όσο και η γενικότητα της διατύπωσης αλλά και ο σκοπός θέσπισης των διατάξεων του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ όχι μόνο δεν αποκλείουν αλλά, αντιθέτως, επιβάλλουν την αποδοχή της άποψης ότι αστική ευθύνη, κατά τις διατάξεις αυτές, μπορεί να προκύψει και από κυβερνητικές πράξεις. Είναι εντελώς διαφορετικό το ζήτημα του αν και κατά πόσο είναι δυνατό, κυρίως λόγω της νομικής ιδιοσυστασίας των κυβερνητικών πράξεων, να πληρούνται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση και οι λοιπές προϋποθέσεις που τάσσουν οι διατάξεις αυτές, ώστε να ευδοκιμήσει το ένδικο βοήθημα της αγωγής και να επιδιωχθεί, συνακόλουθα, αποζημίωση. Με άλλες λέξεις και σύμφωνα με το ισχύον καθεστώς της αστικής ευθύνης του δημοσίου και των νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου ο κανόνας είναι ότι, κατ' αρχή, τέτοια ευθύνη μπορεί να προκύψει και από κυβερνητικές πράξεις.

Κατά δεύτερο λόγο το γεγονός ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 45 παρ. 6 του ν.δ. 170/1973, δεν ασκείται παραδεκτός αίτηση για ακύρωση κατά των κυβερνητικών πράξεων δεν μπορεί να επηρεάσει τη δυνατότητα διαμόρφωσης αστικής ευθύνης από αυτές. Και τούτο γιατί, όπως ήδη τονίσθηκε, αστική ευθύνη, κατά τις διατάξεις των άρθρων 105 και 106 ΕισΝΑΚ, μπορεί να δημιουργηθεί και όταν η παράνομη και ζημιογόνος πράξη ή παράλειψη δεν υπόκειται, από πλευράς παραδεκτού, σε αίτηση για ακύρωση. Πραγματικά σκοπός του αποκλεισμού του ένδικου βοηθήματος της αίτησης για ακύρωση κατά κυβερνητικών πράξεων είναι η αποφυγή ανάμειξης του δικαστή, με τη μορφή παροχής σ' αυτόν της δυνατότητας ακύρωσης και, άρα εξαφάνισης των σχετικών πράξεων, στη διαχείριση υποθέσεων που εμφανίζουν έντονο πολιτικό χαρακτήρα και κυρίως ανάγονται στην προστασία της εθνικής κυριαρχίας. Όμως με το ένδικο βοήθημα της αγωγής για αποζημίωση από τέτοιες πράξεις δεν θίγεται η νομική υπόσταση και ισχύς τους αλλά απλώς ελέγχεται παρεμπιπτόντως η νομιμότητα και κυρίως η συνταγματικότητα τους, ενώ κατά τα λοιπά παραμένουν ισχυρές και παράγουν έννομα αποτελέσματα. Πρέπει μάλιστα να σημειωθεί ότι η θέση αυτή είναι και η μόνη σύμφωνη με τις αρχές της συνταγματικής κατοχύρωσης του δικαιώματος αίτησης και παροχής δικαστικής προστασίας, κατά τις διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος. Και τούτο γιατί έτσι εξασφαλίζεται στο ενδιαφερόμενο διοικούμενο μια δίοδος δικαστικής προστασίας «και όταν ακόμη η χρησιμοποίηση του ένδικου βοηθήματος της αίτησης ακυρώσεως δεν είναι δυνατή» ενώ υπό την αντίθετη εκδοχή θα έπρεπε να γίνει δεκτό ότι υπάρχει ένα τμήμα της κρατικής δράσης, το οποίο δεν υπόκειται στην αρχή της νομιμότητας και δεν μπορεί να τεθεί υπό δικαστικό έλεγχο, ανεξάρτητα από τις ζημιογόνες συνέπειες του.

Τέλος είναι αβάσιμο το επιχείρημα, σύμφωνα με το οποίο ο δικαστής της αστικής ευθύνης δεν μπορεί να ελέγξει παρεμπιπτόντως τη νομιμότητα κυβερνητικής πράξης, επειδή η απόρριψη ως απαράδεκτης ενδεχόμενης αίτησης για ακύρωση κατά τέτοιας πράξης παράγει δεδικασμένο. Και τούτο γιατί το επιχείρημα αυτό αφενός δεν ισχύει οπωσδήποτε όταν δεν έχει ασκηθεί προηγουμένως τέτοια αίτηση για ακύρωση και αφετέρου –και εν πάση περιπτώσει – αγνοεί ότι το δεδικασμένο από μια τέτοια απορριπτική απόφαση καλύπτει μόνο το χαρακτηρισμό της πράξης ως κυβερνητικής και τις συνακόλουθες δικονομικές συνέπειες ως προς το ένδικο βοήθημα της αίτησης για ακύρωση. Αντιθέτως δεν καλύπτει, στο μέτρο που δεν αποτελούν αντικείμενο δικαστικού ελέγχου, ζητήματα σχετικά με την εξωτερική ή εσωτερική νομιμότητα της κυβερνητικής πράξης. Κατά συνέπεια τέτοια ζητήματα μπορεί να ερευνηθεί, χωρίς να υπάρχει σχετικό δικονομικό εμπόδιο, ο δικαστής της αστικής ευθύνης κατά τις διατάξεις των άρθρων 105 και 106 ΕισΝΑΚ.

Από την προαναφερόμενη επιχειρηματολογία προκύπτει ότι, κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 105 και 106 ΕισΝΑΚ, αστική ευθύνη μπορεί να προκύψει, εφόσον βεβαίως συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις που τάσσουν οι διατάξεις αυτές, τόσο από την έκδοση και εκτέλεση του περιεχομένου όσο και από την παράλειψη έκδοσης κυβερνητικών πράξεων.

B) Η νομολογία

Η νομολογιακή αντιμετώπιση του ζητήματος της αστικής ευθύνης του δημοσίου και των νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου από κυβερνητικές πράξεις, στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 105 και 106 ΕισΝΑΚ, ακολούθησε, και μάλιστα μέσα σε μικρό σχετικώς χρονικό διάστημα, μια θεαματική διακύμανση.

B-1) Η αρνητική τοποθέτηση

Σε μια πρώτη φάση η νομολογία αυτή υιοθέτησε, κατά τρόπο ιδιαίτερα κατηγορηματικό, μια αρνητική θέση, την οποία χαρακτηρίζει αδικαιολόγητη από νομική άποψη, όπως σημειώθηκε προηγουμένως, σύνδεση των επιπτώσεων του απαραδέκτου της προσβολής των κυβερνητικών πράξεων με το ένδικο βοήθημα της αίτησης για ακύρωση με τις προϋποθέσεις άσκησης αγωγής αποζημίωσης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της τάσης αποτελεί η απόφαση Εφ Αθ 2770/1962. Η απόφαση αυτή εκδόθηκε με αφορμή την άρνηση χορήγησης διαβατηρίου σε δικηγόρο, ο οποίος είχε προσκληθεί να μετάσχει σε εκδήλωση της Διεθνούς Ένωσης Δημοκρατικών Νομικών, που επρόκειτο να πραγματοποιηθεί στη Βουλγαρία και συγκεκριμένα στη Σόφια. Ειδικότερα στην απόφαση αυτή περιλαμβάνεται το ακόλουθο αντιπροσωπευτικό απόσπασμα σκεπτικού: «Εάν δε ληφθή υπ' όψιν ότι αι πράξεις αι αφορώσαι εις τας διεθνείς σχέσεις της Ελληνικής Πολιτείας, εν αις και η αποδημία και εντεύθεν επικοινωνία των πολιτών της μετά προσώπων αλλοδαπών εν τη αλλοδαπή, είναι πράξεις Κυβερνητικάί, εκφεύγουσαι και της ακυρωτικής αρμοδιότητος του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά το άρθρον 46 παρ. 2 εδαφ. β του νόμου 3713/1928... αναμφισβήτητον τυγχάνει ότι ο έλεγχος της ουσιαστικής κρίσεως των διοικητικών οργάνων αναγόμενος εις καθήκοντα ξένα προς τα δικαστικά, εξαιρείται της δικαιοδοσίας των τακτικών δικαστηρίων. Η συνδρομή δηλαδή των όρων υφ' ους συγχωρείται η άρνησις της χορηγήσεως της τοιαύτης αδείας ερευνάται παρά των αρμοδίων αρχών μόνον, αίτινες και ενεργούσι κατ' οικείαν και ελευθέραν κρίσιν.

B-2) Η μεταστροφή

Η μεταστροφή της νομολογίας προς την ορθή κατεύθυνση της αποδοχής της δυνατότητας δημιουργίας ευθύνης του δημοσίου ή νομικού προσώπου δημόσιου δικαίου προς αποζημίωση από κυβερνητικές πράξεις πραγματοποιήθηκε, κάτω και από την πίεση σημαντικής μερίδας της θεωρίας με βάση τις αποφάσεις αυτές κρίθηκε το ζήτημα του αν και κατά πόσο μπορούσε να δημιουργηθεί αστική ευθύνη του δημοσίου, κατά τις διατάξεις του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ, από πράξη με την οποία απαγορεύθηκε, σε ένδειξη πένθους, η λειτουργία των θεάτρων και λοιπών δημόσιων θεαμάτων για το χρονικό διάστημα μεταξύ της ημέρας του θανάτου του βασιλέως Παύλου ως την κηδεία του. Ιδιαίτερα αντιπροσωπευτικό της νομολογιακής μεταστροφής και, συνακόλουθα, της καθιέρωσης της αρχής ότι είναι

δυνατή, κατά τις προαναφερόμενες διατάξεις, η επιδίκαση αποζημίωσης και από κυβερνητικές πράξεις, εμφανίζεται το ακόλουθο απόσπασμα της απόφασης ΕφΑθ 2448/1969: «Επειδή ναι μεν κατά το άρθρο 46 παρ. 3 του Κωδικοποιημένου Νόμου 3713 περί Συμβουλίου Επικρατείας δεν υπόκεινται εις αίτησιν ακυρώσεως αι κυβερνητικάί πράξεις και διαταγαί αναγόμεναι, ανεξαρτήτως του τύπου, ον περιεβλήθησαν εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας, τα τακτικά όμως δικαστήρια δεν κωλύονται να εξετάσουν παρεμπιπτόντως την νομιμότητα των πράξεων τούτων και να επιδικάσουν αποζημίωσιν υπέρ του εντεύθεν ζημιωθέντος, εφ' όσον συντρέχουν αι προϋποθέσεις του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου Α.Κ.Και αν, επομένως, θεωρηθή ότι η κατά την 6.3.1964 ληφθείσα απόφασις της Κυβερνήσεως όπως μη λειτουργήσουν από της ημέρας του θανάτου του Βασιλέως Παύλου μέχρι της κηδείας αυτού, ήτοι από της 6^{ης} μέχρι και της 12^{ης} Μαρτίου 1964, τα θέατρα και λοιπά δημόσια θεάματα, εξαιρέσει των κινηματογράφων, ως προς ούς ωρίσθη όπως μη λειτουργήσουν μόνον κατά την ημέραν της κηδείας του θανόντος Βασιλέως, φέρει χαρακτήρα κυβερνητικής πράξεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, δεν κωλύονται τα τακτικά δικαστήρια, κρίνοντα παρεμπιπτόντως ως παράνομον την απόφασιν ταύτην, να επιδικάσουν υπέρ του εξ αυτής ζημιωθέντος αποζημίωσιν υπό τας προϋποθέσεις του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Α.Κ.».

Η ορθή αυτή γραμμή, την οποία χάραξαν οι δύο προαναφερόμενες αποφάσεις του Εφετείου Αθηνών, φαίνεται να αποδίδει ως σήμερα την επικρατέστερη στη νομολογία άποψη ως προς το θέμα της αστικής ευθύνης του δημοσίου και των νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου από κυβερνητικές πράξεις. Αξίζει μάλιστα να τονισθεί με έμφαση ότι η γραμμή αυτής της νομολογίας των ελληνικών δικαστηρίων εμφανίζεται πολύ περισσότερο προοδευτική και σύμφωνη με τις αρχές του κράτους δικαίου και της νομιμότητας από ό,τι η αντίστοιχη γραμμή αλλοδαπών δικαστηρίων, η οποία μπορεί βεβαίως να υιοθετεί την αρχή της αποδοχής της αστικής ευθύνης του δημοσίου από κυβερνητικές πράξεις, εισάγει όμως περιορισμούς τέτοιας έκτασης και σημασίας ώστε ο μηχανισμός της ευθύνης αυτής να είναι δυνατό να τεθεί σε κίνηση μόνο μετά την υπερνίκηση ιδιαίτερα σοβαρών νομικών εμποδίων. Έτσι π.χ. η σύγκριση της προαναφερόμενης ελληνικής νομολογίας με την αντίστοιχη γαλλική αποβαίνει σαφώς υπέρ της πρώτης. Και τούτο γιατί ενώ είναι αλήθεια πως η νομολογία του Conseil d'Etat όχι μόνον έχει υιοθετήσει την αρχή ότι είναι δυνατό να επιδιωχθεί αποζημίωση από παράνομες και ζημιογόνες κυβερνητικές πράξεις αλλά και καθιερώνει στο συγκεκριμένο αυτό σημείο, σε αντίθεση προς το γενικό κανόνα της υποκειμενικής αστικής ευθύνης, ένα σύστημα αντικειμενικής ευθύνης από την άλλη πλευρά εισάγει τόσο σημαντικούς περιορισμούς ως προς την ενεργοποίηση και θέση σε εφαρμογή του συστήματος αυτού ώστε ως σήμερα το σχετικό ένδικο βοήθημα προς αποζημίωση να έχει ευδοκιμήσει σε ελάχιστες μόνο περιπτώσεις.³³

³³ Πρ. Παυλόπουλος, Η αστική ευθύνη του δημοσίου II κατά τους κανόνες του δημοσίου δικαίου Ημίτομος Α', εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή 1989, σελ. 120-131.

8. Επίλογος

Οι κυβερνητικές πράξεις αποτελούν ένα πολυδιάστατο νομικό φαινόμενο, για την πλήρη κατανόηση και αντιμετώπιση του οποίου απαιτείται η συνεκτίμηση μιας σειράς παραγόντων. Αυτό όμως δεν φαίνεται να γίνεται κατανοητό από το ΣτΕ. Το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο εξακολουθεί να παραμένει προσανατολισμένο στην «κλασική θεωρία των κυβερνητικών πράξεων, που εξαιρεί a priori ορισμένες πολιτειακές πράξεις από τη δικαστική έρευνα, απαντάει κατά τρόπο υπεραπλουστευτικό με το σχήμα «ναι – όχι» (έλεγχος – μη έλεγχος) και παραβλέπει το ζήτημα της εντάσεως του δικαστικού ελέγχου.

Η λύση που υποστηρίζεται στο πλαίσιο της παρούσης μελέτης (δυνατότητα ακύρωσης των κυβερνητικών πράξεων και παράλληλα μείωση της έκτασης του δικαστικού ελέγχου) ικανοποιεί την ανάγκη δικαστικής προστασίας του πολίτη και σέβεται ταυτόχρονα το πεδίο αυτοδύναμης δράσης και απόφασης της εκτελεστικής λειτουργίας, όπως αυτό προκύπτει από το Σύνταγμα. Έτσι, επιτυγχάνεται η εξισορρόπηση των λειτουργιών, δικαστικής και κυβερνητικής, κατά τρόπο που δε θίγεται καμία απ' αυτές στις συνταγματικά κατοχυρωμένες αρμοδιότητες τους.

9.Βιβλιογραφία

1. Μ. Στασινόπουλος, Δίκαιο των διοικητικών πράξεων, έκδοση 1951
2. Προκόπης Παυλόπουλος, Η συνταγματική κατοχύρωση της αιτήσεως ακυρώσεως- μια σύγχρονη έποψη του κράτους δικαίου, έκδοση 1982
3. Απ. Γέροντας, Σ. Λύτρας, Πρ. Παυλόπουλος, Γλ. Σιούτη, Σ. Φλογαϊτης, Διοικητικό Δίκαιο, έκδοση 2004
4. Το Σύνταγμα, διμηνιαία επιθεώρηση συνταγματικής θεωρίας και πράξης, τεύχος 3/2001
5. Εμ. Δαρζέντας, Κράτος δικαίου και αίτηση ακυρώσεως, εκδόσεις 1995
6. Μ. Δένδια, Διοικητικόν Δίκαιον, έκδοση 1951
7. Θ. Τσάτσος, Η αίτησις ακυρώσεως ενώπιον του ΣτΕ, έκδοση 1971
8. Ιωάννου Δ. Σαρμά, Προέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, Η συνταγματική και διοικητική νομολογία του ΣτΕ, Β΄ έκδοση 1994
9. Μ. Στασινόπουλος, Δίκαιον των διοικητικών διαφορών, έκδοση 4^η 1980
10. Επαμεινώνδας Π. Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο διοικητικού δικαίου Ι έβδομη έκδοση 1996
11. Ελληνική Δικαιοσύνη, τεύχος Β΄ 1996, Οι πράξεις κυβερνήσεως υπό το πρίσμα της νεώτερης νομολογίας του ΣτΕ, Σπυρίδωνος Β. Βλαχόπουλου, Δικηγόρου Δ.Ν.
12. Λ. Θεοχαρόπουλος, Η αρχή της ισότητας στα δημόσια βάρη και η αστική ευθύνη του κράτους, έκδοση 1988
13. Σ. Δεληκωστόπουλος, Διοικητικόν δίκαιον, τεύχος Α΄, έκδοση 1972
14. Πρ. Παυλόπουλος, Η αστική ευθύνη του δημοσίου ΙΙ, κατά τους κανόνες του δημοσίου δικαίου, Ημίτομος Α΄, έκδοση 1989
15. Σ. Δεληκωστόπουλος, Οι προϋποθέσεις του παραδεκτού της αιτήσεως ακυρώσεως, έκδοση 1973

16. Διοικητική Δίκη, τεύχος 1 Β΄1990, Δημ. Κοντόγιωργα – Θεοχαροπούλου, Το κριτήριο του «λειτουργικού διχασμού των οργάνων (dedoublement fonctionnel) του Διεθνούς Δικαίου, ως κριτήριο του φαινομένου της δικαστικής ασυλίας των «κυβερνητικών πράξεων» στο εσωτερικό Δημόσιο δίκαιο
17. Πάνος Λαζαράτος, Το δικαίωμα της ακρόασης στη διοικητική διαδικασία, έκδοση 1992
18. Π. Δαγτόγλου, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, έκδοση 1984
19. Π. Δαγτόγλου, Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο, έκδοση 1985
20. Β. Σκουρή, Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο, τόμος 1^{ος} 1991
21. Νικ. Σοϊλεντάκης, Εφέτης διοικητικού δικαστηρίου, Το δικαίωμα δικαστικής προστασίας στη διοικητική δικονομία, έκδοση 1993
22. Δημ. Ι. Κόρσος, Εισηγήσεις Δικονομικού Δικαίου, τόμος Β΄, έκδοση 1984

10. Παράρτημα δικαστικών αποφάσεων

Αριθμ. 250/1930

Το Συμβούλιο της Επικρατείας

Εν ολομειλία

Συγκείμενον εκ των Κ.Δ.Ρακτιβάν, προέδρου, Α.Φίλωνος, Θ. Αγγελοπούλου, Π.Τριανταφυλλάκου, Χ.Οικονομοπούλου, Α.Γαζή, Σ.Διβάρη, Συμβούλων, Σ.Σολιώτη, Γ.Καλογήρου, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδρίασαν δημοσία εν τω ακροατηρίω του τη 29^η Απριλίου 1930 παρόντος και του Γραμματέως του Συμβουλίου Δ.Κοντογιάννη, ίνα αποφασίση επί της 12 Φεβρουαρίου 1930 αιτήσεως ακυρώσεως του Πέτρου Μαυρομιχάλη, κατοίκου Αθηνών, παραστάντος δια του πληρεξουσίου του Δικηγόρου Α.Βαμβετσου, κατά του από 5/5 Φεβρουαρίου 1930 Προεδρικού Δ/τος, εκδοθέντος προτάσει του επί των Εσωτερικών Υπουργού, αντιπροσωπευομένου δια του Νομικού Συμβούλου, Δ. Σαχτούρη.

Ακούσαν του Εισηγητού Συμβούλου της Επικρατείας Α. Φίλωνος, αναγνόντος την έκθεσιν αυτού, καθ'ην το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως έπεται:

Ο Πέτρος Μαυρομιχάλης, εκλεγείς κατά τας τελευταίας εκλογάς βουλευτής της περιφέρειας της επαρχίας Οιτύλου, εθεωρήθη αυτοδικαίως εκπεσών του βουλευτικού αξιώματος, ατε μη δηλώσας εντός της κατά το άρθρον 40 του Συν/τος προθεσμίας επιλογήν μεταξύ του βουλευτικού αξιώματος και των έργων του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου της Ελληνικής Ηλεκτρικής Εταιρίας, επιχειρήσεως απολαούσης του ειδικού προνομίου του ηλεκτροφωτισμού του πορθμού Ευρίπου και της πόλεως Χαλκίδος. Τούτου ένεκα, και προς συμπλήρωσιν της, τούτω τω λόγω, θεωρουμένης κενής βουλευτικής έδρας, ο Υπουργός των Εσωτερικών προκάλεσε το από 5/2/30 Δ/γμα 'περί αναπληρωματικής βουλευτικής εκλογής Οιτύλου', όπερ και εδημοσιεύθη αυθημερόν εν τω ύπ' αριθμ. 40 (τ.Α.) φ.Ε.Κ.

Του Δ/τος τούτου ο Πέτρος Μαυρομιχάλης αιτείται την ακύρωσιν δια της από 12 Φεβρουαρίου ε.ε. αιτήσεως αυτού, ήτις κατατεθείσα τω Γραμματείω του Συμβουλίου της Επικρατείας την 12 ιδίου μηνός ασκείται εντός της κατά το άρθρον 49 του νόμου 3713 προθεσμίας.

Λόγοι οίτινες θεμελιούσι, κατά τον προσφεύγοντα, την περί ακυρώσεως αιτησίν του είνε α) ότι περί της εκπτώσεως του δεν απεφάνθη, ως έδει, η βουλή, β) ότι άλλως, η Εταιρία, Πρόεδρος του Διοικητ. Συμβουλίου της οποίας τυγχάνει, δεν απολαύει ειδικού τινος προνομίου και γ) ότι το προσβαλλόμενον Δ/γμα εξεδόθη κατά κατάχρησιν εξουσίας.

Τα επί της υποθέσεως προκύπτοντα ζητήματα είνε τα εξής:

- 1) Εάν το πορσβαλλόμενον Δ/γμα αποτελεί πράξις Διοικητικήν ή πράξιν 'κυβερνήσεως' εκφεύγουσαν της αρμοδιότητος του Συμβουλίου της Επικρατείας.
- 2) Εάν υπάρχη απαράδεκτον λόγω προσφυγής παραλλήλου

- 3) Εάν έδει να προηγηθή της εκδόσεως του Δ/τος απόφασις της βουλής, βεβαιούσης την ύπαρξιν των πραγματικών γεγονότων των συνιστώντων το κατά το άρθρον του Συν/τος ασυμβίβαστον.
- 4) Εν αποφαιτική περιπτώσει, εάν η θέσις του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου της Ελληνικής Ηλεκτρικής Εταιρίας είνε ασυμβίβαστος προς το αξίωμα του βουλευτου. Και
- 5) Εάν υπάρχη κατάχρησις εξουσίας.
Εφ ων ο εισηγητής ανέπτυξε τας γνώμας αυτού.

Άκουσαν του πληρεξουσίου του προσφεύγοντος αναπτύξαντος τους λόγους της προσφυγής και αιτησαμένου την παραδοχήν αυτής, του αντιπροσώπου του Δημοσίου ζητήσαντος την απόρριψιν ταύτης.

Ίδον τα σχετικά

Σκεφθέν κατά τον νόμον

Επειδή η υπό κρίσιν αίτησις στρέφεται κατά του από 5/5 Φεβρουαρίου 1930 Προεδρικού Δ/τος, δι'ού προεκηρύχθη επαναληπτική εκλογή προς εκλογήν βουλευτου εν τη εκλογική περιφερεία της επαρχίας Οιτύλου αντί του εκλεγέντος Πέτρου Κ. Μαυρομιχάλη ως εκπεσόντος αυτοδικαίως του βουλευτικού εξιώματος, συμφώνως ως άρθρω του Συν/τος, άτε διατελούντος μέλους και Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου της Ελληνικής Ηλεκτρικής Εταιρίας, απολαουούσης του ειδικού προνομίου του ηλεκτροφωτισμού του πορθμού Ευρίπου και της πόλεως Χαλκίδος επί τη βάσει συμβάσεως συνομολογηθείσης δυνάμει του ειδικού νόμου ΒΧΘ της 27 Μαρτίου 1900 και εγκριθείσης δια Β.Δ/τος της 18 Μαρτίου 1903, και μη δηλώσαντος επιλογήν μεταξύ του βουλευτικού αξιώματος και των έργων του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου της ειρημένης Εταιρίας εντός της υπό του ανωτέρω άρθρου του Συν/τος οριζομένης προθεσμίας. Επειδή κατά το άρθρον 46 του νόμου 3713 εδ.3 εξαιρούνται της ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ακυρώσεως αι κυβερνητικάί πράξεις και διαταγαί, αι αναγόμεναι εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας. Τοιαύτας δε πράξεις, πολιτικής ανατιρρήτως φύσεως, αποτελούν αι ενέργειαι της εκτελεστικής εξουσίας οι αναφερόμεναι εις τας σχέσεις της κυβερνήσεως μετά των Νομοθετικών Σωμάτων και ρυθμίζουσαι τα της συγκροτήσεως και λειτουργίας τούτων.

Επειδή εις την κατηγορίαν ταύτην περιλαμβάνονται και τα Δ/τα περί ενεργείας βουλευτικών εκλογών, άνει διακρίσεως γενικών η αναπληρωματικών, καθόσον εκάτεραι αφορώσιν ομοίως εις την συγκρότησιν του Σώματος, της οποίας επιπλέον την νομιμότητα κατά βασικήν αρχήν του πολιτεύματος, ως σαφώς προκύπτει εκ των διατάξεων των άρθρ. 39 και επομ. του Συν/τος, αρμοδία να κρίνη, καθ'ο μέρος δεν ανετέθη εις το εκλογοδικεϊον, είνε αυτή η βουλή, και τω λόγω άρα τούτω, η προσβαλλομένη ενέργεια δεν υποπίπτει εις τον Δικαστικόν έλεγchon του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Επειδή κατά ταύτα δέον να απορριφθή η υπό κρίσιν αίτησις, ως απαράδεκτος.

Δ ι α τ α ύ τ α

Απορρίπτει την προκειμένην αίτησιν περί ακυρώσεως του προβαλλομένου Διατάγματος.

Διατάσσει την υπέρ του Δημοσίου κατάπτωσην του νομίμου παραβόλου.
Επιβάλλει εις τον αιτούντα την δικαστικήν δαπάνην του Δημοσίου εκ Δρχ. 1500 και τα τέλη.

Εκρίθη και απεφασίσθη εν Αθήναις την 5^η Μαΐου 1930 και εδημοσιεύθη εκτάκτως τη 6^η ιδίου μηνός και έτους.

Αριθμ. 31/1934

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΕΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συγκείμενον εκ των Κ.Δ.Ρακτιβάν Προέδρου, Δ. Πίκουλα, Θ.Αγγελοπούλου, Π. Τριανταφυλλάκου, Χ. Οικονομοπούλου, Ν. Κολυβά, Φ.Παπαγεωργίου, Συμβούλων, Ν. Καμπάνη και Κλ. Μηλιαρέση Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδριάσαν δημοσία εν τω ακροατηρίω του τη 19^η Ιανουαρίου 1934 και του Γραμματέως του Συμβουλίου Δ. Κοντογιάννη, ίνα αποφασίση επί της από 22 Δεκεμβρίου 1933 αιτήσεως ακυρώσεως του Σαμουήλ Ινσαλ , κατοίκου Αθηνών, παραστάντος δια των πληρεξουσίων του δικηγόρων Χρ. Λαδά, Π. Ράλλη και Δ. Λαζαρίμου, κατά της υπ' αριθμόν 128196/20 της 19 Δεκεμβρίου 193 διαταγής του Υπουργού των Εσωτερικών, αντιπροσωπευομένου δια του Νομ. Συβούλου Δ.Σαχτούρη.

Άκουσαν του Εισηγητού Συμβούλου Θ. Αγγελοπούλου αναγνόντος την έκθεσιν αυτού, καθ'ήν το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως έπεται.

Ο αλλοδαπός Σαμουήλ Ινσαλ επέδωκεν εις το Συμβούλιον της Επικρατείας την 23^η Δεκεμβρίου 1933 πράξεως του Υπουργού των Εσωτερικών απευθυνομένης προς τον αιτούντα και εχούσης ούτω. Απαντώντες εις την από 13 Δεκεμβρίου 1933 υμετέραν αίτησιν περί παρατάσεως παραμονής σας εν Ελλάδι, ανακοινούμεν υμίν ότι δεν εγκρίνομεν την αίτησιν υμών ταύτην, δέον δε όπως μέχρι της 31^{ης} Ιανουαρίου 1934 εγκαταλείψητε ανυπερθέτως το Ελληνικόν έδαφος, κατευθυνόμενος εις οιονδήποτε μέρος της αρεσκειάς σας. Λόγους ακυρώσεως προβάλλει ο αιτών α) ότι η προσβαλλομένη πράξις στερείται αιτιολογίας, β) ότι δεν συντρέχει περίπτωσις εξ εκείνων, δι' ας και μόνον απαγορεύεται κατά το άρθρον 4 του Ν. 4310 του 1929 (287) η είσοδος αλλοδαπού εις Ελλάδα γ) ότι εγένετο κακή υπό της Διοικήσεως χρήσις της διακριτικής ευχερείας δ) ότι η προσβαλλομένη πράξις εξεδόθη κατά κατάχρησιν εξουσίας και ε) ότι αντίκειται εις τας περι προσωπικής ελευθερίας διατάξεις του Συντάγματος.

Επί της υποθέσεως ταύτης προκύπτουσι τα εξής ζητήματα.

1. Εάν η εν τη προσβαλλομένη πράξει έλλειψις αιτιολογίας επηρεάζει το κύρος αυτής.
2. Εάν διά την απέλασιν αλλοδαπού έδει να συντρέχει όρος τις εκ των εν τοις αρθροις 4 και 14 Νόμου 4310 αναγραφομένων δια την απαγόρευσιν της εισόδου.
3. Εάν υφίσταται κακή χρήσις η κατάχρησις εξουσίας.

Εφ'ων ο Εισηγητής ανέπτυξε τας γνώμας αυτού.

Ακούσαν των πληρεξουσίων του προσφεύγοντος αναπτύξαν των τους λόγους της προσφυγής και αιτησαμένων την παραδοχήν αυτής, του αντιπροσώπου του Δημοσίου ζητήσαντος την απόρριψιν ταύτης.

Ἰδὸν τὰ σχετικὰ

Σκεφθέν κατα τον νόμον

Επειδή η παρά του επί των Εσωτερικών Υπουργού χορήγησις η άρνησις αδείας προσωρινής εν Ελλάδι διαμονής εις αλλοδαπόν, κατά τους όρους του νόμου 4310, συνιστά καθ εαυτήν διοικητικήν ενέργειαν ύποκειμένην ως τοιαύτην κατά κανόνα εις το ένδικον μέσον της αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της επικρατείας εφόσον ήθελε συντρέχει τις των λόγων του Νόμου 3713.

Επειδή κατά την συγκεκριμένην περίπτωσιν, ως εδηλώθη επισήμως δια του υπ' αριθμ. 128196/23 από 3 Ιανουαρίου 1933 εγγράφου του Υπουργού των Εσωτερικών προς το Συμβούλιον της Επικρατείας ο Υπουργός ούτος αρνηθείς δια της προσβαλλομένης υπ' αριθμ.128196/20 της 19 Δεκεμβρίου 1933 πράξεως αυτού να επιτρέψη την παράτασι της εν Ελλάδι παραμονής του αιτούντος αλλοδαπού κεκτημένο την ιθαγένεια των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής ήχθη εις την τοιαύτην ενέργειαν εκ του λόγου , ότι ταύτην υπηγόρευεν η εξυπηρέτησις γενικώτερου συμφέροντος του κράτους των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής πολιτικήν , προς διατήρησιν δηλαδή αγαθών σχέσεων μεταξύ της Ελληνικής Κυβερνήσεως και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Η ύπαρξις δε τοιούτου πολιτικής φύσεως λόγου συνδεομένου προς τα διεθνείς της Ελλάδος σχέσεις , υποστηρίζεται και εκ των στοιχείων του φακέλλου, και κατά την επ' ακροατηρίω διαδικασία επιβεβαιώθη κατ' αρχήν , ο έλεγχος δ'ετέρου του κατ' ουσίαν βασίμου του λόγου τούτου , αναγομένου προδήλως εις την Κυβερνήσει ανήκουσαν διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας , διαφεύγει την αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά το άρθρον 46 εδαφ. γ' του Νόμου 3713.

Επειδή άρα , υπό τας εκτεθείσας περιστάσεις η προσβαλλομένη πράξις εφ' όσον προκύπτει ότι δύναται να έχη οιονδήποτε αντικτύπον εις στας διπλωματικά και διεθνής σχέσεις των δυο κρατών , παρίσταται φέρουσα κατά βάσιν προέχοντα ως εκ τις φύσεως του , χαρακτήρα κυβερνητικής πράξεως καθ' ης η αίτησις ακυρώσεως αποκλείεται εκ' της άνω διατάξεως. Εντεύθεν η προκειμένη αίτησις αποβαίνει απορριπτέα ως απαράδεκτος.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

Απορρίπτει την υπό κρίσιν αίτησιν ακυρώσεως του Σαμουήλ Ίνσαλ . Επιβάλλει αυτό την δικαστικήν δαπάνην του Δημοσίου εκ δραχμών 500 και τα τέλη.

Διατάσσει την κατάπτωσιν του παραβόλου .

Εκρίθη και απεφασίσθη εν' Αθήναις τη 20η Ιανουαρίου 1934 και εδημοσιεύθη εκτάκτως τη 24^η ιδίου μηνός και έτους.

Αριθμ.347/1937

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Έν Ολομελεία

Συγκείμενον εκ των Στμ.Παπαφράγκου , Προέδρου, Σ.Παπαντωνάκη, Α. Γαζή, Φ. Παπαγεωργίου, Π. Πουλίτσα , Κ. Κυριακοπούλου , Ν. Καμπάνη , Συμβούλων, Π. Μερτικοπούλου και Ι. Μανιάτη Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδρίασαν δημοσία εν τω ακροατηίω του τη Δευτέρα 2^α Απριλίου 1937 παρόντος και του Γραμματέως του Συμβουλίου Δ. Κοντογιάννη , ίνα αποφασίση επί της από 26^{ης} Ιανουαρίου 1937 αιτήσεως ακυρώσεως του Δημητρίου Ανδρ. Στριγγλή, ουδόλως παραστάντος κατά του Υπουργού των Στρατιωτικών παραστάντος δια του Δ. Αποστολάκη, νομικού Συμβούλου και κατά των από 12/8/1937 Δ/τος περι αποτάξεως του και των υπ' αριθμ.242639 και Ε.Π. 23030 της 21/11/1936 πράξεων του Υπουργού των Στρατιωτικών.

Ακούσαν του Εισηγητού Παρέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας , Π. Μερτικοπούλου , αναγνόντος και αναπτύξαντος την έκθεσιν αυτού, καθ' ην το ιστορικόν της υποθέσεως έχει ως εξής:

Ο προσφεύγων Δημ.Στριγγλής, υπηρετών ως Υπολοχαγός του Πεζικού, δια του από 12 Αυγούστου 1927 Δ/τος ετέθη εις απόταξιν δια βαρέα πταίσματα περί την υπηρεσίαν και πειθαρχίαν , κατόπιν της από 9/8/1927 συμφώνου γνωμοδοτήσεως του αρμοδίου Ανακριτικού Συμβουλίου, συγκροτηθέντος επί τη βάσει του τότε ισχύοντος Ν.Δ. της 5/2/26 " περί καταστάσεως αξιωματικών " κατά της γνωμοδοτήσεως του Α. Σ. ο αιτών ήσκησε προσφυγήν ενώπιον του Σ.τ.Ε. απορριφθείσαν ως απαράδεκτον νόμω δια της υπ' αριθ. 6/1929 αποφάσεως του Β.Τμήματος αυτού.Δι' ετέρας από 29/8/1929 αιτήσεως του ο προσφεύγων προσέβαλεν ενώπιον της ολομελείας του Σ.τ.Ε. την αύτην γνωμοδότησιν του Α.Σ. και το επ' αυτής στηριχθέν Διάταγμα της 12/8/1927, δι' ου ετέθη εις απόταξιν , αλλά και την αίτησιν ταύτην απόρριψεν ως απαράδεκτον η υπ' αριθμ. 36/1930 απόφασις της ολομελείας του Σ.τ.Ε. επί τω λόγω ότι αι προσβαλλόμεναι διοικητικαί πράξεις είχαν συντελεσθή πλήρως προς του Ν. 3713 περί Σ.τ.Ε. και δεν ενέπιπτον εντός των χρονικών ορίων της ισχύος των περί αιτήσεως ακυρώσεως διατάξεων. Είτα ο αιτών διά της από 1^{ης} Ιουνίου 1931 προσφυγής τους προσέβαλε την αυτήν από 9/8/1927 γνωμοδότησιν του Α.Σ. ενώπιον του Α. Τμήματος του Σ.τ. Ε., όπερ δια της υπ' αριθμ. 583/1931 αποφάσεως του απέρριψε την προσφυγήν ταύτην ως απαράδεκτον. Έκτοτε ο προσφεύγων δι' αιτήσεως του προς το Υπουργείον των Στρατιωτικών επεδίωξε την επανεξέτασιν της υποθέσεως του. Ήδη δε δια της υπό κρίσιν αιτήσεως, κατατεθείσης την 26/1/1937, ο προσφεύγων στρέφεται κατά του αυτού από 12/8/1927 περί αποτάξεως του Διατάγματος, κατά τεκμαιρομένων αρνητικών απαντήσεων της Α.Μ. του βασιλέως και του κ. Πρωθυπουργού και κατά του υπ' αριθ. 242639 και Ε.Π. 23030 της 21 Νοεμβρίου 1936 εγγράφου του επί των

Στρατιωτικών Υπουργού, δι' ου ανεκοίνωσε τω αιτούντι μέσω της Αστυνομικής Διευθύνσεως Αθηνών ότι καθίσταται νόμω ανέφικτος η επανεξέτασις της υποθέσεως του, στηριζομένης επί αποφάσεως νομίμως συγκροτηθέντος Ανακριτικού Συμβουλίου, η δε τροποποίησις του νυν ισχύοντος νόμου περί καταστάσεως αξιωματικών κρίνεται ασύμφορος τη υπηρεσία. Εν τη προκειμένη υποθέσει γεννώνται τα επόμενα ζητήματα: 1) Αν παραδεκτώς ησκήθη η υπό κρίσιν αίτησις, και 2) Αν αυτή κατ'ουσίαν ευσταθή εφ'ων ο Εισηγητής ανέπτυξε την γνώμην αυτού και

Ακούσαν του αντιπροσώπου του Δημοσίου αιτησαμένου την απόρριψιν της προσφυγής και

Ίδον τα σχετικά
Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή η υπο κρίσιν αίτησις επιδιώκει την ακύρωσιν α) του από 12 Αυγούστου 1927 Διατάγματος, δι' ου ο προσφεύγων, υπηρετών ως υπολοχαγός του Πεζικού, ετέθη εις απόταξιν δια βαρέα πταίσματα περί υπηρεσίαν και πειθαρχίαν κατόπιν της από 9 Αυγούστου 1927 συμφώνου γνωμοδοτήσεως του αρμοδίου Ανακριτικού Συμβουλίου, συγκροτηθέντος τη βάσει του τότε ισχύοντος Ν.Δ. της 5/21926 περί καταστάσεως αξιωματικών, και β) αρνήσεων της Διοικήσεως να προβή εις επανεξέτασιν της υποθέσεως του ίδια δε του υπ' αριθμ. 242639/Ε.Π. 23030 της 21 Δεκεμβρίου 1936 εγγράφου του επί των Στρατιωτικών Υπουργού, δι' ου ανεκοινώθη τω αιτούντι μέσω της Αστυνομικής Διευθύνσεως Αθηνών καθίσταται νόμω ανέφικτος η επανεξέτασις της υποθέσεως του, στηριζομένης επί αποφάσεως νομίμως συγκροτηθέντος Ανακριτί του Συμβουλίου, η δε τροποποίησις του νυν ισχύοντος νόμου Περί καταστάσεως αξιωματικών κρίνεται ασύμφορος τη υπηρεσία. Αλλά το μέν Διάταγμα της 12 Αυγούστου 1927, δι' ου ετέθη εις απόταξιν ο αιτών – ως έκρινεν η υπ' αριθμ. 36/1930 απόφασις του Συμβουλίου Επικρατείας, απορρίπτουσα ομοίαν αίτησιν του προσφεύγοντος – τυγχάνον προγενέστερον του νόμου 3713 του 1928 περί Συμβουλίου της Επικρατείας, δεν εμπίπτει εντός των χρονικών ορίων της ισχύος των περί αιτήσεως ακυρώσεως διατάξεων. Αι δ' αρνήσεις της Διοικήσεως, ρηταί η σιωπηραί, όπως προβή εις επανεξέτασιν της υποθέσεως του αιτούντος και ανάκλησιν του περί διατάξεως αυτού Διατάγματος δεν αποτελούσιν εκτελεστάς διοικητικάς διατάξεις, αλλ' επιβεβαιωτικάς του ειρημένου Διατάγματος, η δ' άρνησις της Διοικήσεως να εισηγηθή την τροποποίησιν του νυν ισχύοντος περί καταστάσεως των αξιωματικών νόμου επί τω τέλει της επανεξετάσεως αυτής της υποθέσεως, αναγομένη εις την διαχείρησιν της πολιτικής εξουσίας, διαφεύγει τον έλεγχον του Συμβουλίου Επικρατείας. Κατά ταύτα δ' απορριπτέα ως απαράδεκτος αποβαίνει η υπό κρίσιν αίτησις

Διὰ ταύτα

Απορρίπτει ως απαράδεκτον την υπό κρίσιν αίτησιν ακυρώσεως. Διατάσσει την υπέρ του Δημοσίου κατάπτωσιν του κατατεθέντος παραβόλου, και καταψηφίζει του αιτούντος την του Δημοσίου δικαστικήν δαπάνην εκ δραχμών χιλίων και τα τέλη.

Εκρίθη και απεφασίσθη εν Αθήναις τη τρίτη (3^η) Απριλίου 1937

Αριθμ. 615/1938

Το Συμβούλιον της Επικρατείας Τμήμα Βον

Συγκείμενον εκ των Π. Τριανταφυλλάκου, Αντιπροέδρου, Προέδρου του Β. Τμήματος, Φ. Παπαγεωργίου, Κ. Κυριακοπούλου, Α. Διγενοπούλου, Π. Μερτικοπούλου, Συμβούλων, Α. Ραγκούση και Ε. Σουνάτου, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδρίασαν δημοσία εν τω ακροατηρίω του τη 15^η Ιουνίου 1938, παρόντος και του Γραμματέως του Β. Τμήματος Π. Κατζούρου, ίνα αποφασίση επί της από 23 Σεπτεμβρίου 1937 αιτήσεως των 1) Π. Κώη, ως Προέδρου του Κοινοτικού Συμβουλίου Καλαβρύτων, δικηγόρου, 2) Τ. Λούβου, 3) Δ. Νικολάου, 4) Χρ. Παπανδρέου, 5) Αλ. Μπρέ, 6) Δημ. Παπασταύρου, 7) Ανδ. Αντωνοπούλου, εμπόρων μελών του Κοινοτικού Συμβουλίου Καλαβρύτων, κατοίκων Καλαβρύτων, παραστάντων διά των πληρεξουσίων των δικηγόρων Κ. Δίζη και Θ. Κώη- κατά του Νομάρχου Αχαΐας αντιπροσωπευομένου υπό του Υπουργού των Εσωτερικών, παραστάντος δια του Δ. Σαχτούρη, Νομικού Συμβούλου – περί ακυρώσεως των υπ' αριθμ. 1) 2528 της 23 Αυγούστου 1937 πράξεως του Νομάρχου Αχαΐας 2) 50927 της 24 Αυγούστου 1937 πράξεως του Υπουργείου Εσωτερικών και 3) του από 26 Αυγούστου 1937 Δ/τος περί διαλύσεως του Κοινοτικού Συμβουλίου Καλαβρύτων.

Ακούσαν του Εισηγητού Συμβούλου της Επικρατείας Φ. Παπαγεωργίου, αναγνόντος και αναπτύξαντος την κατά νόμον έκθεσιν του, καθ' ήν το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως έπεται: Οι αιτούντες Π. Κώης, Πρόεδρος και οι λοιποί, μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου Καλαβρύτων, δια της υπό κρίσιν αιτήσεως των, εμπροθέσμως την 27 Σεπτεμβρίου 1937 κατατεθείσης εις το Σ.τ.Ε., προσβάλλουσι το από 7 Ιουλίου 1937 Β. Διάταγμα, (όπερ εδημοσιεύθη εις το υπ' αριθ. 336 και από 26 Αυγούστου 1937 φύλλου της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως (τεύχος Α), ως και την εφ'ής τούτο στηρίζεται σύμφωνον γνώμην του Υπουργικού Συμβουλίου, δυνάμει του οποίου το μέν διελύθη το Κοινοτικόν Συμβούλιον Καλαβρύτων, καθόσον λόγω της επιδεικνυομένης υπό των μελών αυτού μεγάλης ραθυμίας επέρχεται ζημία εις τα συμφέροντα της Κοινότητος ταύτης, το Δε ανετέθη η διοίκησις αυτής εις τριμελή Επιτροπήν αποτελουμένην εκ των Α. Κατσίνη, ως Προέδρου, Α. Δαλιάνη και Δ. Τσαπάρα ως μελών. Επίσης μετά του άνω Β. Δ/τος διά της υπό κρίσιν αιτήσεως συμπροσβάλλονται και η υπ' αριθ. 25828 και από 23 Αυγούστου 1937 τηλεγραφική Διαταγή του Νομάρχου Αχαΐας, ως και η υπ' αριθμ. 50927 και από 24 Αυγούστου 1937 ομοία του Υπουργού των Εσωτερικών, δι'ών διετάχθη το Κοινοτικόν Συμβούλιον και προ της δημοσιεύσεως του ανωτέρω περί διαλύσεως αυτού Β. Δ./τος, όπως παραδώση την διοίκησιν της Κοινότητος εις την ειρημένην Επιτροπήν. Αλλ' είναι προφανές ότι από της δημοσιεύσεως του συμπροσβαλλομένου περί διαλύσεως του Κοινοτικού Συμβουλίου Β. Διατάγματος, αφ' ής επληρώθη η δια την παράδοσιν της διοικήσεως της Κοινότητος απαιτουμένη προϋπόθεσις της προηγουμένης διαλύσεως του Κοινοτικού Συμβουλίου, αι εν λόγω

πράξεις νομιμοποιηθείσαι κατέστησαν εφεξής απλώς πράξεις εκτελέσεως του Διατάγματος τούτου και ως τοιαύται δεν υπόκειται εις αυτοτελή προσβολήν επί ακυρώσει, ούτως η υπό κρίσιν αίτησις εξεταστέα τυγχάνει μόνον καθ' ο μέρος στρέφεται κατά του ως είρηται Β.Δ/τος και της συμπροσβαλλομένης συμφώνου γνώμη του Υπουργικού Συμβουλίου, καθ' ων προβάλλονται οι εξής λόγοι ακυρώσεως: 1) Ότι το προσβαλλόμενον Δ/γμα και η εφ' ης τούτο ερείδεται σύμφωνος γνώμη του Υπουργικού Συμβουλίου στερούνται πραγματικής νομίμου αιτιολογίας, καθόσον ούτε εν ταις πράξεσι ταύταις αναφέρονται ούτε εκ των συνιστώντα την κατά τας προσβαλλομένας πράξεις επιδεικνυομένην υπό των αιτούντων μελών του Κοινοτικού Συμβουλίου μεγάλην ραθυμίαν, εξ ής επέρχεται ζημία εις τα συμφέροντα της Κοινότητος ταύτης. 2) Ότι παρά τον νόμον δια του προσβαλλομένου Δ/τος δεν προκηρύσσονται συγχρόνως εκλογαί προς ανάδειξιν Κοινοτικού Συμβουλίου. 3) Ότι παρά τας διατάξεις του άρθρου 1 του υπ' αριθμ. 472/1937 Αναγκαστικού Νόμου, εν συνδυασμώ προς το άρθρον 151 του Κ. Δ. Κ.Ν., ο διορισθείς Πρόεδρος της διοικούσης Επιτροπής της Κοινότητος Α. Κατσίνης δεν είναι ούτε μέλος ούτε εκλογεύς της κοινότητος Καλαβρύτων.

Επί της προκειμένης υποθέσεως προκύπτει το εξής ζήτημα: Εάν η υπό κρίσιν αίτησις είναι τύποις δεκτή και νόμω βάσιμος; Εφ' ού ο Εισηγητής ανέπτυξε την γνώμην αυτού.

Ακούσαν των πληρεξουσίων των διαδίκων, του μεν των προσφευγόντων αναπτύξαντος και προφορικός τους λόγους της προσφυγής και αιτησαμένου την παραδοχήν αυτής, του δε του καθ' ού αιτησαμένου την απόρριψιν ταύτης.

Ίδον τα σχετικά

Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή η υπό κρίσιν από 23 Σεπτεμβρίου 1937 αίτησις, εμπροθέσμως ασκηθείσα κατά του από 7 Ιουλίου – 26 Αυγούστου 1937 Β.Δ., αρμοδίως εισάγεται ενώπιον του δικάζοντος Τμήματος και συνεπώς τύποις δεκτή κρινομένη, εξεταστέα κατ' ουσίαν τυγχάνει.

Επειδή μετά την εις το Συμβούλιον της Επικρατείας κατέθεσιν της ενδίκου αιτήσεως εξεδόθη ο υπ' αριθμ. 1027 και από 27 Δεκεμβρίου 1937 Αναγκαστικός Νόμος, όστις εδημοσιεύθη εις το υπ' αριθμ. 5 και από 8 Ιανουαρίου 1938 φύλλον της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως, αφ' ής χρονολογίας και ετέθη εν ισχύι, δια του άρθρου 11 του οποίου εθεσπίσθη, ότι κυρούνται τα μέχρι της ισχύος του ειρημένου Αναγκαστικού Νόμου εκδοθέντα Διατάγματα περί διαλύσεως Δημοτικών ή Κοινοτικών Συμβουλίων, απολύσεις Δημάρχων και διορισμού Διοικητικών Επιτροπών, εν οίς και το διά της υπό κρίσιν αιτήσεως προσβαλλόμενον Β.Δ. και συνεπώς εν τη προκειμένη υποθέσει προέκυψε το μεν ζήτημα περί της νομιμότητος της προεκτεθείσης διατάξεως του άρθρου II του υπ' αριθ. 1027 Αναγκαστικού Νόμου, το δε ζήτημα γενικώτερον περί της φύσεως του προσβαλλομένου Βασιλικού Διατάγματος, ήτοι αν πρόκειται περί απλής Διοικητικής πράξεως ή περί Κυβερνητικής τοιαύτης μη δεκτικής προσβολής διά του ενδίκου μέσου της ακυρώσεως, ήτοι ζητήματα γενικωτέρας σημασίας, επομένως το Τμήμα κρίνει αναγκαίον, λόγω της σπουδαιότητος των αναφερόμενων ως άνω ζητημάτων, όπως

παραπεμφθή η επίλυσις αυτών εις την Ολομέλειαν του Συμβουλίου της Επικρατείας συνωδά ταις διατάξεσι των άρθρων 52 και 53 του Νόμου 3713.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Παραπέμπει ενώπιον της Ολομελείας του Συμβουλίου την έρευναν και διάγνωσιν των κατά το σκεπτικόν εγειρομένων δύο ζητημάτων και διορίζει Εισηγητήν τον Σύμβουλον της Επικρατείας Φ. Παπαγεωργίου.

Εκρίθη και απεφασίσθη εν Αθήναις τη 15^η Ιουνίου 1938 και εδημοσιεύθη αυτόθι εκτάκτως τη 24^η ιδίου μηνός και έτους.

Αριθμ. 448/1939

Το Συμβούλιο της Επικρατείας

ΕΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συγκείμενον εκ των μελών αυτού, Σταμ. Παπαφράγκου, Προέδρου, Α. Γαζή, Φ.Παπαγεωργίου, Π.Πουλίτσα, Εμμ. Μελισσειδή, Ν.Καμπάνη, Π.Μερτικοπούλου, Συμβούλων της Επικρατείας, Ιω. Μανιάτη και Δ. Καραβελλά, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδρίασαν δημοσία εν τω ακροατηρίω του καταστήματος τη 21 Απριλίου 1939, παρόντος και του Γραμματέως του Συμβουλίου Δ.Κοντογιάννη, ίνα αποφασίση επί της από 23 Σεπτεμβρίου 1937 αιτήσεως ακυρώσεως των 1) Παναγ.Κώη, ως Προέδρου του κοινοτικού Συμβουλίου Καλαβρύτων, Δικηγόρου, Τάκη Δούβου, δικηγόρου, 3) Δημητρ. Θ. Νικολάου, 4) Χρήστου Παπανδρέου, 5) Αλεξίου Μπρέ, 6) Δημητρίου Παπασταύρου, Ανδρέου Αντωνοπούλου, εμπόρων μελών του κοινοτικού Συμβουλίου Καλαβρύτων, κατοίκων Καλαβρύτων, παραστάντων διά του πληρεξουσίου των δικηγόρου, Θ.Κώη, κατά του Υπουργού Εσωτερικών, ουδόλως αντιπροσωπευομένου και κατά του από 7 Ιουλίου /26 Αυγούστου 1937 Β.Διατάγματος.

Ακούσαν του Εισηγητού Συμβούλου της Επικρατείας, Φ. Παπαγεωργίου, αναγνόντος και αναπτύξαντος την έγγραφον έκθεσιν του , δυνάμει του αρθρου 53 του νόμου 3713, θέσιν Εισηγητού επίχοντος Β Τμήματος, καθ'ήν το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως έπεται:

Ο Π. Κώης, τέως Πρόεδρος της Κοινότητας Καλαβρύτων και τα μέλη του διαλυθέντος Κοινοτικού Συμβουλίου διά της από 23 Σεπτεμβρίου 1937 αιτήσεως των προσέβαλον εμπροθέσμως το από 7 Ιουλίου 26 Αυγούστου Β.Δ., δι'ου το μεν διελύθη το Κοινοτικόν Συμβούλιον Καλαβρύτων, καθ'όσον λόγω της επιδεικνυομένης υπό των μελών αυτού μεγάλης ραθυμίας, επήλθε ζημία εις τα

συμφέροντα της ειρήμενης Κοινότητας, το δε ανετέθη η Διοίκησης της ως άνω κοινότητας εις τριμελή Διοικούσαν Επιτροπήν. Η ένδικος αίτησις αρμοδίως εισήχθη ενώπιον του Β. Τμήματος, όπερ, δια της υπ' αριθ. 615/1938 αποφάσεως αυτού, έκρινε, συνωδά ταις διατάξεσι των Αρθρων 52 και 53 του Νόμου 3713, παραπεμπτέαν την υπόθεσιν ενώπιον της Ολομελείας του Συμβουλίου προς έρευναν και διάγνωσιν των εν τη προκειμένη υποθέσει αναφυέντων δυο γενικωτέρας φύσεως ζητημάτων, ήτοι πρώτον μεν εάν η αθρόα διάλυσις των Κοινοτικών και Δημοτικών Συμβουλίων, ήτις ως εκ της ερεύνης των εν τη Εφημερίδι της Κυβερνήσεως σχετικών Διαταγμάτων προκύπτει εξικνείται μέχρι του ποσοστού των 75% των διαλυθέντων Κοινοτικών Συμβουλίων, αποτελή απλήν διοικητικήν πράξιν ή αν πρόκειται εν περοκειμένω περί Κυβερνητικής πράξεως αποσκοπούσης ευρυτέραν και ριζικήν εφαρμογήν του πολιτικού προγράμματος της κυβερνήσεως επί των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοικήσεως και ως τοιαύτη δεν υπόκειται εις προσβολήν δια του ηγουμένου ζητήματος, εάν συννόμως το Αρθρον II του από 27 Δεκεμβρίου 1937/8 Ιανουαρίου 1938 και υπ' αριθ. 1027 Αν.Νόμου εθεώρησε κεκυρωμένα τα μέχρι της ισχύος αυτού εκ δοθέντα Δ/τα περί διαλύσεως Δημοτικών ή Κοινοτικών Συμβουλίων, απολύσεως Δημάρχων και διορισμού Διοικητικών Επιτροπών, εν οίς και το δια της υπό κρίσιν αιτήσεως προσβαλλόμενον Β.Δ.

Ως Εισηγητής του Τμήματος, έχομεν την τιμήν να εκθέσωμεν εν συνόψει την επί του πρώτου ζητήματος κρατήσασαν καταφατικήν λύσιν αυτού, κατόπιν της οποίας το τμήμα δεν ησχολήθη με το δεύτερον ζήτημα.

Ακούσαν του πληρεξουσίου των αιτούντων αναπτύξαντος τους λόγους της αιτήσεως και αιτησαμένου την πραδοχήν αυτής και ακύρωσιν της προσβαλλομένης αποφάσεως

Ίδον τα σχετικά
Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή η ένδικος από 23 Σεπτεμβρίου 1937 εισάγεται προς εκδίκασιν ενώπιον της Ολομελείας του Σ.τ.Ε., κατόπιν της υπ' αριθμ. 615/1938 αποφάσεως του Β. Τμήματος, ήτις έκρινε, συμφώνως ταις συνδεδυασμέναις διατάξεσι των άρθρων 52 και 53 του Νόμου 3713, ως παραπεμπτέαν λόγω της σπουδαιότητος αυτής την υπό κρίσιν υπόθεσιν εις την ολομέλειαν προς έρευναν και διάγνωσιν των εν αυτή αναφυέντων και εν τη μνησθείση αποφάσει αναγραφομένων γενικωτέρας φύσεως ζητημάτων.

Επειδή το Άρθρον 46 εδ.3 του Νόμου 3713, διακελεύον, ότι εξαιρούνται της προσβολής επί ακυρώσει δι' υπέρβασιν εξουσίας ή δια παράβασιν Νόμου αι κυβερνητικάί πράξεις και διαταγαί αι αναγόμεναι εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας, δεν καθορίζει ειδικώτερον τίνες θεωρούνται ως τοιαύται πράξεις και διαταγαί μη υποβαλλόμεναι υπό δικαστικόν έλεγχον, καίτοι απορρέουσιν εξ οργάνων της Διοικήσεως, αντιθέτως προς τας λοιπάς εκτελεστάς Διοικητικάς πράξεις. Αλλά και από επιστημονικής και θεωρητικής απόψεως, ο καθορισμός και το περιεχόμενον των κυβερνητικών πράξεων, η φύσις αυτών και η ύπαρξις των ως ιδιαιτέρας κατηγορίας διοικητικών πράξεων, αι επί μέρους διακρίσεις των και οι επί

τούτων εφαρμοζόμενοι κανόνες δικαίου δεν κατέστη δυνατόν να καθορισθώσι σαφώς και καθ' ομοιόμορφον τρόπον, εν τη διεθνεί επιστήμη.

Επειδή εκ της μελέτης του όλου θεσμού, το Συμβούλιον της Επικρατείας καταλήγει εις το συμπέρασμα, ότι ο χαρακτηρισμός πράξεως τινός ως κυβερνητικής εξαρτάται μεν κυρίως εκ της φύσεως αυτής (ανεξαρτήτως του οργάνου εκ του οποίου προέρχονται), αλλά και διοικητική ενέργεια υποκειμένη κατ' αρχήν, ως τοιαύτη εις έλεγχον νομιμότητος υπό του Συμβουλίου της Επικρατείας δύναται να προσλάβη υπό συντρέχουσας περιστάσεις τον χαρακτήρα κυβερνητικής πράξεως, αποκλειούσης την προσβολήν επί ακυρώσει εφ' όσον προέχων αυτής χαρακτήρ είναι η άσκησης της εις την κυβέρνησιν ανηκούσης πολιτικής εξουσίας (Αποφ. Σ.τ.Ε. 31 του 1934). Έν τη συγκεκριμένη δε περιπτώσει λαμβανομένου υπ' όψει του εξαιρετικού δικαίου όπερ εισήγαγον εν των ενδίκω θέματι οι Αναγκαστικοί Νόμοι 472/1937 και 1027/1938 ως και των εν τη Εισηγητική Εκθέσει του υπ' αριθμ. 783/1937 Αναγκαστικού Νόμου εκτιθεμένων κυβερνητικών απόψεων, της αθρόας, κατ' εφαρμογήν των Νόμων τούτων, διαλύσεως καθ' άπαν το κράτος των πλείστων Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων και αντικαταστάσεως αυτών δια Διοικουσών Επιτροπών, έπεται, επί τη βάσει των προεκτεθεισών αρχών, ότι η ένδικος διοικητική ενέργεια, αποσκοπούσα ευρυτάτην και ριζικήν εφαρμογήν του υπό της κυβερνήσεως διαγραφέντος και εφαρμοζομένου περί των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοικήσεως συστήματος, προσέλαβε τον χαρακτήρα προεχόντως κυβερνητικής πράξεως, αποκλειούσης την επί προσφυγή εις το Συμβούλιον της Επικρατείας ακύρωσιν. Απορριπτέα επομένως καθίσταται η υπό κρίσιν αίτησις δια τον λόγον τούτον, παρελκούσης της ερεύνης του ετέρου, παραπεμφθέντος υπό του Β. Τμήματος εις την Ολομέλειαν, ζητήματος.

Δ ι α Τ α ύ τ α

Απορρίπτει την υπό κρίσιν αίτησιν, ως απαράδεκτον, διά τον εν τω σκεπτικώ λόγον. Διατάσσει την υπέρ του Δημοσίου κατάπτωσιν του υπό των αιτούντων κατατεθέντος παραβόλου.

Επιβάλλει εις βάρος των αιτούντων τα τέλη.

Εκρίθη και απεφασίσθη εν Αθήναις τη 24^η Απριλίου 1939, εδημοσιεύθη δ' αυτόθι τη 28^η ιδίου μηνός και έτους.

Αριθ. 164/1940

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΕΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συγκείμενον εκ των Σταμ. Παπαφράγκου, Προέδρου, Α.Γαζή, Φ. Παπαγεωργίου, Μ.Τσαμαδού, Ν. Καμπάνη, Π. Μερτικοπούλου, Σ.Σολιώτη, Συβούλων. Ι. Μανιάτη και Δ.Μελισσηνού, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδρίασαν δημοσία εν τω ακροατηρίω του τη εικοστή έκτη (26) Ιανουαρίου 1940, παρόντος και του Γραμματέως του Συμβουλίου Δ. Κοντογιάννη, ίνα αποφασίση επί της από 9 Οκτωβρίου 1939 αιτήσεως των Παναγή Στ. Αντύπα, εφοπλιστού και Φωτίου Ν. Νικητιάδου, ναυτικού, κατοίκων αμφοτέρων Πειραιώς, παραστάντων διά των πληρεξουσίων των Γ. Αντωνιάδη και Θ. Χοϊδά, Δικηγόρων, κατά του Υφυπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας, παραστάντος δια του Σ. Λαΐου, Νομικού Συμβούλου και κατά της υπ' αριθ. 42624/1866 από 20 Σεπτεμβρίου 1939 αποφάσεως του αυτού Υφυπουργού.

Ακούσαν του Εισηγητού Συμβούλου της Επικρατείας Α.Γαζή, αναγνόντος την κατά Νόμον έκθεσιν αυτού, καθ' ήν το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως έπεται:

Ο πρώτος εκ των αιτούντων, κύριος του υπό Ελληνικήν σημαίαν φορτηγού ατμοπλοίου «Άννα Σ.» επώλησεν προς τον δεύτερον, υπήκοον Ιταλόν, δυνάμει του υπ' αριθμ- 3485 της 30 Αυγούστου 1939 συμβολαίου του Συμβολαιογράφου Πειραιώς Ν.Μεζίτου τα 60% του ανωτέρω ατμοπλοίου. Κατόπιν της πωλήσεως ταύτης, δι' ής κύριος κατά ποσοστόν υπερβαίνον τα 50% εγένετο αλλοδαπός, εξητήθη δια της από 31 Αυγούστου 1939 προς το Υφυπουργείον Εμπορικής Ναυτιλίας απευθυνομένης αιτήσεως όπως διαγραφή το ατμόπλοιον εκ των Ελληνικών νηολογιών. – Πλήν όμως ο Υφυπουργός της Εμπορικής Ναυτιλίας στηριζόμενος εις τον Νόμον 2993 του 1922 (αρθρ.1) απαγορεύοντος εν περιπτώσει πολέμου ή γενικής ή μερικής επιστρατεύσεως την προς αλλοδαπούς συμβατικήν απαλλοτριώσιν Ελληνικού πλοίου άνευ αδείας του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, κατόπιν δε συμφώνου γνώμης της υπό του Νόμου τούτου προβλεπομένης Επιτροπής, δεν ενέκρινε την πώλησιν του πλοίου εις αλλοδαπόν δια της υπ' αριθμ. 42624/1866 της 20 Σεπτεμβρίου 1939 αποφάσεως του. Την απόφασιν ταύτην του Υπουργού (εις ην περιέχεται προφανώς και η άρνησις της διαγραφής του ατμοπλοίου εκ των Ελληνικών νηολογιών) προσβάλλουσιν οι αιτούντες δια της υπό κρίσιν, τύποις παραδεκτώσ ασκουμένης αιτήσεως ακυρώσεως, δια τους εξής ίδια, λόγους:

- 1) Διότι κατά την ημέραν της καταρτίσεως της αγοραπωλησίας δεν υφίστατο κατάστασις πολέμου ή γενικής ή μερικής επιστρατεύσεως.
- 2) Διότι αι διατάξεις του Νόμου 2993 δεν ισχύουσιν αυτομάτως αλλά κατόπιν εκδόσεως διοικητικών πράξεων πιστοποιουσών την ύπαρξιν των προϋποθέσεων της εφαρμογής του. Άλλωστε διά την εκτέλεσιν του Νόμου προβλέπεται Β. Διάταγμα το οποίον όμως δεν εξεδόθη, και
- 3) Διότι δεν υφίστατο συγκεκριμένη προ της 31 Αυγούστου 1939 η υπό του άρθρου 1 του Νόμου 2993 προβλεπομένη Επιτροπή.

Το μόνον προκύπτον ζήτημα είναι αν οι προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως είναι Νόμω βάσιμοι.

Εφ' ών ο Εισηγητής ανέπτυξε την γνώμην αυτού.

Ακούσαν των πληρεξουσίων των προσφευγόντων αναπτυζάντων και προφορικός τους λόγους της προσφυγής και αιτησαμένων την παραδοχήν αυτής και ακύρωσιν της προσβαλλομένης πράξεως, του αντιπροσώπου του Υπουργού ζητήσαντος την απόρριψιν ταύτης.

Ί δ ο ν τ α σ χ ε τ ι κ ά

Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή η από 9 Οκτωβρίου 1939 αίτησις των Παναγή Σ. Αντύπα, Φωτίου. Ν. Νικητιάδου περί ακυρώσεως της υπ' αριθ. 42624/1866 της 20 Σεπτεμβρίου 1939 πράξεως του Υφυπουργού της Εμπορικής Ναυτιλίας εμπροθέσμως ασκηθείσα δεκτή τύποις εξεταστέα κατ' ουσίαν τυγχάνει.

Επειδή δια της προσβαλλομένης πράξεως ο Υφυπουργός της Εμπορικής Ναυτιλίας στηριζόμενος εις τον Νόμον 2993 του 1922, όστις απαγορεύει εν περιπτώσει πολέμου ή γενικής ή μερικής επιστρατεύσεως την προς αλλοδαπούς συμβατικήν απαλλοτριώσεων Ελληνικού πλοίου άνευ αδείας του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, κατόπιν δε συμφώνου γνώμης της υπό του νόμου τούτου προβλεπομένης Επιτροπής δεν ενέκρινε την πώλησιν του πλοίου εις αλλοδαπόν.

Επειδή η κήρυξις γενικής ή μερικής επιστρατεύσεως αποτελεί αναμφιβόλως κυβερνητικήν πράξιν αναγομένην εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας. Κατά συνέπειαν δεν δύναται δυνάμει του άρθρου 46 του Ν. 3713 του 1928 το Συμβούλιον της Επικρατείας να επιληφθή του ελέγχου αν γενική ή μερική επιστράτευσις εκηρύχθη συμφώνως προς τας υπό των διαπιστούται ότι όντως εκηρύχθη γενική ή μερική επιστράτευσις οφείλει ν' αποδεχθή την ούτω δημιουργηθείσαν κατάστασιν ως επαγομένην τας εντεύθεν συνεπειάς, η καθ' εαυτάς νομιμότης των οποίων υπόκειται εις τον έλεγχον του Συμβουλίου της Επικρατείας, μη εξικνουμένον όμως και μέχρι της ερεύνης αν συννόμως ή ου εκηρύχθη η επιστράτευσις.

Επειδή εν προκειμένω εκ πιστοποιήσεως του Γενικού Επιτελείου του Στρατού προς το Συμβούλιον της Επικρατείας βεβαιούται ότι έλαβε χώραν μερική επιστράτευσις επτά νομών και τεσσάρων επαρχιών ογδόου νομού, ενεργηθείσα συμφώνως τω νόμω 739 του 1937 περί στρατολογίας, ήτις ήρξατο από της 24 Αυγούστου 1939 και ελύθη την 18^{ην} Νοεμβρίου 1939, επηκολούθησαν δε και επιτάξις των αναγκαιούντων μέσων προς πλήρη συγκρότησιν των στρατιωτικών μονάδων δυνάμει του νόμου περί στρατιωτικών εισφορών. Διά του Αναγκαστικού Δε νόμου 1916 της 25 Αυγούστου 1939 ετέθησαν οι νόμοι ούτοι εις κατάστασιν πολιορκίας, αρθείσαν δια του Αναγκ. Νόμου 2013 της 13 Νοεμβρίου 1939. Επί τη βάσει τούτων, διαπιστωθέντων και υπό του υπ' αριθ. 22087 της 2 Σεπτεμβρίου 1939 εγγράφου του Υπουργείου των Εξωτερικών προς το Υφυπουργείον της Εμπορικής Ναυτιλίας, ανακοινούνταν ότι έδωκε σχετικάς οδηγίας προς την εν Λονδίνο Πρεσβείαν, εξεδόθη η προσβαλλομένη πράξις. Επομένως εξεταστέον είνε μόνον αν υφισταμένης επιστρατεύσεως ηδύνατο να εκδοθή αυτή κατά τους κειμένους νόμους.

Επειδή η δια του Νόμου 2993 απαγόρευσις της προς αλλοδαπούς συμβατικής απαλλοτριώσεως πλοίου Έλληνικού άνευ αδείας του Υπουργού της Εθνικής

Οικονομίας εξακολουθεί ισχύουσα δια την περίπτωσιν του πολέμου ή της γενικής ή μερικής επιστρατεύσεως, μη καταργηθείσα δια του μεταγενέστερου Αναγκ. Νόμου της 17 Ιουνίου 1935, όστις δια του άρθρου 2γ αυτού ορίζει, ότι η γενική απαγόρευσις της απαλλοτριώσεως προς αλλοδαπούς των επιβατικών πλοίων δύναται να επεκταθή και επί των λοιπών πλοίων δια Βασ Διατάγματος, εξ ου προκύπτει ότι δεν αποκλείεται να λάβη χώραν η απαγόρευσις της απαλλοτριώσεως ταύτης και δι' άλλους λόγους, πλήν του πολέμου ή της γενικής ή μερικής επιστρατεύσεως, περί ου προβλέπει ο νόμος 2993. Κατά ταύτα ο Υφυπουργός της Εμπορικής Ναυτιλίας στηριζόμενος εις τον Νόμον 2993 εδικαιούτο να μη εγκρίνη επί του προκειμένου την πώλησιν πλοίου εις αλλοδαπόν, εφ' όσον ευρίσκετο εν γενική ή μερική επιστρατεύσει το κράτος.

Επειδή επί τη βάσει του διά των προηγουμένων σκέψεων κριθέντων το κράτος ευρίσκετο εν μερική επιστρατεύσει, καθ' όν χρόνον έλαβε χώραν η απαλλοτριώσις του Ελληνικού ατμοπλοίου «Άννα Σ.» υπό του ενός των αιτούντων Παναγή Σ. Αντύπα, έλληνοσ υπηκόου προς τον έτερον των αιτούντων Φώτιον Νικητιάδην, ιταλόν υπήκοον η απαλλοτριώσις αυτή ήτο παράνομος, ως γενομένη άνευ αδείας του αρμοδίου κρατικού οργάνου και επομένως ορθώς η προσβαλλομένη πράξις δεν ενέκρινε ταύτην.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την υπό κρίσιν αίτησιν.

Διατάσσει την κατάπτωσιν του κατατεθέντος παραβόλου.

Επιβάλλει την δικαστικήν δαπάνην του Δημοσίου εκ Δρχ. χιλίων πεντακοσίων (1.500) και τα τέλη εις βάρος των αιτούντων.

Εκρίθη και απεφασίσθη εν Αθήναις τη εικοστή έκτη (26) Ιανουαρίου 1940 και εδημοσιεύθη αυτόθι την εικοστήν τρίτην (23) Φεβρουαρίου ιδίου έτους.

Αριθμ. 2163/1946

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΕΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συγκείμενον εκ των μελών αυτού Π. Πουλίτσα, Προέδρου, Ι. Φωκά, Π. Μερτικοπούλου, Χ. Μητρέλια, Κ. Μηλιαρέση, Ι. Μανιάτη, Μ. Στασινοπούλου, Συμβούλων της Επικρατείας, Ν. Γρήγορίου και Δ. Μουρίκη, Παρέδρων του Συμβουλίου Επικρατείας.

Συνεδριάσαν δημοσία εν τω ακροατηρίω του τη 17^η Δεκεμβρίου 1946, παρόντος και του Γραμματέως του Συμβουλίου της Επικρατείας Δ. Κοντογιάννη, ίνα δικάση την κατωτέρω εκτιθεμένην υπόθεσιν, επί τη από 10 Νοεμβρίου 1946 αιτήσει: του

Αντωνίου Κ. Κιζάνη, κατοίκου Αθηνών, παραστάτος διά του πληρεξουσίου του δικηγόρου Α. Τσούρη, κατά του Υπουργού Δικαιοσύνης, μη παραστάτος, περί ακυρώσεως του από 14 Μαΐου 1946 Β.Δ./τος. Ακούσαν του Εισηγητού Συμβούλου της Επικρατείας Μ. Στασινοπούλου, αναγνόντος και αναπτύξαντος την έκθεσιν αυτού, καθ' ἣν το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως ἔπεται:

Δια της υπό κρίσιν εμπροθέσμου αιτήσεως ζητείται η ακύρωσις του από 14/14 Μαΐου 1946 β. διατάγματος (132) ως και της εφ' ἣς εστηρίχθη τούτο συμφώνου γνωμοδοτήσεως του Συμβουλίου Χαρίτων, δι' ου εχαρίσθη το υπόλοιπον της ποινής φυλακίσεως ἐξ μηνών, ἤρθησαν δε και πάσαι αι συνέπειαι και αι στερήσεις αι επιβληθείσαι εις τον Λάζαρον Δημ. Σίσκον δυνάμει της υπ' αριθμ. 644 της 23^{ης} Μαρτίου 1946 αποφάσεως του Ειδικού Δικαστηρίου Αθηνών, η αι απορρέουσαι εκ της καταδίκης ταύτης, οφειλομένης εἰς παράβασιν του άρθρου 4 της συντακτικῆς πράξεως 6/1945 «περί επιβολῆς κυρώσεων κατά των συνεργασθέντων μετὰ του εχθρού» (12) ως αυτή ετροποποιήθη, συνεπληρώθη και εκωδικοποιήθη μεταγενεστέρως διά του υπ' αριθ. 533/1945 αν. νόμου. Ως λόγοι ακυρώσεως προβάλλονται: 1) Παράβασις των διατάξεων του άρθρου μόνου της συντακτικῆς πράξεως II/1945 «περί της ασκύσεως της προνομίας της χάριτος υπό του Αντιβασιλέως» (22) και του άρθρου I εδ. τελευταίον, 5 και 6 παρ. 2 του νόμου 3861/1929 «περί απονομῆς χάριτος εις καταδίκους και εκτελέσεως θανατικῆς ποινῆς» (108), και 2) κατάχρησις ἐξουσίας.

Επί της προκειμένης υποθέσεως ανακύπτει το ζήτημα του παραδεκτοῦ της υπό κρίσιν αιτήσεως ἀπό της ἀπόψεως του νομικοῦ χαρακτήρος του προσβαλλομένου διατάγματος.

Εφ' οὗ ο Εισηγητής ἀνέπτυξε την γνώμην αυτού.

Ακούσαν του πληρεξουσίου του προσφεύγοντος ἀναπτύξαντος και προφορικῶς τους λόγους της προσφυγῆς και αιτησαμένου την παραδοχήν αυτής και ακύρωσιν της προσβαλλομένης αποφάσεως.

Ἴδον τα σχετικὰ ἔγγραφα Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή διά της υπό κρίσιν αιτήσεως ζητείται η ακύρωσις του από 14 Μαΐου 1946 β. διατάγματος, διά του οποίου απενεμήθη εις τον κατάδικον Λ. Σίσκον χάρις μετ' ἄρσεως των συνεπειῶν.

Επειδή κατά το άρθρον 6 του νόμου 3713/1928 «περί Συμβουλίου Επικρατείας», αίτησις ακυρώσεως ἐνώπιον αυτού χωρεῖ κατά των εκτελεστών διοικητικῶν ἀρχῶν, ἤτοι κατ' ἐκείνων των πράξεων, αίτινες και καθ' εαυτάς εἶναι διοικητικά και προέρχονται παρά διοικητικῶν ἀρχῶν. Ἀλλ' ως επανειλημμένως ἐκρίθη, ἐξαιρούνται της ἀρμοδιότητος του Συμβουλίου της Επικρατείας, ου μόνον αι καθαρῶς διοικητικά πράξεις, ἀλλά και αι διοικητικά κατά το περιεχόμενον πράξεις δικαστικῶν ἢ διοικητικῶν ἀρχῶν, αίτινες ὁμως ἀφορῶσιν εις την εὐρυθμον λειτουργίαν και την ἀπονομήν της τακτικῆς δικαιοσύνης και συνδέονται προς την ἀσκήσιν της δικαστικῆς λειτουργίας της Πολιτείας.

Επειδή κατά το άρθρον 39 του Συντάγματος, ο βασιλεὺς ἔχει το δικαίωμα να χαρίζη, μεταβάλλη και ελαττώνη τας υπό των δικαστηρίων καταγιγνωσκομένας

ποινάς. Το δικαίωμα τούτο αποτελεί εξαιρετικήν αρμοδιότητα του ανωτάτου άρχοντος, απονεμηθείσαν αυτώ υπό της ανωτέρω συνταγματικής διατάξεως, χάριν υπερτέρου της Πολιτείας συμφέροντος και επί τη τέλει εξυπηρετήσεως γενικωτέρας κρατικής σκοπιμότητας. Επί τη βάσει μόνον του άρθρου 27 του συντάγματος, του παρέχοντος τω ανωτάτω άρχοντι την εκτελεστικήν εξουσίαν, η αρμοδιότης αύτη της απονομής χάριτος δεν θα ανήκεν αυτώ, εν τη ιδιότητι του αρχηγού της εκτελεστικής εξουσίας, διότι εξερχεται του πλαισίου της διοικητικής λειτουργίας και συνδέεται στενώς προς την άσκησιν της δικαστικής. Οπωσδήποτε δε και αν χαρακτηρισθή η χάρις είτε ως παραίτησις της Πολιτείας της ποινικής αξιώσεως αυτής, ήτοι του δικαιώματος της εκτελέσεως της καταγνωσθείσης κατά τινος ποινής, ως δέχεται γενικώς η κρατούσα γνώμη, είτε ως πράξις ή διαταγή εναντίον του νόμου ή της επιβαλλούσης την ποινήν δικαστικής αποφάσεως, ως δέχονται άλλοι, πάντως αποτελεί έκτακτον επέμβασιν εις την λειτουργίαν και την απονομήν της ποινικής δικαιοσύνης. Ο δε υπό του Συμβουλίου της Επικρατείας ενδεχόμενος έλεγχος των πράξεων απονομής ή αρνήσεως χάριτος, ως και των προπαρασκευαστικών αυτών πράξεων, θα ηδύνατο να έχη ως αποτέλεσμα την παρεμβολήν εμποδίων εις την εκτέλεσιν των αποφάσεων των ποινικών δικαστηρίων, τουθ' όπερ θ' απετέλει επέμβασιν εις την άσκησιν της δικαστικής λειτουργίας εν ω η τοιαύτη ενέργεια κείται αναμφιβόλως έξω της αποστολής του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Επειδή άλλωστε, κατά το άρθρον 46 εδαφ. 3 του νόμου 3713, της διά του ενδίκου μέσου της αιτήσεως ακυρώσεως προσβολής εξαιρούνται αι κυβερνητικάί πράξεις και διαταγαί, εις την κατηγορίαν δε των πράξεων τούτων, των χαρακτηριζομένων ως πράξεων κυβερνήσεως, ήτε κρατούσα εν τη επιστήμη γνώμη, ως και η νομολογία του εν Γαλλία Συμβουλίου Επικρατείας ορθώς κατέλεξαν από πολλού και τας περί απονομής ή μη χάριτος πράξεις, ως υπαγορευόμενας υπό ελατηρίων γενικωτέρας κρατικής σκοπιμότητας και μη δυναμένας συνεπώς να υπαχθώσιν εις τον δικαστικόν έλεγχον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Επειδή, κατά ταύτα, η προσβαλλομένη πράξις του Συμβουλίου Χαρίτων, γνωμοδοτήσαντος κατά της απονομής χάριτος εις τον αιτούντα, το μεν εξερχομένη του πλαισίου της διοικητικής λειτουργίας ως συνδεομένη στενώς προς την άσκησιν της ποινικής δικαιοσύνης, το δε αναγομένη εις ενέργειαν, ήτις εν τω συνόλω της, αναφέρεται εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας και συνεπώς φέρουσα κυβερνητικόν χαρακτήρα, δεν είναι δεκτική προσβολής επί ακυρώσει ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, η δε κατ' αυτής στρεφομένη αίτησις, τυγχάνει τύποις απαράδεκτος.

Δ ι ά Τ α ύ τ α

Απορρίπτει την υπό κρίσιν αίτησιν, και

Καταδικάζει τον αιτούντα εις την δικαστικήν δαπάνην του Δημοσίου εκ δραχμών δύο χιλιάδων (2.000).

Εκρίθη και απεφασίσθη εν Αθήναις τη 10η Δεκεμβρίου 1946 και εδημοσιεύθη αυτόθι εκτάκτως τη 17^η Δεκεμβρίου 1946.

Αριθμ. 1190/1950

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΕΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συγκείμενον εκ των μελών αυτού Π. Πουλίτσα, Προέδρου, Π. Μερτικοπούλου, Α. Ραγκούση, Χ. Μητρέλια, Κλ. Μηλιαρέση, Ι. Μανιάτη, Μ. Στασινοπούλου, Γ. Παπαχατζή, Γ. Χαρμπούρη, Συμβούλου της Επικρατείας, Ν. Γρηγορίου και Γ. Δ. Σπυροπούλου, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδρίασαν δημοσία εν τω ακροατηρίω του τη εικοστή ογδόη (28^η) Ιουνίου 1950, παρόντος και του Γραματέως του Συμβουλίου της Επικρατείας Δ. Κοντογιάννη, ίνα δικάση την κατωτέρω εκτιθεμένην υπόθεσιν, επί τη από 12^η Απριλίου 1950 αιτήσει:

Του Κωνσταντίνου Βερροιοπούλου, κατοίκου Αθηνών, παραστάντος δια του πληρεξουσίου του Θ. Ζούκα, δικηγόρου, κατά του Προέδρου του Υπουργικού Συμβουλίου και του Υπουργού Γεωργίας, παραστάντων δια του αντιπροσώπου των Δ. Καλλατζάκου, Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου,

Περί ακυρώσεως 1) της υπ' αριθμ. 308/1950 πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου και 2) της υπ' αριθμ. 60024/1950 πράξεως του Υπουργού Γεωργίας.

Ακούσαν του Εισηγητού, Συμβούλου της Επικρατείας Μ. Στασινοπούλου, αναγνόντος και αναπτύξαντος την έκθεσιν αυτού, καθ'ήν το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως έπεται:

Το Υπουργικό Συμβούλιον δια της υπ' αριθ. 308 της 6 Απριλίου 1950 πράξεως του, λαβόν υπ' όψει τας αυτόθι αναφερομένας αιτιάσεις κατά του αιτούντος, Διοικητού της Αγροτικής Τραπέζης, εξουσιοδότησε τον Υπουργόν της Δικαιοσύνης, όπως αναθέσει εις Ανώτερον Δικαστικόν την ενέργειαν διοικητικής εξετάσεως προς εξακρίβωσιν των εν λόγω παραβάσεων (Ν. Δ. 545/1941, α. 332), περαιτέρω δε, επί τη αιτιολογία, ότι υπάρχει κίνδυνος να δυσχερανθή το έργον της διοικητικής ανακρίσεως εκ της εν τη Διοικήσει διατηρήσεως του αιτούντος, έλαβε το διοικητικόν μέτρον της απομακρύνσεως αυτού επί τρίμηνον από της αποφάσεως αυτού εις τον Υπουργόν της Γεωργίας, όστις δια του υπ' αριθμ. 60024/8-4-1950 εγγράφου του εκάλεσε τον αιτούντα να συμμορφωθή προς την ρηθείσαν απόφασιν του Υπουργικού Συμβουλίου. Κατ' αμφοτέρων των ανωτέρω πράξεων ασκείται εμπροθέσμως η υπό κρίσιν αίτησις ακυρώσεως δι' ής προβάλλεται: α) αναρμοδιότης, β) παράβασις ουσιώδους τύπου, γ) πλάνη περί τα πράγματα, δ) κακή χρήσις της διακριτικής εξουσίας της διοικήσεως και ε) κατάχρησις εξουσίας.

Τα επί της υποθέσεως προκύπτοντα ζητήματα είναι:

- 1) Αν η υπό κρίσιν αίτησις ασκείται παραδεκτώς, και
- 2) αν είναι βάσιμοι οι προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως.

Εφ'ών ο Εισηγητής ανέπτυξε την γνώμην αυτού.

Άκουσαν του πληρεξουσίου του προσφεύγοντος, αναπτύξαντος και προφορικώς τους λόγους της προσφυγής και αιτησαμένου την παραδοχήν αυτής, του αντιπροσώπου του Υπουργού αιτησαμένου την απόρριψιν ταύτης.

Ἰ δ ο ν τ α σ χ ε τ ι κ á έ γ γ ρ α φ α

Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή δια της υπό κρίσιν αιτήσεως διώκεται η ακύρωσις α) της υπ' αριθμ. 308, από 6 Απριλίου 1950 πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου, δι'ής απεφασίσθη η επί τρίμηνον προσωρινή απομάκρυνσις του αιτούντος από της θέσεως του Διοικητού της Αγροτικής Τραπέζης και β) της υπ' αριθμ. 60024 από 8 Απριλίου 1950 πράξεως του Υπουργού της Γεωργίας, δι'ής εκλήθη ο αιτών όπως συμμορφωθή προς την απόφασιν ταύτην.

Επειδή ο Υπουργός της Γεωργίας, δια των υπ' αριθμ. 100192/1950 και από 24 Μαΐου 1950 εγγράφων του προτείνει, ότι αι προσβαλλόμεναι πράξεις εξεδόθησαν προς θεραπείαν γενικωτέρων δημοσίων συμφερόντων, φέρουσαι ένεκα τούτου κυβερνητικόν χαρακτήρα και αιτείται την απόρριψιν της αιτήσεως ως απαραδέκτου. Η πρότασις όμως αύτη της Διοικήσεως δεν είναι βάσιμος, διότι αι υπό έλεγχον πράξεις δεν συνάπτονται προς γενικώτερα συμφέροντα της Πολιτείας εις βαθμόν προσδίδοντα αυταίς χαρακτήρα κυβερνητικόν, διο και η υπό κρίσιν αίτησις τυγχάνει παραδεκτή και εξεταστέα κατ' ουσίαν.

Επειδή εν άρθρω 5 του Νομ. Δ/τος 56/1946 περί κυρώσεως, τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του από 8 Μαΐου 1946 Ν.Δ. περί τροποποιήσεως της περί Αγροτικής Τραπέζης της Ελλάδος Νομοθεσίας ορίζεται, ότι ο Διοικητής της Αγροτικής Τραπέζης διορίζεται επεί πενταετεί θητεία δι' αποφάσεως του Υπουργικού Συμβουλίου μετά πρότασιν του Διοικητικού Συμβουλίου της Τραπέζης, εν δε τω άρθρω 27 παρ. 7 του νόμου 4332/1929, ως αντικατεστάθη δια του άρθρου 6 του Α.Ν. 271/1936 ορίζεται ότι ο Διοικητής απολύεται, διαρκούσης της θητείας του, μόνον δια τας εν τω νόμω οριζόμενας περιπτώσεις, ήτοι α) εάν καστή ένοχος παραβάσεως του καταστατικού ή των οργανισμών της Τραπέζης και των αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου, β) εάν γίνη πρόξενος βλάβης ή παραμελήσεως των συμφερόντων της Α.Τ.Ε., γ) εάν αποκαλύψη μυστικά αναγόμενα εις τας υποθέσεις της Τραπέζης ή καταχραστή της θέσεως αυτού δια προσωπικούς ή εμπορικούς σκοπούς, η δε απόλυσις γίνεται δι' αποφάσεως του Υπουργικού Συμβουλίου, εκδιδομένης μετά σύμφωνον γνώμην του Διοικητικού Συμβουλίου της Τραπέζης συνεργομένου εις κοινήν συνεδρίασιν μετά του Εποπτικού Συμβουλίου αυτής. Ούτως αι κείμεναι διατάξεις ορίζουσι μεν το αρμόδιον όργανον δια τον διορισμόν και την απόλυσιν του Διοικητού, δεν χορηγούσιν όμως ρητώς εις το όργανον τούτο ή εις άλλο δημόσιον όργανον και την αρμοδιότητα, όπως λάβη και Διοικητού το Διοικητικόν μέτρον της προσωρινής απομακρύνσεως από της θέσεως αυτού. Κατά τας γενικάς όμως αρχάς, προκειμένου περί οργανισμού οίος η Αγροτική Τράπεζα, εις όν έχει ανατεθή η θεραπεία σκοπών στενώς συνδεδεμένων προς το δημόσιον συμφέρον, θα έδει ν' αναγνωρισθή εις την Διοίκησιν το δικαίωμα, ίνα λάβη το διοικητικόν μέτρον της προσωρινής απομακρύνσεως του Διοικητού, μέχρις ου αποφασισθή κατά τον νόμιμον τρόπον η απόλυσις αυτού, εάν η κατά το μεσολαβούν διάστημα παραμονή αυτού εις την θέσιν του ήθελε τυχόν αποτελεί σοβαράν και αναπόφευκτον απειλήν των υπό την επιμέλειαν της τραπέζης δημοσίων συμφερόντων. Εν τοιαύτη όμως περιπτώσει, το

μέτρον τούτο θα έδει να ληφθή εφαρμοζομένων κατ' αναλογίαν των περι απολύσεως διατάξεων, ως προς την αρμοδιότητα, και ως προς την διαδικασίαν, ήτοι υπό του Υπουργικού Συμβουλίου μετά σύμφωνον γνώμην του Διοικητικού και του Εποπτικού Συμβουλίου της Τραπέζης συνεργομένων εις κοινήν συνεδρίασιν, και διά χρονικόν διάστημα εύλογον και απαιτήτος κατ' αγαθήν κρίσιν, αναγκαίον προς λήψιν αποφάσεως περί απολύσεως. Άλλως, εάν εγένετο δεκτόν ότι το διοικητικόν μέτρον της προσωρινής απομακρυνσεως δύναται να ληφθή άνευ των εγγυήσεων τούτων, θα κατελύετο κατ' ουσίαν ή κατοχύρωσις, ήν, διαρκούσης της πενταετούς θητείας, παρέχει ο νόμος εις το ανώτατον διοικητικόν όργανον αυτονόμου οργανισμού, ως η Αγροτική Τράπεζα.

Επειδή αι προσβαλλόμεναι πράξεις εξεδόθησαν άνευ τηρήσεως της ως άνω νομίμου διαδικασίας, διό και δέον ν' ακυρωθώσιν ως εκδοθείσαι κατά παράλειψιν ουσιώδους τύπου, κατά τον βάσιμον σχετικόν λόγον της αιτήσεως.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Δέχεται την υπό κρίσιν αίτησιν.

Ακυροί τας προσβαλλομένας πράξεις.

Διατάσσει την επιστροφήν του παραβόλου, και

Επιβάλλει εις βάρος του Δημοσίου την δικαστικήν δαπάνην του αιτούντος εκ δραχμών ενενήκοντα χιλιάδων (90.000).

Εκρίθη και απεφασίσθη εν Αθήναις τη 28^η Ιουνίου 1950, εδημοσιεύθη δ' αυτόθι τη 5^η Ιουλίου 1950

Αριθμ. 1947/1960

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΕΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συγκείμενον εκ των μελών αυτού Σ.Ν. Σολιώτη, Προέδρου, Δ.Μελισσηνού, Ρ.Νικολαΐδη, Γ. Μαραγκοπούλου, Χ. Παναγιωτοπούλου, Δ. Ψαρού, Αλ. Δήμιτσα, Συμβούλων της Επικρατείας, Γ. Κοντογιάννη και Κ. Δάρα, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδρίασαν δημόσια εν τω ακροατηρίω του τη 11^η Οκτωβρίου 1960, παρόντος και του Γραμματέως του Συμβουλίου της Επικρατείας Κ. Μοράκη, ίνα δικάσῃ την κατωτέρω εκτιθεμένην υπόθεσιν επί τη από 13^{ης} Φεβρουαρίου 1960 αιτήσει:

Των 1) Παύλου Παπαδοπούλου ή Πάππα και 2) Μαργαρίτας – Ευγενίας συζ. Παύλου Παπαδοπούλου ή Πάππα κατοίκου Καλλιθέας, παραστάντων δια του πληρεξουσίων των δικηγόρου Θ.Ζούκα,

Κατά του Υπουργού Εσωτερικών, μη παραστάντος,
Περί ακυρώσεως: 1) της υπ' αριθμ. 98873/112/αριθμ. Πρωτ. 62458/1.2.1960 διαταγής του Υπουργείου Εσωτερικών, Δ/σεως Αλλοδαπών, 2) της παραλείψεως του Υπουργού των Εσωτερικών όπως επιτρέψη την παραμονήν των αιτούντων εν Ελλάδι και 3) Πάσης ετέρας συναφούς πράξεως της Διοικήσεως.

Ακούσαν του Εισηγητού, Συμβούλου της Επικρατείας Δ. Ψαρού, αναγνόντος και αναπτύξαντος την έκθεσιν αυτού, καθ' ήν το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως έπεται:

Ο αιτών, ομογενής αμερικανός υπήκοος και ποιμήν της ευαγγελικής ανατολικής αποστολικής εκκλησίας, διαμένων από της 31 Δεκεμβρίου 1957 εν Ελλάδι μετά της αιτούσης συζύγου του, δυνάμει αλληπαλλήλων ανανεουμένων αδειών παραμονής του Υπουργού των Εσωτερικών, υπέβαλε την από 5 Οκτωβρίου 1959 αίτησιν, δι' ής εξητείτο την παράτασιν της αδείας παραμονής αυτού και της συζύγου του εν Ελλάδι, δοθέντος ότι η δια της τελευταίας υπουργικής πράξεως (υπ' αριθμ. 98873/106/30.7.59) χορηγηθείσα αυτοίς άδεια παραμονής έληγε την 29^η Οκτωβρίου 1959. Η αίτησις των αιτούντων απερρίφθη δια της υπ' αριθμ. 98873/109/15.1.1960 πράξεως του Υπ. Εσωτερικών, δι' ής ενετάλει συγχρόνως το κέντρον αλλοδαπών Αθηνών, όπως υποχρεώση τούτους προς αναχώρησιν. Νεώτεραι αιτήσεις του αιτούντος, υπό ημερομηνίας 21 και 22 Ιανουαρίου 1960, απερρίφθησαν αντιστοίχως δια των υπ' αριθμ. 98873/111/26.1.1960 και 98873/112/1.2.1960 πράξεων του Υπ. Εσωτερικών, ομοίου περιεχομένου μετά της ανωτέρω σημειωθείσης πράξεως.

Ήδη, δια της υπό κρίσιν αιτήσεως, διώκεται η ακύρωσις της τελευταίας των ως άνω αρνητικών υπουργικών πράξεων (υπ' αριθμ. 98873/112/1.2.60), ως και της παραλείψεως του Υπουργού των Εσωτερικών, όπως παρατείνη την παραμονήν των αιτούντων εν Ελλάδι.

Ως λόγοι ακυρώσεως προβάλλεται παράβασις των διατάξεων του διέποντος την επίδικον σχέσιν νόμου, αναιτιολόγητον και πλάνη περί τα πράγματα.

Τα επί της προκειμένης υποθέσεως γεννώμενα ζητήματα είναι:

- 1) Αν ομοδικούν παραδεκτός οι αιτούντες
- 2) Αν είναι εκτελεσταί αι προσβαλλόμεναι πράξεις
- 3) Αν ανήκουν αύται εις την κατηγορίαν των κυβερνητικών πράξεων
- 4) Αν είναι βάσιμοι οι προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως.

Εφ' ών ο Εισηγητής ανέπτυξε την γνώμην αυτού.

Ακούσαν του πληρεξουσίου των αιτούντων, αναπτύξαντος και προφορικός τους λόγους της αιτήσεως και αιτησαμένου την παραδοχήν αυτής.

Ι δ ο ν τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή διά της υπό κρίσιν αιτήσεως, δι' ήν κατεβλήθησαν τα νόμιμα τέλη και το παράβολον, εκδοθέντων των υπ' αριθμ. 44462 και 44463 και 44464 έτους 1960 τριπλοτύπων του Ταμείου δικαστικών εισπράξεων Αθηνών, διώκεται εμπροθέσμως η ακύρωσις της υπ' αριθμ. 98873/109 από 15.1.1960 αποφάσεως του Υπουργού Εσωτερικών, δι' ής απερρίφθη αίτησις των νύν αιτούντων περί παρατάσεως της

αδείας παραμονής αυτών εν Ελλάδι ως αλλοδαπών υπηκόων και διετάχθη το Κέντρον Αλλοδαπών, όπως υποχρέωση τούτους προς αναχώρησιν εκτός της χώρας. Αι δε μεταγενέστεραι της προσβαλλομένης, όμοιαι κατά περιεχόμενον, συμπροσβαλλόμεναι διαταγαί υπ' αριθμ. 98873/111/26.1.1960 και 98873/112/1.2.1960, αποτελούσαι επιβεβαιωτικάς της πρώτης, απαραδέκτως προσβάλλονται επί ακυρώσει.

Επειδή η προσβαλλομένη πράξις εξεδόθη δυνάμει των διατάξεων του ν. 4310/1929 «περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι κ.λ.π.» (287), ουχί δε, ως η Διοίκησις ισχυρίζεται, δυνάμει του αρθρ. 12 του α.ν. 1363/1938 «περί κατοχυρώσεως διατάξεων των άρθρων 1 και 2 του έν ισχύι Συντάγματος» (305), ως ετροποποιήθη δια του αρθρ. 5 του α.ν. 1072/1939 (123), ούτως ώστε η νομιμότης αυτής είναι εξεταστέα, ανεξαρτήτως της εν τω προσώπω του εκ των αιτούντων Παύλου Παπαδοπούλου ή Πάππα συνδρομής της υπό του τελευταίου τούτου νόμου επιβαλλομένης προϋποθέσεως διά την είς Ελλάδα είσοδον κληρικού παντός θρησκευματος ή δόγματος, καθ'ήν απαιτείται προηγουμένη άδεια των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εξωτερικών, της Διοικήσεως μη προβάσης εις έρευναν του ζητήματος τούτου και επ' αυτού κρίσιν. Αφ' ετέρου η διάταξις του αρθρ. 1. Εδ. γ.' του α.ν. 320/1936 «περί οργανικών τινών διατάξεων του Υπ. Δημοσίας Ασφαλείας» (498), δι' ης ορίζεται ότι «αι αποφάσεις περί απελάσεως αλλοδαπών είναι κυβερνητικάί πράξεις, άτε αναγόμεναι εις την διαχείρησιν της πολιτικής εξουσίας», δεν δημιουργεί απαραδέκτον διά τον υπό του Συμβουλίου Επικρατείας έλεγchon της νομιμότητος της προσβαλλομένης πράξεως, καθ' όσον δεν είναι έργον του νομοθέτου να χαρακτηρίζη κατ' οικείαν κρίσιν ωρισμένας κατηγορίας πράξεων ως κυβερνητικάς και να εξαιρή ούτω αυτάς από τον έλεγchon του Συμβουλίου της Επικρατείας, διότι τούτο είναι έργον του Δικαστηρίου του υπό του Συντάγματος τεταγμένου επί τον έλεγchon της νομιμότητος των διοικητικών πράξεων. Πράγματι Δε εν προκειμένω η προσβαλλομένη πράξις εξ ουδενός λόγου γενικωτέρου της πολιτείας συμφέροντος υπηγορεύθη, αλλ' αποτελεί κοινήν περίπτωσιν διαταγής εξόδου εκ της χώρας αλλοδαπής βάσει του σχετικού νόμου, ήτις τούτω τω λόγω παραδεκτώς προσβάλλεται διά της υπό κρίσιν αιτήσεως. Επειδή διά των διατάξεων του ν. 4310/1929 ορίζονται, ότι πάς αλλοδαπός οφείλει να υποβάλη δήλωσιν αφίξεως, εφ' όσον προτίθεται να παραμείνη εν Ελλάδι πέραν των 30 ημερών και να εφοδιασθή με άδειαν παραμονής μέχρι το πολύ τριών μηνών, ης η ισχύς δύναται να παρατείνηται (αρθρ. 6), εν περιπτώσει μακράς διαμονής του αλλοδαπού εν Ελλάδι εφοδιάζεται ούτος διά δελτίου ταυτότητος (αρθρ.7) εις τους αλλοδαπούς απαγορεύεται να εξασκήσωσι πάσης φύσεως εργασίαν, εάν δεν ώσιν εφοδιασμένοι προηγουμένως δι' επί τούτω αδείας του αρμοδίου Υπουργού (αρθρ. 13), τέλος ότι εις ωρισμένας περιφερείας δύναται ν' απαγορευθή η μόνιμος εγκατάστασις αλλοδαπών η έτι και η προσωρινή παραμονή τούτων , προκειμένου Δε περί μεμονωμένων ατόμων ο Υπ. Εσωτερικών δύναται δια λόγους δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος να επιβάλη εις ταύτα, όσους ήθελε κρίνει αναγκαίους περιορισμούς (αρθρ. 14). Εκ των διατάξεων τούτων , δι' ων κατ' αρχήν επιτρέπεται η εν τη χώρα χρονικώς απεριόριστος διαμονή του αλλοδαπού, προκύπτει ότι εις

αλλοδαπόν, εις τον οποίον επιτρέπη η εις την Ελλάδα είσοδος και παραμονή, δύναται μὲν ν' απαγορευθῆ η περαιτέρω εν Ελλάδι διαμονή, αλλ' απαιτείται να επιβάλωσι τούτο λόγοι δημοσίου και κοινωνικού συμφέροντος, ούτως ὡστε η ἄρνησις παρατάσεως της παραμονής του αλλοδαπού δεν είναι μεν κατά τον νόμον αιτιολογητέα, αλλ' ὅμως είναι ελεγκτέα από της απόψεως εἰς πράγματι λόγοι, αναγνωριζόμενοι υπό του νόμου, κατά τα λεχθέντα, υπηγόρευσαν την τοιαύτην ἄρνησιν και εἰς τα εκ του φακέλλου προκύπτοντα πραγματικά περιστατικά, εφ' ὧν εστηρίχθη η Διοίκησις προς έκδοσιν της διαταγῆς αναχωρήσεως, διαπιστούμενα ὡς αληθῆ, συγκροτοῦσιν την ἔννοιαν των λόγων δημοσίου και κοινωνικού συμφέροντος, οἵτινες και μόνον καθιστῶσιν νόμιμον την τοιαύτην διαταγήν.

Επειδὴ εν προκειμένῳ οι αιτούντες και παλαιότερον, αλλὰ και τελευταίως, εισήλθον εις την Ελλάδα, εις ην διαμένουσιν από της 31.12.1957, διά διαρκῶς ανανεουμένων αδειῶν παραμονής. Η προσβαλλομένη ἄρνησις παρατάσεως της αδείας παραμονής των ουδεμίαν εν τῷ σώματι αὐτῆς φέρει αιτιολογίαν, ουδέ εκ των εν φακέλλῳ εγγράφων προκύπτει τοιαύτη. Εκ δε του διαβιβασθέντος εμπιστευτικού φακέλλου προκύπτει μὲν ὅτι εις την Διοίκησιν εἶχον δημιουργηθεῖ υπόνοιαι ὅτι ο αιτών, ὡς ποιμὴν της ευαγγελικῆς ανατολικῆς αποστολικῆς εκκλησίας ασκεῖ προσηλυτισμόν, αλλ' η γενομένη ἔρευνα υπό ενταλθέντων ιερέων της ελληνικῆς ὀρθοδόξου εκκλησίας ουδέν σχετικῶς διεπίστωσεν. Συνωδὰ ὅθεν τούτοις η προσβαλλομένη πράξις στερεῖται πάσης αιτιολογίας, ἥτις δεν δύναται εκ του φακέλλου να συμπληρωθῆ και τούτῳ τῷ λόγῳ είναι ακυρωτέα κατά τα βασίμως προβαλλόμενα.

Δ ι ἄ τ α ὗ τ α

Δέχεται την υπό κρίσιν αίτησιν.

Ακυροί την υπ' αριθμ. 98873/409/15.1.1960 πράξιν του Υπ. Εσωτερικῶν.

Διατάσσει την επιστροφὴν του κατατεθέντος παραβόλου.

Επιβάλλει τῷ δημοσίῳ την δικαστικὴν δαπάνην των αιτούντων εκ δραχμῶν χιλίων (1.000).

Εκρίθη και απεφασίσθη εν Αθήναις τη 12^η Οκτωβρίου 1960, εδημοσιεύθη δ' αὐτόθι τη 25^η ἰδίου μηνός και ἔτους.

Αριθμ. 2770/1962

Πρόεδρος ο κ. Π. ΜΑΚΡΥΝΙΩΤΗΣ, Εισηγητὴς ο κ. ΘΕΟΔ. ΚΑΚΙΣΗΣ εφέτης
Δικηγόροι οι κ.κ. Δ. Μιράσγεζης Χ.Καλογερόπουλος δικ. Αντιπρόσωπος

Επειδὴ βάσει της διατάξεως του άρθρου 57 Α. Κ. καθ' ἣν ο προσβαλλόμενος παρανόμως εις την προσωπικότητα αὐτοῦ δικαιούται ν' απαιτήση την ἄρσιν της προσβολῆς την παράλειψιν ταύτης εν τῷ μέλλοντι καθὼς και αποζημίωσιν κατά τας περί αδικοπραξιῶν διατάξεις, της τοιαύτης του άρθρου 59 του αὐτοῦ Κώδικος κατά την οποίαν το Δικαστήριον κατά την ανωτέρω περίπτωσιν δύναται διά της

αποφάσεως του, αιτήσεται του προσβληθέντος λαμβανομένου υπόψη του είδους της προσβολής να καταδικάσεται τον υπαίτιον εις ικανοποίησιν της ηθικής βλάβης τούτου, ήτις συνίσταται εις καταβολήν χρηματικού ποσού, εις δημοσίευμα ή και εις παν ότι ενδείκνυται εκ των περιστάσεων, καθώς και της του αρθρ. 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικος, κατά την οποίαν, ένεκα παρανόμων πράξεων ή παραλείψεων των οργάνων του Δημοσίου κατά την ενάσκησιν της ανατεθειμένης αυτοίς δημοσίας εξουσίας, το Δημόσιον ενέχεται εις αποζημίωσιν, εκτός αν η πράξις η ή παράλειψις εγένετο κατά παράβασιν διατάξεως κειμένης χάριν του γενικού συμφέροντος, ητήσατο ο εκκαλών δια της εφ'ής η εκκαλουμένη απόφασις αγωγής του, όπως υποχρεωθή το εφεσίβλητον Ελληνικόν Δημόσιον και τη καταβάλη το ποσόν των 100.000 δραχμών ως ικανοποίησιν λόγω ηθικής βλάβης δια την προσβολήν την οποίαν υπέστη ούτος εις την προσωπικότητα του ως εκ του ότι τα εν αυτή όργανα του εφεσιβλήτου, ήτοι τα της αποδημίας και μεταναστεύσεως του Υπουργείου των Εσωτερικών, ηρνήθησαν παρανόμως να τω χορηγήσωσι διαβατήριον διά την εις Σόφιαν της Βουλγαρίας μετάβασιν του προκειμένου να μετάσχη εις το όπερ θα συνήρχετο εις την πόλιν ταύτην από της 10ης μέχρι και της 14^{ης} Οκτωβρίου 1960 έβδομον συνέδριον της εν Βρυξέλαις εδρευούσης «Διεθνούς Ενώσεως Δημοκρατικών Νομικών» εις το οποίον είχε προσκληθή ούτος διά προσωπικής προσκλήσεως, ήτις τω απηυθύνθη λόγω του προσωπικού του κύρους ως επιστήμονος και ως δικηγόρου, γνωστού εις τους διεθνείς κύκλους των νομικών και ήτις απετέλει υψίστην τιμήν και διεθνή δι' αυτόν αναγνώρισιν, εάν μάλιστα ληφθή υπ' οψιν το διεθνές κύρος και η έκτασις της διεθνούς ταύτης ενώσεως καθώς και το επιστημονικόν γόητρον και διεθνές κύρος των διοικούντων ταύτην προσώπων. Κρίνασα η εκκαλουμένη απόφασις, ότι οι λόγοι του Δημοσίου συμφέροντος οίτινες επέβαλον την μη μετάβασιν του εκκαλούντος εις Βουλγαρίαν, δι' ους και ηρνήθησαν τα όργανα του εφεσιβλήτου να χορηγήσωσιν εις τούτον διαβατήριον, εναπόκειται εις την ελευθέραν κρίσιν της διοικήσεως, ήτις και εκφεύγει τον έλεγchon των Δικαστηρίων και εάν ακόμη συντρέχη πλάνη περί την κρίσιν της ταύτην, εξαιρουμένης κατά τούτο της δικαιοδοσίας των τακτικών Δικαστηρίων, απέρριψε την αγωγήν ταύτην, δι' όν λόγον και παραπονείται ήδη ο εκκαλών διά της υπό κρίσιν εφέσεως του.

Επειδή τα τακτικά δικαστήρια, δικάζοντα επί των εις αυτά κατά το άρθρ. 1 Κ.Πολ. Δικ. υπαγομένων διαφορών περί των ιδιωτικών δικαιωμάτων, των προσβαλλομένων εκ πράξεων της Διοικήσεως, δικαιούνται να εξετάσωσι παρεμπιπτόντως το κύρος και την νομιμότητα αυτών, εάν και εφ' όσον η περί τούτων κρίσις δεν αφηρέθη διά νόμου της δικαιοδοσίας αυτών υπαχθείσα εις την αποκλειστικήν αρμοδιότητα της Διοικήσεως πλήν εν τω ελέγχω της νομιμότητος ταύτης ερυνώσι μόνον, εάν η Διοίκησις ενήργησεν εντός της παρασχεθείσης αυτή υπό του νόμου εξουσίας, ετήρησε τους διαγεγραμμένους υπ' αυτού τύπους και όρους και τον ηρμήνευσε και εφήρμοσεν ορθώς, χωρίς να δύνανται ούτε την περί της υπάρξεως ή της ανυπαρξίας των πραγματικών τούτων περιστατικών ουσιαστικήν αυτής κρίσιν να ελέγξωσιν έστω και εάν συντρέχη πλάνη περί την κρίσιν αυτής, ούτε την ακύρωσιν των τυχόν παρανόμων κρινομένων διοικητικών πράξεων ν' αποφανθώσι (Ολομ. Α.Π.

576/1960 EEN. ΚΗ'288, Α.Π. 16/1961 ΝοΒ 9.614). Εν προκειμένω το μεν άρθρον 1 παρ. 2 του νόμου 2363 του έτους 1953 «περί τροποποιήσεως των περί μεταναστεύσεως, αποδημίας και διαβατηρίων διατάξεων» ορίζει ότι επί των αιτήσεων χορηγήσεως αδειας ταξιδίου δια την περιφέρειαν του Νομού Αττικής, αποφαινεται μετά προγούμενον έλεγχον των δικαιολογητικών, περί εγκρίσεως ή μη της αδειας αναχωρήσεως, οι εις όν υποβάλλονται αι αιτήσεις Διευθυντής Διευθύνσεως Μεταναστεύσεως Αποδημίας και Διαβατηρίων μεθ' ό επακολουθεί η έκδοσις του διαβατηρίου παρά της αυτής υπηρεσίας, το δε άρθρ. 3 του αυτού νόμου ορίζει ότι αι εκδίδουσαι τα διαβατήρια υπηρεσίαι δικαιούνται ν' αρνηθώσι την χορήγησιν διαβατηρίου διά σοβαρούς λόγους δημοσίας τάξεως ή συμφέροντος, της τοιαύτης αρνήσεως υποκειμένης εις προσφυγήν ενώπιον του Υπουργού των Εσωτερικών. Εκ του σαφούς γράμματος των διατάξεων τούτων προκύπτει ότι η κρίσις περί συνδρομής ή μη της ουσιαστικής προϋποθέσεως δια την χορήγησιν της αδειας ταξιδίου δια την αλλοδαπήν έχει ανατεθεί εις τα υπό της ανωτέρω διατάξεως οριζόμενα διοικητικά όργανα ήτοι εις πρώτον βαθμόν εις την Διεύθυνσιν μεταναστεύσεως αποδημίας και διαβατηρίων και κατά δεύτερον βαθμόν εις τον Υπουργόν των Εσωτερικών. Εάν Δε ληφθή υπ' όψιν ότι αι πράξεις αι αφορώσαι εις τας διεθνείς σχέσεις της Ελληνικής Πολιτείας, εν αις και η αποδημία και η εντεύθεν επικοινωνία των πολιτών της μετά προσώπων αλλοδαπών εν τη αλλοδαπή, είναι πράξεις Κυβερνητικάι, εκφεύγουσαι και της ακυρωτικής αρμοδιότητος του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατά το άρθρ. 46 παρ. 2 εδαφ. β' του νόμου 3713/1928 «περί Συμβουλίου της Επικρατείας» βλ. (πορίσματα Νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας 1929-1959 σ. 231, Σύνταγμα Σβώλου – Βλάχου τ. Α' παρ. 109 σ. 257) αναμφισβήτητον τυγχάνει ότι ο έλεγχος της ουσιαστικής κρίσεως των διοικητικών οργάνων αναγόμενος εις καθήκοντα ξένα προς τα δικαστικά, εξαιρείται της δικαιοδοσίας των τακτικών δικαστηρίων. Η συνδρομή δηλαδή των όρων υφ' ούς συγχωρείται η άρνησις της χορηγήσεως της τοιαύτης αδειας ερευνάται παρά των αρμοδίων αρχών μόνον αίτινες και ενεργούσι κατ' οικείαν και ελευθέραν κρίσιν (Σ. Ε. 515/1945 – Σύνταγμα Σβώλου – Βλάχου τ. Α σ. 308 σημ. 80). Όθεν και εν προκειμένω, ένθα η εις Βουλγαρίαν μετάβασις του εκκαλούντος εκρίθη παρά της αρμοδίας υπηρεσίας Εθνικώς ασύμφωρος, δι' όν λόγον και δεν εχορηγήθη εις τούτον η αιτηθείσα άδεια ταξιδίου, δεν δικαιούται το Δικαστήριο να υπεισέλθει εις την ουσιαστικήν έρευναν, εάν δηλονότι πράγματι συνέτρεχον λόγοι δημοσίου συμφέροντος και ποίοι, περί ού, συμφέροντος, και ομιλεί το άρθρον 3 του νόμου 2363 του 1953, οίτινες υπηγόρευσαν την μη χορήγησιν της ζητηθείσης αδειας. Τοσούτον δε μάλλον δεν είναι επιτρεπτή η τοιαύτη έρευνα, καθόσον οι λόγοι ούτοι είναι δυνατόν να μη αφορώσι καν και το πρόσωπον του εκκαλούντος, ούτε και να προσβάλωσι τούτον ώστε να γεννάται αξίωσις προς αποζημίωσιν, αλλά να είναι γενικώτεροι, να προστατεύσι τα συμφέροντα της Πολιτείας και ν' αφορώσι τας εν γένει σχέσεις μεταξύ των δύο Κράτων. Ισχυρίζεται ο εκκαλών ότι ενώ δεν επετράπη εις τούτον η μετάβασις εις Βουλγαρίαν επετράπη αυτή εις τους Η. Η. Α. Φ. κλπ. Οίτινες μετέβησαν εις Σόφιαν και μετέσχον του αυτού συνεδρίου της Διεθνούς ενώσεως των Δημοκρατικών Νομικών εις το οποίον είχε κληθεί και ούτος και εις

την διά τούτο συμμετοχήν του ητήσατο την αδείαν του ταξιδιού κατά τα ανωτέρω ρηθέντα. Εφ' όσον όμως εις την διακριτικήν εξουσίαν της διοικήσεως είναι να επιτρέψη ή να μη επιτρέψη την εις αλλοδαπήν μετάβασιν ελλήνων πολιτών, εις την διακριτικήν εξουσίαν αυτής ανήκει και η κρίσις δια τα πρόσωπα εις τα οποία δύναται να επιτρέψη την τοιαύτην μετάβασιν καθώς και οι λόγοι ένεκα των οποίων επιτρέπει εις ταύτα την μετάβασιν, οίτινες δύναται να είναι επιστημονικοί, η προπαγανδιστικοί ή και άλλοι αφορώντες την Πολιτείαν και τας εν γένει σχέσεις ταύτης μετά των ξένων Κρατών, χωρίς τούτο και να σημαίνει προσβολήν της προσωπικότητος των προσώπων εκείνων των οποίων δεν επετράπη η μετάβασις ώστε να γεννάται αξίωσις τούτων προς ικανοποίησιν δι' ηθικήν βλάβην. Μετά ταύτα δεν εσφάλετο η εκκαλουμένη απόφασις απορρίψασα την αγωγήν του εκκαλούντος ως εκ του ότι έκρινεν ότι δεν έλαβε χώραν παράνομος πράξις των οργάνων του εφεσιβλήτου υποχρεούσα τούτο εις αποζημίωσιν και η ταναυτία υποστηρίζουσα υπό κρίσιν έφεσις απορριπτέα τυγχάνει και καταδικαστέος ο εκκαλών εις μέρος της δικαστικής δαπάνης του εφεσιβλήτου συμφώνως προς το άρθρ. 22 του νόμου 3693 του 1957.

Αριθμ. 1725/1966

Πρόεδρος ο κ. ΡΕΤΑΛΗΣ, Εισηγητής ο κ. Π. ΘΕΡΑΠΙΟΣ, εφέτης, Δικηγόροι οι κ.κ. Ν. Κούρτιος δικ. αντιπρόσωπος

Επειδή εις την εφ'ής εξεδόθη η εκκαλουμένη απόφασις αγωγήν του ήδη εκκαλούντος εκτίθεται ότι ο ενάγων συνήψε την 13.9.1963 μετά των κατονομαζομένων θεατρικών επιχειρηματιών. Την εκτιθεμένης έγγραφον συμφωνίαν, δυνάμει της οποίας ούτως ανέλαβε την υποχρέωσιν της, από της σκηνης του ενταύθα θεάτρου «Α.», οίτινος την εκμετάλλευσιν είχαν οι αντισυμβαλλόμενοι του μνησθέντες επιχειρηματίαι, παρουσιάσεως κατά την χειμερινήν περίοδον 1963 – 1964 ήτοι από του πρώτου δεκαημέρου του Οκτωβρίου 1963 μέχρι 30 Απριλίου 1964 έργων υπό τον διακριτικόν τίτλον «Ν. Σ.Κ.Α.», ότι ο ενάγων εις εκτέλεσιν της συμβάσεως ταύτης ανεβίβασε, την 21 Φεβρουαρίου 1964 από της σκηνης του άνω θεάτρου μετά του παρ' αυτού συγκροτηθέντος θιάσου το ιστορικόν δράμα του συγγραφέως Ρ.Χ. «Ο Α», το οποίον επαίχθη εις βραδυνάς παραστάσεις καθ' εκάστην πλήν Δευτέρας και απογευματινάς καθ' εκάστην πλήν Δευτέρα μέχρι της 6 Μαρτίου 1964, ότι από της επομένης αστυνομικά όργανα ενεργούντα κατόπιν διαταγής των αρμοδίων προϊσταμένων των και τούτων κατόπιν διαταγής του Υπουργού Εσωτερικών, απηγόρευσαν τας παραστάσεις του άνω θεάτρου ως και των λειτουργίαν των κινηματογράφων, πλείστοι των οποίων έπαιζαν έργα σκανδαλιστικά και τολμηρά και ουχί ηθικού περιεχομένου, οίον το

ρηθέν έργον «ο Α» και ότι συνεπεία της ανωτέρω παρανόμου απαγορεύσεως παρουσιάσεως του έργου τούτου κατά το μέχρι της κηδείας του Βασιλέως Παύλου, ήτοι μέχρι της 12 Μαρτίου 1964, εξαήμερον χρονικόν διάστημα εξημιώθη ο ενάγων, κατά τα λεπτομερώς εκτιθέμενα περί θετικών και αποθετικών ζημιών, το ποσόν των δρχ. 619.000, περιορσθείσης της αγωγής ως προς το αιτούμενον ποσόν κατά τα εις τας προτάσεις του ενάγοντος εκτιθέμενα.

Επειδή υπό τα εν τη αγωγή εκτιθέμενα η διά της αγωγής προβαλλομένη αξίωσις ουδαμώς αποτελεί άσκησιν δικαιώματος υπερβαίνουσας και προφανώς τα όρια τα επιβαλλόμενα εκ της καλής πίστεως ή των χρηστών ηθών, η εκ του κοινωνικού ή οικονομικού σκοπού του ούτινος εκδήλωσιν αποτελεί η αξίωσις αύτη δικαιώματος. Βεβαίως, ως δέχεται η εκκαλουμένη απόφασις, το πανελλήνιον πένθος επί τω αδοκίτω θανάτω του Βασιλέως Παύλου ήτο μέγα και το αίσθημα του χριστού και νομιμόφρονος εν τη ελληνική κοινωνία βιούντος ανθρώπου δεν ηνείχετο την καθ' όλον το από της ημέρας του θανάτου του Βασιλέως Παύλου και μέχρι της κηδείας αυτού χρονικόν διάστημα, θεωρηθέν ως ημέραι εθνικού πένθους λειτουργίαν των θεάτρων. Πλήν ουδαμώς δύναται να γίνη δεκτόν ότι εντεύθεν, το κατοχυρούμενον υπό της νομοθεσίας δικαίωμα λειτουργίας του θεάτρου, μη υπαρχούσης διατάξεως επιτρεπούσης εις την Διοίκησιν ν' απαγορεύση ταύτην εν περιπτώσει εθνικού πένθους, κάμπτεται επί τοσούτον ώστε να μη δύναται ο ζημιωθείς εκ της τοιαύτης απαγορεύσεως της λειτουργίας να ζητήση αποκατάστασιν της ζημίας του εις τρόπον ώστε να υποστή ταύτην ουχί μόνος αυτός αλλά το εναγόμενον και εν τελευταία αναλύσει το σύνολον των Ελλήνων φορολογουμένων. Δέον να σημειωθή ότι και υπό τα εκτιθέμενα υπό του εναγομένου όπι η απογόρευσις της λειτουργίας των θεάτρων επί τω θανάτω του Βασιλέως Παύλου αποτελεί κυβερνητικήν πράξιν, ουδαμώς τυγχάνει απορριπτέα η αγωγή. Αληθώς κατά το άρθρο 46 παρ. 3 του ν. 3713/28 περί Συμβουλίου της Επικρατείας δεν υπόκειται εις ακύρωσιν «αι κυβερνητικάί πράξεις και διαταγαί αι αναγόμεναι εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας». Κατ' αρχήν όμως δεν δύναται, εν όψει της διδομένης εν τη επιστημονική επεξεργασία αυτής και εν τη εφαρμογή της, εις την διάταξιν ταύτην ερμηνείας καθ' ήν πράξεις κυβερνήσεως είναι αι εις ας πρυτανεύει ο πολιτικός χαρακτήρ, να θεωρηθή η διαταγή απαγορεύσεως λειτουργίας των θεάτρων επί τω θανάτω του Βασιλέως Παύλου (σημειωτέον ότι ου μόνον δεν προσκομίζεται έγγραφος διαταγή αλλ' ούτε και αναφέρεται τοιαύτη βάσει συγκεκριμένων χαρακτηριστικών) ως κυβερνητική πράξις υπό την ανωτέρω έννοαν. Πέραν τούτου όμως η ιδιότης της πράξεως ν' αντισταθή εις την ευθείαν ακύρωσιν αυτής συνεπεία αιτήσεως ακύρωσεως ην ευθείαν ακύρωσιν απαγορεύει η ανωτέρω διάταξις του άρθρ. 46 παρ. 3 του ν. 3713/28, ουδαμώς εμποδίζει τον έλεγchon νομιμότητος αυτής και την αναγνώρισιν δικαιώματος αποζημιώσεως του εκ ταύτης υποστάντος παρανόμως ζημίαν. Όθεν έσφαλεν η εκκαλουμένη απόφασις απορρίψασα την αγωγήν επί τη αιτιολογία όπι η προβαλλομένη δι' αυτής απαίτησις αποτελεί καταχρηστικήν άσκησιν δικαιώματος υπό την εν άρθρω 281 Α.Κ. έννοιαν και δέον κατ' αποδοχήν του σχετικού εν τη εφέσει παραπόνου να μεταρρυθμισθή αύτη και να παραπεμφθή

συμφώνως τω άρθρω 780 Πολ. Δικ., η υπόθεσις εις το εκδόν την εκκαλουμένην Πρωτοδικείον δια την περαιτέρω ταύτης εκδίκασιν.

Αριθμ. 2275/1966

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΕΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συγκείμενον εκ των μελών αυτού Χ. Μητρέλια, Προέδρου, Γ. Χαρμούρη, Γ. Μαραγκοπούλου, Χ. Παναγιωτοπούλου, Α. Δήμιτσα, Α. Ιατρίδη, Ηλ. Γλυκοφρύδη, Σύμβουλων της Επικρατείας, Δ. Καλοδούκα και Κ. Κακούρη, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδρίασαν δημοσία εν τω ακροατηρίω του τη 31^η Μαΐου 1966, παρόντος και του Γραμματέως Κ. Παπασωτηρίου, Προϊσταμένου Τμήματος, αναπληρούντος τον ελλείποντα Γραμματέα του Συμβουλίου της Επικρατείας, ίνα δικάση την κατωτέρω εκτιθεμένην υπόθεσιν επί τη από 16^{ης} Νοεμβρίου 1965 αιτήσει:

Του Ιωάννου Κουτσοχέρα, δικηγόρου και βουλευτού, κατοίκου Αθηνών, παραστάντος αυτοπροσώπως, κατά του Υπουργικού Συμβουλίου, παραστάντος δια του Κ. Ρουμπάνη, Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου, περί ακυρώσεως του από 15/11/1965 β.δ. περί παραιτήσεως του Υπουργού Δικαιοσύνης Δημ. Παπασπύρου, βουλευτού Βοιωτίας.

Ακούσαν του Εισηγητού, Συμβούλου της Επικρατείας Γ. Μαραγκοπούλου, αναγνόντος και αναπτύξαντος την έκθεσιν αυτού, καθ'ην το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως έπεται:

Δια του από 15/15.11.1965 Β.Δ/τος υπ' αρ. 874, δημοσιευθέντος εις το υπ' αρ. 209 τ. Α'Φ.Ε.Κ., εγένετο δεκτή υπό του Βασιλέως η υποβληθείσα παραίτησις του Υπουργού της Δικαιοσύνης Δημ. Παπασπύρου.

Του Β.Δ/τος τούτου η ακύρωσις διώκεται δια της υπό κρίσιν αιτήσεως.

Τα προκύπτοντα ζητήματα ανάγονται εις το τύποις παραδεκτόν και εις το ουσία βάσιμον της υπό κρίσιν αιτήσεως.

Εφ'ών ο Εισηγητής ανέπτυξε την γνώμην αυτού.

Ακούσαν του αιτούντος αναπτύξαντος και προφορικώς τους λόγους της αιτήσεως και αιτησαμένου την παραδοχήν αυτής και ακύρωσιν της προσβαλλομένης πράξεως, του αντιπροσώπου του Υπουργικού Συμβουλίου αιτησαμένου την απόρριψιν ταύτης.

Ἰ δ ό ν τ α σ χ ε τ ι κ á έ γ γ ρ α φ α

Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή δια της υπό κρίσιν αιτήσεως, δι'ην κατεβλήθησαν τα νόμιμα τέλη και το παράβολον (υπ' αριθ. 239118-120 του 1965 γραμμάτια του εν Αθήναις Ταμείου

δικαστικών εισπράξεων), διώκεται υπό του αιτούντος, δικηγόρου και βουλευτού, η ακύρωση του από 15 Νοεμβρίου 1965 β. διατάγματος, δι' ού εγένετο αποδεκτή η από του αξιώματος του παραίτησις του Υπουργού της Δικαιοσύνης Δ. Παπασπύρου.

Επειδή το ανωτέρω β. διάταγμα, δια της προσβολής του οποίου διώκεται υπό του αιτούντος, ως εκ της αιτήσεως προκύπτει, η περαιτέρω αμφισβήτησις του κύρους της υπό της Βουλής γενομένης εκλογής του Δ. Παπασπύρου ως Προέδρου του Σώματος, δι'ήν αρμοδία είναι η Βουλή κατά το άρθρον 74 του Συντάγματος, έχει τον χαρακτήρα κυβερνητικής πράξεως, ήτις, ως τοιαύτη, εκφεύγει του ελέγχου του Συμβουλίου της Επικρατείας, συμφώνως προς το άρθρον 46 παρ. 3 του κωδικοποιημένου Νόμου 3713 του 1928. Κατ' ακολουθίαν, απορριπτέα είναι η υπό κρίσιν αίτησις, ως απαράδεκτος.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την υπό κρίσιν αίτησιν.

Διατάσσει την κατάπτωσιν του παραβόλου και

Επιβάλλει εις βάρος του αιτούντος την δικαστικήν δαπάνην του Δημοσίου εκ δραχμών 500.

Εκρίθη και απεφασίσθη εν Αθήναις τη 3^η Ιουνίου 1966, εδημοσιεύθη δ' αυτόθι τη 14^η Ιουλίου ιδίου έτους.

Αριθμ. 2438/1966

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΕΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συγκείμενον εκ των μελών αυτού Δ. Καρβελλά, Συμβούλου της Επικρατείας, Προεδρεύοντος, κωλυομένων των Προέδρου, Αντιπροέδρων και του αρχαιότερου αυτού Συμβούλου, Δ. Τσιμαράτου, Γ. Αγγελίδη, Απ. Παπαλάμπρου, Αγ. Σταυροπούλου, Γ. Κοντογιάννη, Αθ. Τσούτσου, Συμβούλων της Επικρατείας, Δ. Τσιροπινά και Β. Ρώτη, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδριάσαν δημοσία εν τω ακροατηρίω του τη 11^η Ιουνίου 1966, παρόντος και του Γραμματέως Κ. Παπασωτηρίου, Προϊσταμένου Τμήματος, αναπληρούντος τον ελλείποντα Γραμματέα του Συμβουλίου της Επικρατείας, ίνα δικάση την κατωτέρω εκτιθεμένην υπόθεσιν επί τη από 2ας Αυγούστου 1965 αιτήσει:

Της Μαρτίνης συζύγου Γεωργίου Χαρβαλιά, το γένος LOUIS ANDRIEUX, καθηγητριάς Φιλολογίας, κατοίκου τέως Αθηνών και ήδη Παρισίων, παραστάσης διά του πληρεξουσίου της δικηγόρου Νικ. Κολοκοτρώνη, δυνάμει πληρεξουσίου, Κατά του Υπουργού Δημόσιας Τάξεως, μη παραστάντος, Περί ακυρώσεως της υπ' αριθμ. 470862/14 της 7 Ιουνίου 1965 (πρωτοκόλλου 470862/19) αποφάσεως του Υπουργού Δημόσιας Τάξεως.

Ακούσαν του Εισηγητού, Παρέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας Δ. Τσιροπινά, αναγνόντος και αναπτύξαντος την έκθεσιν αυτού, καθ'ήν το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως έπεται:

Δια της υπ' αριθμ. 470.862/14 από 7 Ιουνίου 1965 πράξεως του Υπουργού Δημοσίας Τάξεως (Δ/σις Υπηρ. Αλλοδαπών) διετάχθη η άμεσος απέλασις εκτός των ορίων της Ελληνικής Επικρατείας της αιτούσης γαλλίδος υπηκόου MARTINE το γένος LOUIS ANDRIEUX, κατοίκου Παρισίων, ήδη συζύγου Γεωργίου Χαρβαλιά (ο γάμος ετελέσθη εις Ορχομενόν Λεβαδείας: 26 Ιουνίου 1965, Ληξ. Πράξις γάμου αρ. 14/27.6.65). Η πράξις αυτή εξετελέσθη ήδη, της αιτούσης υποχρεωθείσης να αναχωρήση δια Γαλλίαν την 8^{ην} Ιουλίου 1965.

Της πράξεως ταύτης διώκεται η ακύρωσις δια της υπό κρίσιν αιτήσεως, εμπροθέσμως ασκηθείσης (κατετέθη εις το Σ.τ.Ε.: 6 Αυγούστου 1965) και τους εν αυτή λόγους.

Τα προκύπτοντα ζητήματα είναι:

Α) εάν η υπό κρίσιν αίτησις ασκείται τύποις παραδεκτώσ και

Β) εάν οι προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως είναι νόμω βάσιμοι.

Εφ' ών ο Εισηγητής ανέπτυξε την γνώμην αυτού.

Ακούσαν του πληρεξουσίου της αιτούσης, αναπτύξαντος και προφορικώς τους λόγους της υπό κρίσιν αιτήσεως και αιτησαμένου την παραδοχήν αυτής.

Ίδον τα σχετικά έγγραφα

Σ κ ε φ θ έ ν κ α τ á τ ο ν Ν ό μ ο ν

Επειδή δια την υπό κρίσιν αιτησιν, κατεβλήθησαν τα νόμιμα τέλη και παράβολον, ως δείκνυται εκ των υπ' αριθμ. 160.698, 160.699 και 160.697 έτους 1965 γραμματίων του Ταμείου Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών.

Επειδή δια της αιτήσεως ταύτης διώκεται η ακύρωσις της υπ' αριθμ. 470.862/14 από 7 Ιουνίου 1965 πράξεως του Υπουργού Δημοσίας Τάξεως (Διεύθυνσις Υπηρεσίας Αλλοδαπών), δι'ής διετάχθη η άμεσος απέλασις εκτός των ορίων της Ελληνικής Επικρατείας της αιτούσης γαλλίδος υπηκόου MARTINE το γένος LOUIS ANDRIEUX, κατοίκου Παρισίων, ήδη συζύγου του έλληνοσ Γεωργίου Χαρβαλιά, μη αποκτησάσης την ελληνικήν ιθαγένειαν, κατ' εφαρμογήν της διατάξεως του άρθρου 4 παράγρ. 2 περίπτ. α' του ν.δ. 3370/1955 «περί κυρώσεως του κώδικος της ελληνικής ιθαγενείας» (258) (οριζούσης, ότι 'δεν γίνεται διά γάμου ελληνίς ή αλλοδαπή, εάν έχη εκδοθή κατ' αυτής απόφασις απελάσεως'), δοθέντος, ότι η προσβλλομένη περί απελάσεως της αιτούσης απόφασις εξεδόθη (7.6.65) προ της τελέσεως του γάμου αυτών, ιερουργηθέντος τη 26 Ιουνίου 1965, ως βεβαιούται διά της υπ' αριθμ. 14/27 Ιουνίου 1965 ληξιαρχικής πράξεως γάμου του ληξιάρχου Ορχομενού Λεβαδείας.

Επειδή εν άρθρω Ι εδ. γ' του αν. ν. 320/1936 «περί οργανικών τινων διατάξεων του υφυπουργείου Δημοσίας Ασφαλείας» (498) ορίζεται μόν, ότι «Αι αποφάσεις περί απελάσεως αλλοδαπών είναι κυβερνητικάί πράξεις, ατε αναγόμεναι εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας», κατ' εφαρμογήν υπό του νομοθέτου των εν παραγρ. 3 του άρθρου 46 του ν. 3713/1928 περί Συμβουλίου της Επικρατείας (κωδ. Β.δ. 92/6-12 Φεβρ. 1961, φ. α'22) οριζομένων, καθ' α «δεν υπόκεινται εις αίτησιν

ακυρώσεως αι κυβερνητικάί πράξεις και διαταγαί, αι αναγόμεναι εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας», αλλ' εκ της ειδικής ταύτης διατάξεως του άρθρ. 1γ' αν.ν. 320/36 δεν δημιουργείται απαράδεκτον δια τον υπό του Συμβουλίου της Επικρατείας έλεγχον της νομιμότητος των περί απελάσεως των αλλοδαπών πράξεων, καίτοι χαρακτηρίζονται αυτά υπό του νόμου ως πράξεις κυβερνητικάί, διότι περί της φύσεως ωρισμένων διοικητικών πράξεων ως κυβερνητικών, αρμόδιον να κρίνη είναι αυτό τούτο το Σ.τ.Ε., ως περί θέματος αναγομένου εις την ιδίαν αυτού αρμοδιότητα και δεν απόκειται εις τον νομοθέτην να χαρακτηρίζη άνευ ετέρου ωρισμένας κατηγορίας πράξεων ως κυβερνητικάς και να παρακωλύη ούτω τον έλεγχον νομιμότητος αυτών υπό του Συμβουλίου της Επικρατείας τεταγμένου εκ του Συντάγματος προς έλεγχον της νομιμότητος των διοικητικών πράξεων.

Επειδή ο νόμος 4310/1929 «περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικού ελέγχου, διαβατηρίων και απελάσεων και εκτοπίσεων» (287), επιτρέπων κατ' αρχήν την εις το ελληνικόν έδαφος είσοδον αλλοδαπών, εφ' όσον δεν συντρέχει περίπτωσις απαγορεύσεως εισόδου εκ των εν άρθρω 4 αναγραφόμενων, ορίζει εν άρθρω 6, ότι, όπως παραμείνη εν Ελλάδι ο εις αυτήν εισελθών αλλοδαπός δέον να εφοδιασθή δι' αδείας παραμονής ωρισμένης διάρκειας, της οποίας η ισχύς, ορίζεται μεν κατ' αρχήν τρίμηνος από της ημέρας της εισόδου του αλλοδαπού εις το ελληνικόν έδαφος, δύναται όμως δια διαταγής του Υπουργού των Εσωτερικών να παραταθή ή και να περιορισθή. Ακολούθως εν άρθρω 14 προβλέπεται, ότι δια Διατάγματος δύναται να απαγορευθή η εις ωρισμένας περιφέρειας ή πόλεις του κράτους μόνιμος εγκατάστασις ή και προσωρινή διαμονή αλλοδαπών, προκειμένου δε περί μεμονωμένων ατόμων αλλοδαπών θεσπίζεται εν εδαφίω 3, ότι ο Υπουργός των Εσωτερικών δύναται διά λόγους δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος να επιβάλη εις ταύτα, όσους ήθελε κρίνει αναγκαίους περιορισμούς και ειδικώς την απαγόρευσιν της διαμονής ή εγκαταστάσεως εν Ελλάδι η εν ωρισμένω τόπω.

Επειδή εκ του συνδυασμού των προηγουμένως εκτεθεισών διατάξεων, των νόμων 320/1936 και 4310/1929 προκύπτει, ότι εις αλλοδαπόν του οποίου επετράπη η εις την Ελλάδα είσοδος και παραμονή, δύναται μεν να απαγορευθή η περαιτέρω εν Ελλάδι διαμονή και διαταχθή η απέλασις τούτου εκτός των ορίων της Ελληνικής Επικρατείας, αλλ' απαιτείται να επιβάλωσι τούτο λόγοι δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος, ήτοι, προκειμένου περί κοινωνικού συμφέροντος, δέον η όλη συμπεριφορά ή και ωρισμένη τυχόν πράξις ή ενέργεια αυτού να έχη γενικωτέραν σημασίαν και κοινωνικήν απήχησιν, προσκρούουσα εις το κοινόν αίσθημα κατά τρόπον, ώστε το συμφέρον της κοινωνίας, ως τοιαύτης, να επιβάλλη την απομάκρυνσιν αυτού εκ της Ελλάδος. Αλλά συμπεριφορά αλλοδαπού, και επίμεμπτος έτι αν είναι καθ' εαυτήν, εφ' όσον δεν προσβάλλει το γενικώτερον δημόσιον συμφέρον και την ηθικήν τάξιν, μη προκαλούσα γενικωτέραν κοινωνικήν εντύπωσιν, δεν δύναται να επισύρη κατά του αλλοδαπού την επιβολήν του εξαιρετικού μέτρου της απελάσεως, όπερ πλήν των δυσμενών συνεπειών, ας δύναται να επιφέρη εις αυτόν προσωπικώς, είναι ενδεχόμενον να έχη και αντίκτυπον εις τας διπλωματικάς και άλλας διεθνείς σχέσεις της Ελλάδος μετά του

Κράτους, ούτινος τυγχάνει ούτος υπήκοος. Η έννοια αυτή του νόμου, συνάδουσα προς την συνταγματική προστασίαν της προσωπικής ελευθερίας προκύπτει και εκ του πνεύματος, όπερ διήκει δια της περί αλλοδαπών νομοθεσίας, ήτις, ως και εν τη αιτιολογική εκθέσει του νόμου 4310/1929 εκτίθεται αποσκοπεί ου μόνον εις το συμφέρον της πολιτείας, αλλά και εις το συμφέρον αυτών των αλλοδαπών, ίνα ούτοι, αναλαμβάνοντες ωρισμένας υποχρεώσεις έναντι του Κράτους, έχωσιν αντιστοίχως και ωρισμένα δικαιώματα (πρβλ. 496/1936 και 31/1934).

Επειδή ως δείκνυται εκ της προσβαλλομένης αποφάσεως, ήτις εξετελέσθη ήδη, της αιτούσης υποχρεωθείσης να αναχωρήση δια Γαλλίαν, τη 8^η Ιουλίου 1965, η Διοίκησης φέρεται ότι ήχθη εις την επίδικον απέλασιν της αιτούσης εν όψει των ακολούθων περιστατικών: «ότι αυτή αφιχθείσα εις Ελλάδα τη 4^η Νοεμβρίου 1964 ητήσατο άδειαν εντεύθα παραμονής, ήτις δεν τη εχορηγήθη, καθόσον εστερείτο πόρων συντηρήσεως της, ότι ειργάζετο άνευ αδείας ως πλασιέ βιβλίων, ότι ανεχώρησε τη 2 Απριλίου 1965 και επανήλθε τη 16 Απριλίου 1965 εξ Ιταλίας, ανανεώσασα ούτω το άνευ αδείας δικαίωμα ενταύθα παραμονής της», επίσης ότι «στερείται παντελώς πόρων συντηρήσεως, εν συνδυασμώ και προς τα λοιπά εκ του φακέλλου της προκύπτοντα στοιχεία», μη προσδιοριζόμενα συγκεκριμένως εν τη προσβαλλομένη πράξει. Αλλ' ως προκύπτει εξ ετέρων στοιχείων του φακέλλου, η απέλασις της αιτούσης συνδέεται ωσαύτως προς λόγους αφορώντας εις οικογενειακήν υπόθεσιν, εν τη εκδόσει δε της προσβαλλομένης πράξεως, ως δείκνυται εκ του υπ' αριθμ. Πρωτ. 470862/31/29 Νοεμβρίου 1965 εγγράφου της Διευθύνσεως Αλλοδαπών προς το Συμβούλιον της Επικρατείας, η Διοίκησης έλαβεν υπ' όψιν εγγράφους διαμαρτυρίας και παράπονα της μητρός του συζύγου της αιτούσης, ήτις υπέβαλεν προς την Διεύθυνσιν Αλλοδαπών την εν τω φακέλλω από 28 Απριλίου 1965 αίτησιν, δι'ής παρεκάλει την Υπηρεσίαν να διατάξη την εξ Ελλάδος απέλασιν της αιτούσης. Ού μόνον δε τούτο αλλά και επικαλουμένη ιατρικήν βεβαίωσιν, αποδειχθείσαν ψευδή, ότι ο υιός της εμφανίζει ψυχωσιακάς διαταραχάς ψυχοπαθητικού σχιζοειδικού τύπου μετ' ανωμάτων εκδηλώσεων της συμπεριφοράς, έτι δε και άλλα γεγονότα να βλάψωσι την τιμήν και υπόληψιν τούτου, εζήτησε την βοήθειαν της αστυνομικής αρχής όπως ο υιός της εγκλεισθή, εν τω υπ' αριθμ. 505/1966 βουλεύματι του Συμβουλίου των εν Αθήναις Πλημμελειοδικών, δια του οποίου, τη μηνύσει του υιού αυτής συζύγου της αιτούσης, παρεπέμφθη η μήτηρ αυτού εις το ακροατήριον του εν Αθήναις Τριμελούς Πλημμελειοδικείου, ίνα δικασθή ως υπαίτιος των δι' α ησκήθη η ποινική δίωξις αδικημάτων της συκοφαντικής δυσφημίσεως, εξυβρίσεως κ.λ.π.

Επειδή τα εν ταις ηγουμέναις σκέψεσιν εκτεθέντα πραγματικά περιστατικά, οια εδέχθη η Διοίκησης εν τη προσβαλλομένη πράξει και εφ'ων, ως προκύπτουσιν εκ του φακέλλου, εβασίσθη η προσβαλλομένη πράξις, δεν συνιστούν, κατά την ορθήν έννοιαν της προμνησθείσης διατάξεως του αν. νόμου 4310/1929, λόγον δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος, δυνάμενον να θεμελιώση πράξιν περί απελάσεως αλλοδαπού, ούτε η Διοίκησης, άλλωστε, επικαλείται ότι η αποδιδόμενη εις την αιτούσαν συμπεριφορά είχε γενικωτέραν σημασίαν από απόψεως δημοσίου συμφέροντος και κοινωνικήν απήχησιν. Αντιθέτως, ως προκύπτει και εκ του

αποτελούντος στοιχείον του φακέλλου υπ' αριθμ. Πρωτ. Η. 101684-3/30 Ιουνίου 1965 εγγράφου (επιστολής) του Υπουργού των Εξωτερικών προς τον Υπουργόν Δημοσίας Τάξεως, κατά την ουσιαστικήν εκτίμησιν του Υπουργού των Εξωτερικών «δεν υπάρχουν λόγοι εθνικής ασφαλείας, ή άλλοι σοβαροί τοιούτοι επιβάλλοντες την απομάκρυνσιν της ειρημένης εξ Ελλάδος», δι' ό και δια του αυτού εγγράφου παρεκάλει ούτος τον Υπουργόν της Δημοσίας Τάξεως, όπως ανακαλέση την προσβαλλομένην περί απελάσεως της αιτούσης απόφασιν, λαμβανομένου, προσθέτως, υπ' όψιν, ότι και η δια της υπ' αριθμ. 204/29 Ιουνίου 1965 Ρηματικής Διακοινώσεως προς το Υπουργείον των Εξωτερικών ηγγυήθη δια το άριστον ήθος της αιτούσης.

Επειδή κατά ταύτα, εν όψει του συνόλου των προεκτεθέντων, κρίνεται, ότι η προσβαλλομένη πράξις στερείται νομίμου βάσεως και τούτω τω λόγω βασίμως προβαλλομένω δέον να ακυρωθή δεκτής γενομένης κατ' ουσίαν της υπό κρίσιν αιτήσεως.

Δ ι α τ α ύ τ α

Δέχεται την υπό κρίσιν αίτησιν.

Ακυροί την υπ' αριθμ. 470862/14/7 Ιουνίου 1965 απόφασιν του Υπουργού Δημοσίας Τάξεως.

Διατάσσει την επιστροφήν του παραβόλου και

Καταψηφίζει του Δημοσίου την δικαστικήν δαπάνην της αιτούσης εκ δραχμών χιλίων (1.000).

Εκρίθη και απεφασίσθη εν Αθήναις τη 1^η Ιουλίου 1966.

Αριθμ. 2468/1968

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΕΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συγκείμενον εκ των μελών αυτού Μ. Στασινοπούλου, Προέδρου, Δ. Καρβελλά, Ν. Γρηγορίου, Αντιπροέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας, Γ. Σπυροπούλου, Γ. Μαραγκοπούλου, Χ. Παναγιωτοπούλου, Οθ. Κυριακού, Συμβούλων της Επικρατείας, Ν. Παναγωτάτου και Δ. Παϊζη, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδριάσαν δημοσία εν τω ακροατηρίω του τη 24 Σεπτεμβρίου 1968, παρόντος και του Γραμματέως του Συμβουλίου Ιω. Καχραμάνου, ίνα δικάση την κατωτέρω εκτιθεμένην υπόθεσιν επί τη από 31 Αυγούστου 1968 αιτήσιν:

Του Γεωργίου Β. Τουμπούρου, ατομικώς, ως και υπό τας ιδιότητας α) του Προέδρου της Εθνικής Κυβερνήσεως της εκλεγείσης κατ' εφαρμογήν του άρθρου

114 του Συντάγματος και κατόπιν της 15 Αυγούστου 1963 αποφάσεως της Γενικής Συνελεύσεως των μελών της 2^{ης} Φιλικής Εταιρείας (Εθνική Οργάνωσις αποτελούμενη εκ 1432 μελών εκ των επιφανεστέρων Ελλήνων του εσωτερικού και εξωτερικού β) Προέδρου επίσης της Ιδρυτικής Επιτροπής της 2ας Φιλικής Εταιρείας, κατοίκου Αθηνών, Αλωπεκής 20, μη παραστάτος,

Κατά των 1) Υπουργικού Συμβουλίου, 2) Υπουργού Εσωτερικών, 3) Υπουργού Οικονομικών, μη παραστάτων, περί ακυρώσεως 1) της συντάξεως, υπογραφής, εκδόσεως και δημοσιεύσεως της υπ' αριθ. 133 της 30 Ιουλίου 1968 πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου περί προκηρύξεως διεξαγωγής δημοψηφίσματος, 2) των εις εκτέλεσιν της ανωτέρω αποφάσεως εκδοθεισών πράξεων και αποφάσεων α) των Νομαρχών περί συστάσεως των εκλογικών τμημάτων ως επίσης και διορισμού εφορευτικών επιτροπών β) της αποφάσεως του Προέδρου Αρείου Πάγου περί διορισμού αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής και Εφόρων γ) της πράξεως της προμηθείας και πληρωμής της δαπάνης της εκτυπώσεως και κατασκευής των φακέλλων και ψηφοδελτίων δ) των Υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών δια των αποφάσεων των οποίων καθωρίσθη ειδική αποζημίωσις υπέρ των δικαστικών αντιπροσώπων, Εφόρων κλπ. 3) πάσης πράξεως και ετέρας αποφάσεως εκδοθεισών ή εκδοθησομένων εις εκτέλεσιν της ειρημένης υπ' αριθμόν 133/1968.

Ακούσαν του Εισηγητού Παρέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας Δ. Παϊζη, αναγνόντος και αναπτύξαντος την έκθεσιν αυτού, καθ' ήν το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως έπεται:

Δια της υπό κρίσιν αιτήσεως, ως η αίτησις αυτή, καθ' όσον αφορά εις τας ιδιότητας, υφ' ας ήσκησεν αυτήν ο αιτών, περιωρίσθη διά της από 20/9/1968 δηλώσεως αυτού, διώκει ούτος, υπό την ιδιότητα του ως έλληνας πολίτου, την ακύρωσιν της, επί τη βάσει του άρθρ. 2 της υπό στοιχείον Α' του έτους 1967 Συντακτικής Πράξεως (φ. 66), εκδοθείσης υπ' αριθμ. 133 της 30/7/1968 Πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου «περί προκηρύξεως διεξαγωγής δημοψηφίσματος επί του καταρτισθέντος νέου σχεδίου συντάγματος της Χώρας, τρόπου διενεργείας αυτού κλπ.» (φ.ε.κ. 170/5-8-1968), και δη κατά την διάταξιν αυτής (άρθρ. 1παρ.1) δι' ής προεκηρύχθη δια την 29^{ην} Σεπτεμβρίου 1968 η διενέργεια του δημοψηφίσματος τούτου, και περαιτέρω, των σχετικών προς την διεξαγωγήν αυτού κάτωθι πράξεων, ήτοι 1) των πράξεων των νομαρχών περί ορισμού των εκλογικών τμημάτων ανά δήμον ή κοινότητα, 2) των πράξεων διορισμού των μελών των εφορευτικών επιτροπών, 3) της αποφάσεως του Προέδρου του Αρείου Πάγου περί διορισμού αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής και εφόρων αυτών, 4) των πράξεων των σχετικών προς την προμήθειαν ψηφοδελτίων και φακέλλων και 5) της αποφάσεως των Υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών, δι' ής καθωρίσθη η καταβλητέα αποζημίωσις εις τους αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής και τους εφόρους αυτών.

Τα επί της προκειμένης υποθέσεως προκύπτοντα ζητήματα είναι α) αν η υπό κρίσιν αίτησις ασκείται παραδεκτώς και β) αν είναι βάσιμοι οι προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως.

Εφ' όν ο Εισηγητής ανέπτυξε την γνώμην αυτού.

Ι δ ό ν τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α
Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή δια της υπό κρίσιν, εμπροθέσμως ασκηθείσης, αιτήσεως, δι'ήν κατεβλήθησαν τα νόμιμα τέλη και το παράβολον, εκδοθέντων των υπ' αριθμ. 226695, 226696 και 226697/1968 τριπλότυπων του Ταμείου Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών, ως η αίτησις αυτή, καθ' όσον αφορά εις τας ιδιότητες υφ' άς ήσκησεν αυτήν ο αιτών, περιωρίσθη δια της από 20/9/1968 δηλώσεως αυτού, διώκει ούτος, υπό την ιδιότητα του ως έλληνας πολίτου, την ακύρωσιν της, επί τη βάσει του άρθρου 2 της υπό στοιχείον Α' του έτους 1967 Συντακτικής Πράξεως (φ. 66), εκδοθείσης υπ' αριθ. 133 της 30/7/1968 Πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου «περί προκηρύξεως διεξαγωγής δημοψηφίσματος επί του καταρτισθέντος νέου σχεδίου συντάγματος της Χώρας, τρόπου διενεργείας αυτού κλπ.» (φ.ε.κ. 170/5-8-1968) και δη κατά την διάταξιν αυτής (άρθρ. 1παρ.1, δι' ης προεκηρύχθη δια την 29^η Σεπτεμβρίου 1968 η διενέργεια του δημοψηφίσματος τούτου, και περαιτέρω, των σχετικών προς την διεξαγωγήν αυτού κάτωθι πράξεων, ήτοι: 1) των πράξεων των νομαρχών περί ορισμού των εκλογικών τμημάτων ανά δήμον ή κοινότητα, 2) των πράξεων διορισμού των μελών των εφορευτικών επιτροπών, 3) της αποφάσεως του Προέδρου του Αρείου Πάγου περί διορισμού αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής και εφόρων αυτών, 4) των πράξεων των σχετικών προς την προμήθειαν ψηφοδελτίων και φακέλλων και 5) της αποφάσεως των Υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών, δι' ης καθωρίσθη η καταβλητέα αποζημίωσις εις τους αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής και τους εφόρους αυτών.

Επειδή, ανεξαρτήτως του ότι σοβαραί γεννώνται αμφιβολίαι ως προς το δυνατόν της δικαστικής εκτιμήσεως του υπό κρίσιν δικογράφου, εν τω οποίω ο αιτών φέρει εαυτόν ως «Πρόεδρον Ελληνικής Κυβερνήσεως» (καίτοι δια μεταγενεστέρας δηλώσεως του παρητήθη της υπό την ιδιότητα ταύτην ασκήσεως της υπό κρίσιν αιτήσεως), δι' ετέρας δε από 20/9/1968 ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου δηλώσεως του φέρει εαυτόν ως Πρόεδρον «Συνταγματικού Δικαστηρίου» κλπ., πάντως η πρώτη των προσβαλλομένων πράξεων, ήτοι η περί προκηρύξεως δημοψηφίσματος ως άνω πράξις του Υπουργικού Συμβουλίου, ανήκει προδήλως, ως εκ της φύσεως της, εις την καθαρώς κυβερνητικήν εξουσίαν, ασκηθείσαν υπό της κυβερνήσεως της προελθούσης εκ της επαναστατικής μεταβολής της 21 Απριλίου 1967 και ασκούσης έκτοτε την πολιτικήν εξουσίαν εν τη Χώρα, ως τοιαύτη δε η εν λόγω πράξις φέρει τον χαρακτήρα κατ' εξοχήν κυβερνητικής πράξεως αναγομένης εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας και συνεπώς δεν υπόκειται εις το ένδικον μέσον της αιτήσεως ακυρώσεως, κατά την διάταξιν της παρ. 3 του άρθρ. 46 του Κωδικ. Νόμου 3713 «περί Συμβουλίου της Επικρατείας».

Επειδή ως προς τας λοιπάς προσβαλλομένας πράξεις, συλληβδην αναφερομένας άνευ ειδικού προσδιορισμού μιας εκάστης εξ αυτών, η υπό κρίσιν αίτησις είναι αόριστος. Άλλωστε δεν προβάλλονται δι' αυτής λόγοι ακυρώσεως αναφερόμενοι εις δια τους ανωτέρω λόγους η υπό κρίσιν αίτησις είναι καθ' ολοκληρίαν απορριπτέα.

Δ ι α τ α ύ τ α

Απορρίπτει την υπό κρίσιν αίτησιν και

Διατάσσει την κατάπτωσην του κατατεθέντος παραβόλου.

Εκρίθη και απεφασίσθη εν Αθήναις τη 24^η Σεπτεμβρίου 1968, εδημοσιεύθη δ' αυτόθι τη 25^η ιδίου μηνός και έτους.

Ε.Α. 2448/1969

Πρόεδρος: ο κ. Σπυρίδων Πάντος, Δικασταί: οι κ.κ. Α. Τσαμπούλας, Δ. Σκούμπης, Κ. Κουτουρίσης, Ιω. Παπαδόπουλος (Εισηγητής). Δικηγόροι: οι κ.κ. Κ. Κούρτιος (δικ. αντιπρ.) – Ν.Κοτίνης.

Επειδή ναι μεν κατά το άρθρο 46 παρ. 3 του Κωδικοποιημένου Νόμου 3713 περί Συμβουλίου Επικρατείας δεν υπόκεινται εις αίτησιν ακυρώσεως αι κυβερνητικά πράξεις και διαταγαί αναγόμεναι, ανεξαρτήτως του τόπου, δεν περιεβλήθησαν, εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας, τα τακτικά όμως δικαστήρια δεν κωλύονται να εξετάσουν παρεμπιπτόντως την νομιμότητα των πράξεων τούτων και να επιδικάσουν αποζημίωσιν υπέρ του εντεύθεν ζημιωθέντος, εφ' όσον συντρέχουσιν αι προϋποθέσεις του άρθρ. 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Α.Κ. ληφθείσα απόφασις της Κυβερνήσεως, όπως μη λειτουργήσουν από της ημέρας του θανάτου του Βασιλέως Παύλου μέχρι της κηδείας αυτού, ήτοι από της 6^{ης} μέχρι και της 12^{ης} Μαρτίου 1964, τα θέατρα και λοιπά δημόσια θεάματα, εξαιρέσει των κινηματογράφων, ως προς ους ωρίσθη όπως μη λειτουργήσουν μόνον κατά την ημέραν της κηδείας του θανόντος Βασιλέως, φέρει χαρακτήρα κυβερνητικής πράξεως και συνεπώς δεν δύναται να προσβληθή δι' αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας, δεν κωλύονται τα τακτικά δικαστήρια, κρίνονται παρεμπιπτόντως ως παράνομον την απόφασιν ταύτην, να επιδικάσουν υπέρ του εξ αυτής ζημιωθέντος αποζημίωσιν υπό τας προϋποθέσεις του άρθρ. 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Α.Κ. Ταύτα όθεν δεχθείσαι και αι εκκαλούμεναι αποφάσεις ορθώς έκριναν, ο δε περί του εναντίου 1^{ος} λόγος εφέσεως πρέπει ν' απορριφθή ως μη βάσιμος.

Επειδή κατά το άρθρ. 4 του ισχύοντος εν έτει 1964 Συντάγματος του 1952 η προσωπική ελευθερία, εις ην περιλαμβάνεται και η ελευθερία της ιδιωτικής επιχειρήσεως είναι απαραβίαστος, ουδείς δε εν τούτω περιορίζεται, ει μη οπότεν και όπως ο νόμος ορίζει. Η ανωτέρω διάταξις ετέθη ου μόνον χάριν του γενικώτερου συμφέροντος, αλλά και προς προστασίαν του δι' αυτής αναγνωριζομένου συναφούς ατομικού δικαιώματος των εν Ελλάδι βιούντων προσώπων έναντι του Κράτους, κατ' ακολουθίαν δε η υπό της Διοικήσεως παραβίασις της διατάξεως ταύτης γεννά ευθύνην του Δημοσίου προς αποζημίωσιν του εντεύθεν ζημιωθέντος. Τούτο όθεν δεχθείσαι και αι εκκαλούμεναι αποφάσεις,

ορθώς έκριναν, ο δε περί του εναντίου 2^{ος} λόγος εφέσεως δέον ν' απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επειδή κατά το προπαρατεθέν άρθρ. 4 του Συντάγματος 1952 περιορισμός της προσωπικής ελευθερίας δύναται να επιβληθή μόνον δι' ουσιαστικού νόμου, ήτοι δια κανόνος δικαίου τιθεμένου καθ' οιονδήποτε συνταγματικώς μη απηγορευμένον τρόπον, ουχί όμως και δι' εθίμου. Αφ' ετέρου η αγωγή του εφεσιβλήτου, εφ' ης εξεδόθησαν αι εκκαλούμεναι αποφάσεις, βάσιν έχει το παράνομον της περί μη λειτουργίας των θεάτρων από 6 μέχρι 12 Μαρτίου 1964 αποφάσεως της Κυβερνήσεως ως μη στηριζομένης εις διάταξιν τινά ουσιαστικού νόμου, ουχί δε την άνισον μεταχείρισιν μεταξύ θεάτρου και κινηματογράφου. Η ύπαρξις όθεν εθίμου επιτρέποντος την άνισον μεταχείρισιν θεάτρου και κινηματογράφου εις περιπτώσεις εθνικού πένθους ουδόλως νομιμοποιεί την ως άνω κυβερνητικήν απόφασιν, αφού περιορισμός της προσωπικής ελευθερίας δεν δύναται να επιβληθή δι' εθίμου, εν πάση δε περιπτώσει δεν επεκαλέσθη το εκκαλούν Δημόσιον και δη κατά τρόπον ωρισμένον ύπαρξιν εθίμου επιτρέποντος εις την Διοίκησιν το κλείσιμον των θεάτρων εν περιπτώσει θανάτου του Βασιλέως. Ορθώς όθεν αι εκκαλούμεναι αποφάσεις απέρριψαν την σχετικήν ένστασιν του εκκαλούντος, ο δε περί του εναντίου 3^{ος} λόγος εφέσεως δέον ν' απορριφθή ως αβάσιμος.

Επειδή κατά την κρατήσασαν τω δικαστηρίω γνώμην, ναι μεν το πένθος επί τω θανάτω του Βασιλέως Παύλου ήτο εν Ελλάδι μέγα και το αίσθημα του εν τη ελληνική κοινωνία βιούντος χρηστού και νομιμόφρονος ανθρώπου δεν ηνείχετο καθ' όλον το από του θανάτου του Βασιλέως μέχρι και της κηδείας αυτού χρονικόν διάστημα λειτουργίαν των θεάτρων, πλην εντεύθεν, ως εκρίθη και δια της υπ' αριθ. 1725/1966 αποφάσεως του δικαστηρίου τούτου, το κατοχυρούμενον υπό της νομοθεσίας δικαίωμα λειτουργίας του θεάτρου δεν κάμπτεται επί τοσούτον, ώστε ο ζημιωθείς εκ της παρανόμου υπό της Διοικήσεως απαγορεύσεως της λειτουργίας των θεάτρων και κατ' αυτήν έτι την ημέραν της κηδείας του Βασιλέως να μη δύναται να ζητήση αποκατάστασιν της προκληθείσης εις αυτόν ζημίας, της ασκήσεως της τοιαύτης αξιώσεως του μη υπερβαινούσης και δη προφανώς τα όρια τα επιβαλλόμενα εκ της καλής πίστεως ή των χρηστών ηθών η εκ του κοινωνικού ή οικονομικού σκοπού του δικαιώματος του ζημιωθέντος, ει και ηδύναντο τινες ειπείν, ότι η άσκησις του δικαιώματος του ενάγοντος ν' απαιτήση αποζημίωσιν δια την ζημίαν, ήτις προεκλήθη αυτό εκ της απαγορεύσεως της λειτουργίας του θεάτρου του κατά την ημέραν της κηδείας του Βασιλέως Παύλου υπερβαίνει προφανώς τα όρια τα επιβαλλόμενα εκ των χρηστών ηθών, καθ' όσον το αίσθημα του εν τη Ελληνική κοινωνία βιούντος χρηστού και νομιμόφρονος ανθρώπου δεν ηνείχετο κατά την ημέραν ταύτην λειτουργίαν των θεάτρων και έδει συνεπώς κατά μερικήν παραδοχήν της εφέσεως ν' απορριφθή ως μη νόμιμος η αγωγή, καθ' ό μέρος δι' αυτής διώκεται αποζημίωσις διά την ζημίαν, ην υπέστη ο ενάγων εκ της απογορεύσεως λειτουργίας του θεάτρου του κατά την ως άνω ημέραν.

Αριθμός 2528/1974

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΕΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συγκείμενον εκ των μελών αυτού Αλ. Δήμιτσα, Προέδρου, Γ. Κοντογιάννη, Κ. Χοϊδά, Ηλ. Ντόκα, Κ. Λασσαδού, Δ. Καλλιβωκά, Β. Λεονταρίτη, Β. Ρώτη, Δ. Παϊζη, Συμβούλων της Επικρατείας, Β. Μποτοπούλου και Σ. Σπηλιωτοπούλου, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδριάσαν δημοσία εν τω ακροατηρίω του τη 14^η Ιουνίου 1974, παρόντος και του Γραμματέως Αντ. Τζωρτζάκη, ίνα δικάση την κατωτέρω εκτιθεμένην υπόθεσιν επί τη από 10ης Ιανουαρίου 1972 αιτήσει:

Της Αμαλίας χήρας Αλεξάνδρου Φλέμιγκ, το γένος Χαριλάου Κουτσούρη, ιατρού, κατοίκου Αθηνών (Κανάρη 23) και ήδη διαμενούσης αναγκαστικώς εις το Εξωτερικόν, παραστάσης δια του πληρεξουσίου της δικηγόρου Γ. Μαγκάκη, δυνάμει πληρεξουσίου.

Κατά: 1) του Υπουργού Εσωτερικών, παραστάντος δια του Γ. Αντωνοπούλου, Νομικού Συμβούλου του Κράτους και 2) του Υπουργού Δημοσίας Τάξεως, παραστάντος δια του Πέτρου Κυριαζή, Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου.

Περί ακυρώσεως 1) της υπ' αριθμόν Ε.Π. 10423 της 12^{ης} Ν/βρίου 1971 (αγνώστων δε εις την αιτούσαν λοιπών στοιχείων) αποφάσεως του Υπουργού Εσωτερικών περί αποστερήσεως της αιτούσης από της Ελληνικής Ιθαγένειας, 2) της επί ταύτης επιστηριχθείσης αγνώστων δε εις αυτήν στοιχείων, ημερομηνίας και περιεχομένου, αποφάσεως των Υπουργών Εσωτερικών και Δημοσίας Τάξεως ή μόνου του δευτέρου τούτων, δι'ής εξεβλήθη αυτή αναγκαστικώς των ορίων της Ελληνικής Επικρατείας και 3) πάσης αμέσως ή εμμέσως συναφούς ταις ανωτέρω πράξεις ή πραλείψεως της Διοικήσεως.

Ακούσαν του εισηγητού Συμβούλου της Επικρατείας Β. Λεονταρίτη, αναγνόντος και αναπτύξαντος την έκθεσιν αυτού, καθ'ην το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως έπεται:

Δια της υπ' αριθμ. Ε.Π. 10423/12.11.1971 αποφάσεως του Υπουργού Εσωτερικών, εκδοθείσης κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του άρθρου 1 της Η'(1967) Συντακτικής Πράξεως «περί στερήσεως ιθαγενείας των αντεθνικώς δρώντων και δημεύσεως της περιουσίας των» (ως αυτή ετροποποιήθη και συνεπληρώθη δι νεωτέρας υπό στοιχείον Α' (1968) Συντακτικής Πράξεως), η αιτούσα, κεκτημένη και την βρεττανικήν ιθαγένειαν, εκηρύχθη έκπτωτος της Ελληνικής Ιθαγενείας δια τους εν τη αποφάσει ταύτη ειδικότερον διαλαμβανομένους λόγους.

Επηκολούθησεν η υπ' αριθμ. 277683/29.11.1971 απόφασις του Υπουργού Δημοσίας Τάξεως, δι'ής, εκδοθείσης κατά την διάταξιν του άρθρου 23 του ν. 4310/1929 «περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικού ελέγχου, διαβατηρίων και απελάσεων και εκτοπίσεων», διετάχθη η εκ του Ελληνικού εδάφους απέλασις της αιτούσης.

Της περί εκπτώσεως της αιτούσης εκ της ελληνικής ιθαγένειας ως άνω αποφάσεως του Υπουργού Εσωτερικών, ως και της περί απελάσεως αυτής αποφάσεως του Υπουργού Δημοσίας Τάξεως, διώκεται νυν η ακύρωσις δια της υπό κρίσιν αιτήσεως και τους εν αυτή λόγους.

Τα επί της υποθέσεως ταύτης προκύπτοντα ζητήματα είναι:

Α) Εάν η υπό κρίσιν αίτησις ασκείται παραδεκτώς ως προς αμφοτέρας τας προσβαλλομένας πράξεις, και β) Εάν τυγχάνουν βάσιμοι οι προσβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως.

Εφ'ων ο Εισηγητής ανέπτυξε την γνώμην αυτού.

Ακούσαν του πληρεξουσίου της αιτούσης αναπτύξαντος και προφορικώς τους λόγους της υπό κρίσιν αιτήσεως και αιτησαμένου την παραδοχήν αυτής, και των αντιπροσώπων των Υπουργών, αιτησαμένων την απόρριψιν ταύτης.

Ι δ ό ν τ α σ χ ε τ ι κ á é γ γ ρ α φ α

Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή δια την υπό κρίσιν αίτησιν κατεβλήθησαν τα νόμιμα τέλη και το παράβολον, ως δείκνυται εκ των υπ' αριθμ. 3609. 3610 και 3611 του έτους 1972 τριπλοτύπων του Ταμείου Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών.

Επειδή δι της αιτήσεως ταύτης διώκεται εμπροθέσμως η ακύρωσις α) της υπ' αριθμ. Ε.Π. 10423/12.11.1971 αποφάσεως του Υπουργού Εσωτερικών, δι'ης εκδοθείσης κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του άρθρου 1 της Η'(1967) Συντακτικής Πράξεως «περί στερήσεως ιθαγενείας των αντεθνικώς δρώντων και δημεύσεως της περιουσίας των» (ως αυτή ετροποποιήθη και συνεπληρώθη δια νεωτέρας υπό στοιχείον Λ'(1968) Συντακτικής Πράξεως), η αιτούσα, κεκτημένη και την βρετανικήν ιθαγένειαν, εκηρύχθη έκπτωτος της ελληνικής ιθαγενείας δια τους εν τη αποφάσει ταύτη ειδικότερον διαλαμβανομένους λόγους, και β) της ακολούθως εκδοθείσης υπ' αριθμ. 277683/29/12.11.1971 αποφάσεως του Υπουργού Δημοσίας Τάξεως, δι'ης, επικαλουμένης την διάταξιν του άρθρου 23 του ν. 4310/1929 «περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικού ελέγχου, διαβατηρίων και απελάσεων και εκτοπίσεων», διετάχθη η εκ του Ελληνικού εδάφους απέλασις της αιτούσης. Αι αποφάσεις δ'αυταί είναι συναφείς προς άλλους και παραδεκτώς ως εκ τούτου προσβάλλονται δια του αυτού δικογράφου της υπό κρίσιν αιτήσεως, δεδομένου ότι η διατάσσουσα την απέλασιν της αιτούσης, ως αλλοδαπής, Δευτέρα των προσβαλλομένων απόφασις έχει ως προϋπόθεσιν την πρώτην τούτων, δι'ης δηλονότι η αιτούσα εκηρύχθη έκπτωτος της Ελληνικής Ιθαγενείας.

Επειδή δια του άρθρου 1 της προμνησθείσης Η'(1967) Συντακτικής Πράξεως (Ε.Κ. 121/14.7.1967) ωρίσθησαν τα εξής: «Έλληνες υπήκοοι, διαμένοντες προσωρινώς ή μονίμως εις το εξωτερικόν, ή έχοντες πολλαπλήν ιθαγένειαν, δρώντες ή δράσαντες, αντεθνικώς, η προβαίνοντες εις πράξεις ασυμβιβάστους προς την ιδιότητα του Έλληνος, ή αντιθέτους προς τα συμφέροντα της Ελλάδος, ή προς εξυπηρέτησιν των σκοπών των, συμφώνως τοις άρθροις 1 και 2 του αν. ν. 509/1947, ως ούτος ετροποποιήθη δι' άρθρου 2, παρ. 1, του Η'(1947) Ψηφίσματος, διαλυθεισών ή διαλυθησομένων Κομμάτων ή Οργανώσεων, δύναται να κηρυχθώσιν έκπρωτοι της

Ελληνικής Ιθαγενείας δι' αποφάσεως του Υπουργού Εσωτερικών, καθ'ης δεν επιτρέπεται προσφυγή, ουδ' αίτησις ακυρώσεως». Δια δε της επομένης παραγράφου 2 του αυτού άρθρου 1 ωρίσθη, ότι «ως αντεθνική δράσις νοείται κατά τον παρόντα νόμον πάσα καθ' οιονδήποτε τρόπον εκ προθέσεως παραποίησης των πραγματικών γεγονότων, ως και η διάδοσις ψευδών ειδήσεων ή πληροφοριών, εάν εκ της τοιαύτης παραποιήσεως ή διαδόσεως δύναται να προκληθή η δυσφήμησις του Κράτους ή των Αρχών αυτού παρά τη διεθνεί κοινή γνώμη». Περαιτέρω, εν παραγράφω 3, ωρίσθη, ότι «οι παραβάται της ως άνω παρ.1 τιμωρούνται διά ποινής φυλακίσεως τουλάχιστον 3 μηνών και χρηματικής ποινής τουλάχιστον 20.000 δραχμών». Εξ άλλου, δια του άρθρου 1 της Λ'(1968) Συντακτικής Πράξεως (Ε.Κ. φ.209/20.9.1968), τροποποιητικής και συμπληρωματικής της ανωτέρω, ωρίσθη ότι «κατά την αληθή έννοιαν του άρθρου 1, παρ. 1 της Η' Συντακτικής Πράξεως της 11/14 Ιουλίου 1967. «δράσαντες αντεθνικώς» νοούνται όσοι ενήργησαν πράξεις ασυμβιβάστους προς την ιδιότητα του Έλληνο πολίτου ή αντιθέτους προς τα συμφέροντα του Ελληνικού Κράτους, προβλεπομένας υπό του ισχύοντος προ της τελέσεως της πράξεως νόμου. Ποινή επί των πράξεων τούτων καταγιγνώσκεται μόνον εις ας περιπτώσεις αυτή προβλέπεται δια νόμου ισχύοντος προ της τελέσεως της πράξεως».

Επειδή το δια της ανωτέρω διατάξεως της παρ.1 του άρθρου 1 της Η'(1967) Συντακτικής Πράξεως θεσπιζόμενον απαράδεκτον της αιτήσεως ακυρώσεως αφορά κατά τα αυτόθι οριζόμενα, εις τας επί τη βάσει των διατάξεων της Συντακτικής ταύτης Πράξεως, ως ετροποποιήθη και συνεπληρώθη δια της νεωτέρας Λ'(1968) ομοίας, εκδιδόμενας υπουργικάς αποφάσεις, ούτω δε το περί ου πρόκειται απαράδεκτον έχει ως προϋπόθεσιν πράξιν εκδοθείσαν συμφώνως προς τους υπό των Συντακτικών τούτων Πράξεων διαγραφομένους όρους και εντός των τασσομένων υπ' αυτών ορίων αρμοδιότητος, εξ ου προκύπτει ότι μόνον υπό την ανωτέρω προϋπόθεσιν θεσπίζεται το απαράδεκτον, όπερ, αντιθέτως, δεν ισχύει οσάκις δεν συντρέχει η ως άνω προϋπόθεσις, διο και παραδεκτώς θα ηδύναντο να προβληθούν λόγοι ακυρώσεως περί του αν η εκ μέρους της διοικητικής αρχής εκδοθείσα πράξις, εξεδόθη όντως συμφώνως προς τους υπό των ανωτέρω Συντακτικών Πράξεων διαγραφομένους όρους και εντός των υπ' αυτών τασσομένων ορίων αρμοδιότητος (Σ.Ε. 447/1973).

Επειδή εν άρθρω 135 του εν ισχύι Συντάγματος (π.δ. 370/1973, Ε.Κ.Φ. 266/4.10.1973) ορίζονται τα εξής: «1. Όλοι οι νόμοι και τα διατάγματα καθ' όσον αντιβαίνουν εις το Σύνταγμα καταργούνται 2. Το Ψήφισμα της 16/29 Απριλίου 1952 διατηρείται εν ισχύι. Συντακτικάί Πράξεις, εκδοθείσαι μετά την 21 Απριλίου 1967 και αντίθετοι προς το Σύνταγμα εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι καταργήσεως των δια νόμου, εκδιδόμενου κατά την παρ. 1 του άρθρου 139, πάντως δε ουχί πέραν της εξ ολοκλήρου θέσεως εν ισχύι του Συντάγματος. Αι ως άνω Πράξεις δύναται να τροποποιηθούν δι' ομοίου νόμου, αλλά κατά περιεχομένου μη αντιβαίνον εις το Σύνταγμα ως προς τας τροποποιουμένας διατάξεις. 3.....». Εν δε τω ακροτελευταίω άρθρω 140 αυτού ορίζονται τα ακόλουθα: «1.....2. Αι τελούσαι εν αναστολή διατάξεις των άρθρων 12,14, παρ. 1 εως 3, 25, παρ. 2, 111 και 112

τίθενται εν εφαρμογή άμα τη ενάρξει της ισχύος του Ψηφίσματος (ήτοι από της 19 Αυγούστου 1973). 3. Αι διατάξεις των άρθρων 58, παρ.1 και 2, 60 και 121, παρ. 2, τίθενται αυτοδικαίως εν ισχύ άμα τη συγκροτήσει και ενάρξει της λειτουργίας του Συνταγματικού Δικαστηρίου. Η εκλογή δημοτικών και κοινοτικών αρχών θέλει πραγματοποιηθεί το βραδύτερον μέχρι της 31^{ης} Δεκεμβρίου 1974. 4.»Εκ των ανωτέρω όμως συνταγματικών διατάξεων, προβλεπουσών, κατά τα εν αυταίς ειδικώτερον οριζόμενα, λήξιν της ισχύος των Συντακτικών Πράξεων το βραδύτερον από της εξ ολοκλήρου θέσεως εν ισχύι του Συντάγματος, ταύτης συναρτωμένης προς την συγκρότησιν και έναρξιν της λειτουργίας του Συνταγματικού Δικαστηρίου, ουδόλως συνάγεται ότι ήδη, μετά την εξ ολοκλήρου θέσιν εν ισχύι του Συντάγματος, ήρθη το απαράδεκτον της αιτήσεως ακυρώσεως, το θεσπιζόμενον δια Συντακτικών Πράξεων, εκδοθεισών μετά την 21 Απριλίου 1967, ως προς τας κατ' εφαρμογήν αυτών και υπό το κράτος της ισχύος των εκδοθείσας διοικητικάς πράξεις. Όθεν, εφ' όσον εν προκειμένω η προσβαλλόμενη απόφασις εξεδόθη τη 12 Νοεμβρίου 1971, ήτοι καθ' ον χρόνον ίσχυεν εισέτι, συμφώνως προς τας παρατεθείσας ως άνω συνταγματικάς διατάξεις, η προμνησθείσα Η'. (1967) Συντακτική Πράξις, κατ' εφαρρογήν της οποίας φέρεται εκδοθείσα η απόφασις αυτή, η κατ' αυτής νυν στρεφομένη υπό κρίσιν αίτησις εξακολουθεί να εμπίπτη εις το διά της Συντακτικής ταύτης Πράξεως θεσπιζόμενον, κατά τα προεκτεθέντα, απαράδεκτον.

Επειδή, καθ' α παγίως εκρίθη υπό του Δικαστηρίου τούτου (Σ.Ε. 502, 1814/1969, 271/1970, 1919, 2011/1971 κ.α.) η κυβέρνησις, η προελθούσα εκ της συντελεσθείσης την 21 Απριλίου 1967 υπό εξωσυνταγματικάς συνθήκας πολιτικής μεταβολής και ασκούσε έκτοτε συνεχώς την πολιτικήν εξουσίαν καθ' απασαν την Χώραν, εγκύρως εξέδωκε Συνταγματικάς Πράξεις, η ισχύς των οποίων, κατά τα εν τοις πρόσθεν εκτεθέντα, παρετάθη μέχρι της εξ ολοκλήρου θέσεως εν ισχύι του Συντάγματος. Όθεν δεν προκύπτει ανίσχυρον των εν προκειμένω εφαρμοσθεισών Η'.(1967) και Λ'. (1968) Συντακτικών Πράξεων εκ του λόγου της προβαλλομένης αντιθέσεως των προς τας διατάξεις του Συντάγματος του 1952. Εξ άλλου, ούτε και εκ της ωσαύτως προβαλλομένης αντιθέσεως των προς κανόνας του διεθνούς δικαίου προκύπτει ανίσχυρον των ως άνω Συντακτικών Πράξεων, καθ'όσον οι κανόνες του διεθνούς δικαίου εισάγονται εις το εσωτερικόν δίκαιον εις επίπεδον κοινού νόμου (Σ.Ε. 1814/1969). Επομένως οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί της αιτούσης και οι επί τούτων ερειδόμενοι λόγοι ακυρώσεως είναι απορριπτέοι, ως αβάσιμοι.

Επειδή, καθ' α εκ του συνδυασμού των εν τοις πρόσθεν παρατεθείσων της Η'.(1967) Συντακτικής Πράξεως και της τροποποιητικής ταύτης Λ'. (1968) Συντακτικής Πράξεως προκύπτει, νόμος προβλέπων περί αντεθνηκών πράξεων , ήτοι πράξεων ασυμβηβάστων προς την ιδιότητα του Έλληνοσ πολίτου ή αντιθέτων προς τα συμφέροντα του Ελληνικού Κράτους και ισχύων προ της τελέσεως τοιούτων πράξεων, απαιτείται μόνον περί των « αντεθνηκών δρασάντων» , των ενεργησάντων τουτέστι τοιαύτας πράξεις εις το παρελθόν , ήτοι προ της ισχύος της Η'(1967) Συντακτικής Πράξεως , διαδομένου ότι προκειμένου περί πράξεως

τελουμένων υπο το κράτος της ισχύος της Συντακτικής ταύτης Πράξεως η έννοια αυτών ως αντεθνικών προσδιορίζεται εν αυτή ταύτη τη Συντακτική Πράξει.

Επειδή , εν προκειμένω , ως προκύπτει εκ της πρώτης των προσβαλλομένων αποφάσεως του Υπουργού Εσωτερικών , αυτή, δια την κήρυξιν της αιτούσης, κεκτημένης πλήν της Ελληνικής και της Βρετανικής ιθαγένειαν, ως εκπτώτου της Ελληνικής ιθαγενείας , αποδίδει εις αυτήν ότι προέβη εις ενεργείας ασυμβιβάστους προς την ιδιότητα του Έλληνοσ και αντιθέτουσ προς τα συμφέροντα της Ελλάδοσ, κατά τα ειδικώτερον εν τη αποφάσει ταύτη διαλαμβανόμενα. Εκ των πράξεων δε τούτων της αιτούσης, αι πλείσται των οποίων φέρονται τελεσθείσαι εν έτει 1971 , η προσβαλλομένη απόφασισ συμπεραίνει ότι κατέστη αύτη αναξία της Ελληνικής ιθαγενείας και ότι, ως εκ τούτου, συντρέχουν οι όροι των προμνησθεισών Συντακτικών Πράξεων, οι διαγραφόμενοι δια την κήρυξιν της εκπτώσεωσ της αιτούσης εκ της Ελληνικής ιθαγενείας . Ούτω , η προσβαλλομένη απόφασισ , αποδίδουσα εις την αιτούσαν πράξεισ, τελεσθείσασ μετά την ισχύν της Η'(1967) Συντακτικής Πράξεωσ και αίτινεσ, κατά τουσ ορίσμουσ αυτήσ, επιτρέπουσ όπωσ ο τελέσασ τοιαύτασ πράξεισ κυρυχθή έκπτωτοσ της Ελληνικής ιθαγενείασ, παρίσταται εκδοθείσα συμφώνωσ προς τουσ υπο της Συντακτικής ταύτησ Πράξεωσ διαγραφομένουσ όρουσ, μηδόλωσ επιβάλλοντασ , εφ' όσον πρόκειται περί πράξεωσ ,αι οποίαι, ως και εν προκειμένω , ετελέσθησαν μετά την ισχύν της αυτήσ Συντακτικής Πράξεωσ, όπωσ προϋφίστατο της τελέσεωσ αυτών νόμοσ, διάφοροσ , κατά περιεχόμενον, της περί ησ πρόκειται Συντακτικής Πράξεωσ. Όθεν ο περί του εναντίου λόγοσ ακυρώσεωσ απορριπτέοσ τυγχάνει, ως αβάσιμοσ.

Επειδή δι' ετέρου λόγου ακυρώσεωσ προβάλλεται ωσαύτωσ, ότι κατά παράβασιν γενικωτέρασ και θεμελιώδουσ αρχησ του δικαίου, μη αποκλειομένησ εκ της εφαρμοσθείσησ εν προκειμένω Συντακτικής Πράξεωσ , η αιτούσα εκηρύχθη δια της προσβαλλομένησ αποφάσεωσ έκπτωτοσ της Ελληνικής ιθαγενείασ άνευ προηγουμένησ ακροάσεωσ αυτήσ.Ο λόγοσ όμωσ ούτοσ απορριπτέοσ τυγχάνει, ως απαρλαδεκτοσ, αφ' ενός μεν διότι η επίκλησισ κανόνων ή αρχών, εκτόσ της περί ησ πρόκειται Η'(167) Συντακτικής Πράξεωσ κειμένων, εμπίπτει εις το υπο των διατάξεων αυτήσ θεσπιζόμενοσ απαράδεκτον, αφ' ετέρου δε διότι δια της Συντακτικής ταύτησ Πράξεωσ δεν προβλέπεται κλήσεωσ της αιτούσησ δεν συνιστά παράβασιν όρου της Συντακτικής Πράξεωσ (Σ.Ε. 447/1973).

Επειδή προβάλλεται ωσαύτωσ ότι η προσβαλλομένη απόφασισ τυγχάνει ακυρωτέα "ου μόνον ως αντισυνταγματική, αλλά και ως παντελώσ αναιτιολόγητοσ , ως προϊόν πλάνησ περί τα πράγματα, εν πάση δε περιπτώσει καθ'ο και αυτών εισέτι των πιθανώσ αποδιδομένων μοι (αιτούση) δι' αυτήσ μομφών μη εμπιπτουσών εις τουσ ορισμούσ της Η' Συντακτικής Πράξεωσ ."

Επειδή , καθ' α εν τοίσ πρόσθεν εξετέθη , η Η'(1967) Συντακτική Πράξισ , κατ'εφαρμογήν της οποίασ εξεδόθη η προσβαλλομένη απόφασισ, ουδόλωσ τυγχάνει ανίσχυροσ εκ του λόγου της προβαλλομένησ αντιθέσεωσ της προς τασ διατάξεισ του Συντάγματοσ του 1952. Εξάλλου, ως ωσαύτωσ ανωτέρω εξετέθη, αι δια της προσβαλλομένησ αποφάσεωσ αποδιδόμεναι εις την αιτούσαν πράξεισ επιτρέπουσ την κατ' εφαρμογήν των διατάξεων της προμνησθείσησ Συντακτικής ιθαγενείασ.

Όθεν τα περί του αντιθέτου δια του ως άνω λόγου ακυρώσεως προβαλλόμενα είναι απορριπτέα, ως αβάσιμα. Κατά τα λοιπά δε ο λόγος ούτος τυγχάνει ωσαύτως απρριπτέος, ως εμπύπτων εις το υπό της Η'(1967) Συντακτικής Πράξεως θεσπιζόμενον απαράδεκτον (Σ.Ε. 447/1973).

Επειδή ο προμνησθείς ν. 4310/1929 (Ε.Κ.Φ. 287), κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του οποίου φέρεται εκδοθείσα η περί απελάσεως της αιτούσης Δευτέρα των προσβαλλομένων υπουργική απόφασις, επιτρέπων, εφ' όσον δεν συντρέχει περίπτωσης απαγορεύσεως εισόδου εκ των εν άρθρω 4 του νόμου τούτου αναγραφομένων, ορίζει περαιτέρω, εν άρθρω 6 αυτού, ότι, ίνα παραμείνη εν Ελλάδι ο εις αυτήν εισελθών αλλοδαπός δέον να εφοδιασθή δι' αδείας παραμονής ωρισμένης διάρκειας, της οποίας η ισχύς ορίζεται μεν κατ' αρχήν τρίμηνος από της ημέρας της εισόδου του αλλοδαπού εις το ελληνικόν έδαφος, δύναται όμως δια διαταγής του Υπουργού Εσωτερικών (και ήδη, δυνάμει των διατάξεων του ν.δ. 4426/1964, Ε.Κ.Φ. 208, του Υπουργού Δημοσίας Τάξεως) να παραταθή ή και να περιορισθή. Ακολούθως, εν άρθρω 14, προβλέπεται, ότι διά διατάγματος δύναται να απαγορευθή η εις ωρισμένας περιφέρειας ή πόλεις του Κράτους μόνιμος εγκατάστασις ή και προσωρινή διαμονή αλλοδαπών, προκειμένου δε περί μεμονωμένων ατόμων αλλοδαπών, ορίζεται εν εδαφίω 3 του αυτού άρθρου, ότι ο Υπουργός Εσωτερικών δύναται δια λόγους δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος να επιβάλη εις ταύτα, όσους ήθελε κρίνει αναγκαίους περιορισμούς και ειδικώς την απαγόρευσιν της διαμονής ή εγκαταστάσεως εν Ελλάδι η εν ωρισμένω τόπω. Εν δε τη παραγραφ. 1 του άρθρου 23 ορίζεται, ότι «εις ας περιπτώσεις δυνάμει του παρόντος ενδείκνυται απέλασις αλλοδαπού τινος, αυτή διατάσσεται υπό του Υπουργού των Εσωτερικών (και ήδη υπό του Υπουργού Δημοσίας Τάξεως), ορίζοντος και την προθεσμίαν εντός της οποίας ο απελαυνόμενος οφείλει να εγκαταλείψη το ελληνικόν έδαφος, μη συμμορφούμενος δε εκβάλλεται βία της Χώρας μερίμνη των αρχών εις πρώτην δυνατήν ευκαιρίαν, μέχρι της οποίας δύναται να διαταχθή υπό του Υπουργού των Εσωτερικών και η κράτησις του απελαυνομένου».

Επειδή η δια των παρατεθεισών ως άνω διατάξεων θεσπιζομένη αρμοδιότης του Υπουργού Εσωτερικών (και ήδη Δημοσίας Τάξεως) προς χορήγησιν ή άρνησιν αδείας προσωρινής διαμονής εν Ελλάδι αλλοδαπόν ή προς απέλασιν αυτού, συνιστά κατ' αρχήν συνήθη διοικητικήν ενέργειαν, υποκειμένην ως τοιαύτην εις το ένδικον μέσον της αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, χωρίς εν τούτοις να αποκλείεται η εις ωρισμένας περιπτώσεις συνδρομή ιδιαίτερων συνθηκών, αι οποίαι θα ηδύναντο να αναγάγουν εις κυβερνητικήν ενέργειαν την περί απελάσεως αλλοδαπού υπουργικήν απόφασιν (Προβλ. Σ.Ε. 31/34, 496, 602/36). Και ορίζεται μεν εν άρθρω 1, εδ. γ., του αν. ν. 320/1936 «περί οργανικών τινών διατάξεων του Υπουργείου Δημοσίας Ασφαλείας» (Ε.Κ.φ. 498) ότι «αι αποφάσεις περί απελάσεων αλλοδαπών είναι κυβερνητικάί πράξεις, άτε αναγόμεναι εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας», πλήν εκ της διατάξεως ταύτης δεν δημιουργείται απαράδεκτον δια τον υπό του Συμβουλίου της Επικρατείας έλεγχον των περί απελάσεως των αλλοδαπών υπουργικών αποφάσεων, καίτοι

χαρακτηρίζονται αύται εν τη διαληφθείση διατάξει ως κυβερνητικάί πράξεις, διότι περί της φύσεως ωρισμένων διοικητικών πράξεων ως κυβερνητικών αρμόδιον να αποφαινείται είναι αυτό τούτο το Συμβούλιον της Επικρατείας και δεν είναι έργον του νομοθέτου να χαρακτηρίζη κατ' οικείαν κρίσιν ωρισμένας κατηγορίας πράξεων ως κυβερνητικάς και να εξαιρή ούτω εκ του Συντάγματος είναι τεταγμένον επί τον έλεγχον της νομιμότητος των πράξεων των διοικητικών οργάνων (Σ.Ε. 1947/1960, 2438/66).

Επειδή, εν προκειμένω, η Διοίκησης (Υπουργείον Δημοσίας Τάξεως), διά του προς το Δικαστήριον τούτο υπ' αριθμ. 434 Φ. 277683/3.5.1973 εγγράφου αυτής, επικαλουμένη την παρατεθείσαν ως άνω διάταξιν του άρθρου 1, εδ. γ', του αν. ν. 320/1936, ισχυρίζεται ότι η περί απελάσεως της αιτούσης απόφασις φέρει χαρακτήρα κυβερνητικής πράξεως, άτε αναγομένη εις διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας. Εν δε τω νεωτέρω υπ' αριθμ. 1/430181/222048/14.6.1974 εγγράφω αυτής όπερ περιήλθεν εις το Δικαστήριον τούτο την 15 ιδίου μηνός και έτους, ήτοι εντός της υπό του Προέδρου του Δικαστηρίου, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτησιν της υποθέσεως, ταχθείσης, συμφώνως προς την διάταξιν του άρθρου 25, παρ.2, του ν.δ. 170/1973 «περί του Συμβουλίου της Επικρατείας» (Ε.Κ.Φ. 229), διημέρου προθεσμίας, η Διοίκησης, κατά συμπλήρωσιν του ανωτέρω υπ' αριθμ. 434/Φ.277683/3.5.1973 εγγράφου της, γνωρίζει ότι η αιτούσα, κατά την διάρκειαν της εν Ελλάδι παραμονής της, ανέπτυξεν έννομον δραστηριότητα, ην και θα εσυνέχιζε και μάλιστα εις πλέον έντονον βαθμόν, μετά την αποστέρησιν της ελληνικής ιθαγενείας, διο και η Κυβέρνησις έκρινε ότι ενδείκνυται η απέλασις της εξ Ελλάδος, καθ' όσον η τυχόν λήψις μέτρων κατ' αυτής προς περιορισμόν της τοιαύτης δραστηριότητος της, ήτο ενδεχόμενον, εν όψει του ότι αύτη κέκτηται και την βρεττανικήν υπηκοότητα και ετύγχανε σύζυγος του αποβιώσαντος διασήμου Άγγλου επιστήμονος Αλεξ. Φλέμιγκ, αποκληθέντος «ευεργέτου της ανθρωπότητος», να δημιουργήση προβλήματα εις τας διεθνείς σχέσεις της Χώρας και δη εις τας σχέσεις αυτής μετά της Μεγάλης Βρεττανίας, η διατήρησις των οποίων εις καλόν επίπεδον αποτελεί, καθ' ά εν τέλει του προσημειωθέντος εγγράφου αναφέρεται, πρώτιστον καθήκον πάσης Ελληνικής Κυβερνήσεως. Υπό τας συνθήκας ταύτας, η προσβαλλομένη περί απελάσεως της αιτούσης υπουργική απόφασις, εφ' όσον, κατά τα δια του ανωτέρω εγγράφου, υπογραφομένου υπό του οικείου Υπουργού, βεβαιούμενα, δύναται να έχη οιονδήποτε αντίκτυπον εις τας σχέσεις μεταξύ των δύο Κράτων, φέρει, και κατά την κρίσιν του Δικαστηρίου τούτου, πράγματι χαρακτήρα κυβερνητικής πράξεως και ως εκ τούτου διαφεύγει αύτη, συνωδά τη διατάξει του άρθρου 45, παρ. 6, του προμνησθέντος ν.δ. 170/1973, τον επί ακυρώσει έλεγχον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Όθεν, η υπό κρίσιν αίτησις, καθ' ο μέρος στρέφεται κατά της περί απελάσεως της αιτούσης υπουργικής αποφάσεως, απορριπτέα τυγχάνει, ως απαράδεκτος.

Επειδή, κατά ταύτα, η υπό κρίσιν αίτησις τυγχάνει, εν τω συνόλω αυτής, απορριπτέα.

Διὰ τὰ ὑτά

Απορρίπτει την υπό κρίσιν αίτησιν,

Διατάσσει την κατάπτωση του κατατεθέντος παραβόλου, και Επιβάλλει εις την αιτούσαν την δικαστικήν δαπάνην του Δημοσίου εκ δραχμών οκτακοσίων (800).

Εκρίθη και απεφασίσθη εν Αθήναις τη 15^η και τη 22^α Ιουνίου 1974, εδημοσιεύθη δ' αυτόθι τη 8^η Ιουλίου 1974.

Αριθμός 484/1978

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Δ΄

Συγκείμενον εκ των μελών αυτού Κ. Δάρα, Συμβούλου της Επικρατείας, Θ. Κουρουσοπούλου, Κ. Κακούρη, Β. Ρώτη, Κ.Μ. Χαλαζωνίτη, Συμβούλων της Επικρατείας, Σ.Γιάνκα και Π. Κατσοφού, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδρίασαν δημοσία εν τω ακροατηρίω του τη 24^η Ιανουαρίου, παρόντος και του Γραμματέως του Συμβουλίου Αντ. Τζωρτζάκη, ίνα δικάση την κατωτέρω εκτιθεμένην υπόθεσιν επί τη από 7^{ης} Νοεμβρίου 1977 αιτήσει:

Του Βασιλείου Φ. Καραμανώλη, κατοίκου Αθηνών, Πανεπιστημίου 46, παραστάntος αυτοπροσώπως, ως δικηγόρου,

Κατά 1) του Υπουργού Προεδρίας της Κυβερνήσεως, 2) του Υπουργού Εσωτερικών και 3) του Υπουργού Δικαιοσύνης, παραστάntων δια του Ι. Μισαηλίδη, Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου,

Περί ακυρώσεως των Βουλευτικών Εκλογών της 20-11-1977 λόγω παραλείψεων της Διοικήσεως απορρεόντων εκ της εφαρμογής του Συντάγματος του 1975, και δη εκ των άρθρων 40 παρ. 2, 41 παρ. 2, 34 παρ. 1, 53 παρ. 1, 4 παρ. 7, 51 παρ. 3 και 5, 54 παρ. 3 και 20 παρ. 1 και 2 και 15 παρ.2 και αντισυνταγματικότητος Διατάξεων του Εκλογικού Νόμου.

Ακούσαν του εισηγητού Συμβούλου της Επικρατείας Κ. Κακούρη, αναγνόντος και αναπτύξαντος την έκθεσιν αυτού, καθ'ήν το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως έπεται:

Δια της υπό κρίσιν αιτήσεως ο αιτών ζητεί την ακύρωσιν του Π.Δ. 9752222.10.1977 (Φ.Ε.Κ. 329) «περί διαλύσεως της Βουλής, ορισμού ημέρας εκλογής βουλευτών και συγκλήσεως της Βουλής».

Τα προκύπτοντα ζητήματα είναι αντίστοιχα προς τους προβαλλομένους λόγους ακυρώσεως

Εφ' ών ο εισηγητής ανέπτυξε την γνώμην αυτού.

Ακούσαν του αιτούντος, ως δικηγόρου, αναπτύξαντος και προφορικώς τους λόγους της υπό κρίσιν αιτήσεως και αιτησαμένου την παραδοχήν αυτής και του αντιπροσώπου των Υπουργών, αιτησαμένου την απόρριψιν ταύτης.

Ι δ ό ν τ α σ χ ε τ ι κ á έ γ γ ρ α φ α
Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή δια την υπό κρίσιν αίτησιν κατεβλήθησαν τα κατά νόμον τέλη και παράβολον, ως προκύπτει εκ των υπ' αριθ. 213538, 213539 και 213540 έτους 1977 τριπλοτύπων του Ταμείου Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών.

Επειδή ο αιτών, ως προκύπτει εκ του όλου περιεχομένου της υπό κρίσιν αιτήσεως, ζητεί, εμπροθέσμως, την ακύρωσιν του Π.Δ. 975/2222.10.1977 (Φ.Ε.Κ. 329) «περί διαλύσεως της Βουλής, ορισμού ημέρας εκλογής βουλευτών και συγκλίσεως της Βουλής».

Επειδή το προσβαλλόμενον Π. Διάταγμα, αναφερόμενον εις την συγκρότησιν και λειτουργίαν του νομοθετικού σώματος συνιστά πράξιν Κυβερνήσεως, αναγομένην εις την διαχείρησιν της πολιτικής εξουσίας και άρα εκφεύγουσαν του ακυρωτικού ελέγχου του Συμβουλίου της Επικρατείας συμφώνως προς το άρθρον 45 του Ν.Δ. 170/1973 «περί του Συμβουλίου της Επικρατείας» και προς την παγίαν νομολογίαν του Δικαστηρίου τούτου. (Σ.Ε. 1601/75). Τα δια της υπό κρίσιν αιτήσεως και του επ' αυτής από 26-1-1978 υπομνήματος του αιτούντος προβαλλόμενα ότι εκ του άρθρου 20 παρ. 1 και άλλων διατάξεων του Συντάγματος 1975 προκύπτουν τ' αντίθετα, είναι αβάσιμα και απορριπτέα. Κατά συνέπειαν η υπό κρίσιν αίτησις είναι απορριπτέα ως απαράδεκτος.

Δ ι α τ α ύ τ α

Απορρίπτει την υπό κρίσιν αίτησιν.

Διατάσσει την κατάπτωσιν του παραβόλου και

Επιβάλλει εις βάρος του αιτούντος την δικαστικήν δαπάνην του Δημοσίου εκ δρχ. χιλίων πεντακοσίων (1.500).

Εκρίθη και απεφασίσθη εν Αθήναις τη 26^η Ιανουαρίου 1978.

Αριθμός 1199/1986

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνερίασε δημόσια στο ακροατήριο της στις 21 Μαρτίου 1986 με την εξής σύνθεση: Θ. Κουρουσόπουλος, Πρόεδρος, Τ. Δημητρακάκης, Δ. Παίξης, Β. Μποτόπουλος, Α. Μαρίνος, Ι. Δελλής, Α. Φαρμάκης, Χ. Μακρίδης, Λ. Οικονόμου,

Γ. Δεληγιάννης, Η. Παπαγεωργίου, Σύμβουλοι, Π. Πικραμμένος, Α. Γκότσης, Πάρεδροι. Γραμματέας η Σ. Κεχαγιά, Γραμματέας του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Για να δικάσει την 5 Ιουλίου 1985 αίτηση:

Του Χαραλ. Ν. Κωσταντόπουλου, κατοίκου Αθηνών (οδός Ιερεμίου Πατριάρχου 27), ο οποίος εκπροσωπήθηκε από το δικηγόρο Κ. Κάτσο (Α.Τ. 1299/86), που τον διόρισε στο ακροατήριο,

Κατά του Πρωθυπουργού, ο οποίος εκπροσωπήθηκε από τον Σύμβουλο της Διοικήσεως Ε. Οικονόμου.

Με την αίτηση αυτή ο αιτών επιδιώκει να ακυρωθεί το 216/7.5.85 Προεδρικό Διάταγμα (Α 78) «Διάλυση της Βουλής, ορισμός ημέρας εκλογής Βουλευτών και σύγκληση της Βουλής», και κάθε σχετική με την εκλογή του κ. Χρήστου Σαρτζετάκη ως προέδρου της Δημοκρατίας πράξη.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Χ. Μακρίδη.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο του αιτούντος, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, και τον αντιπρόσωπο του Πρωθυπουργού, που ζήτησε την απόρριψη της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη και

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ φ α
Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο ν ό μ ο

Επειδή με την υπό κρίση αίτηση, για την οποία καταβλήθησαν τα νόμιμα τέλη και το παράβολο, (5845792 και 5845793/1985 γραμμάτια του Ταμείου Εισπράξεως Αθηνών και 177232 και 348193 Σειράς Α' ειδικά γραμμάτια παραβόλου), ζητείται η ακύρωση του Π.Δ. υπ' αριθμ. 216/7.5.1985 (Α 78) «Διάλυση της Βουλής, ορισμός ημέρας εκλογής Βουλευτών και σύγκληση της Βουλής».

Επειδή το προσβαλλόμενο Π. Δ/γμα αναφέρεται στην συγκρότηση και λειτουργία του νομοθετικού σώματος, και σαν τέτοιο συνιστά πράξη κυβερνήσεως. Κατά συνέπεια, δεν υπόκειται στον ακυρωτικό έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 5 του Ν.Δ. 170/1973 «περί του Συμβουλίου της Επικρατείας», όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 27 του Ν. 702/1977, και με την παγία νομολογία του Δικαστηρίου αυτού (Σ.Ε. 1601/1975, 484/1978). Συνεπώς η κρινομένη αίτηση πρέπει ν' απορριφθεί ως απαράδεκτη.

Δ ι α τ α ύ τ α

Απορρίπτει την υπό κρίση ως απαράδεκτη.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου.

Επιβάλλει σε βάρος του αιτούντος τη δικαστική δαπάνη του Δημοσίου που ανέρχεται σε εννέα (9.000) χιλιάδες δραχμές.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 21 Μαρτίου 1986 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 4^{ης} Απριλίου 1986.

Αριθμός 2279/1990

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του στις 27 Απριλίου 1990, με την εξής σύνθεση: Β. Μποτόπουλος, Πρόεδρος, Αδ. Φαρμάκης, Χ. Μακρίδης, Κ. Γ. Χαλαζωνίτης, Σ. Σαρηβαλάσης, Γ. Δεληγιάννης, Π. Χριστόφορος, Μ. Βροντάκης, Σ. Χαραλαμπίδης, Θ. Χατζηπαύλου, Γ. Παναγιωτόπουλος, Φ. Στεργιόπουλος, Γ. Σταυρόπουλος, Σύμβουλοι, Ε. Σαρπ, Μ. Καραμανώφ, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Β. Μανωλόπουλος.

Για να δικάσει την από 2 Μαρτίου 1989 αίτηση, η οποία παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου κατόπιν της 2882/1989 αποφάσεως του Δ' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, για να επιλύσει το εις την απόφαση αυτή αναφερόμενο ζήτημα:

Της Χριστίνας Αμίρι Σέιντι, κατοίκου Αθηνών (οδός Ασκληπιού αριθ. 39), η οποία παρέστη με την δικηγόρο Φιλάνθη Ψυρρή (Α.Μ. 3868/90), που την διόρισε με πληρεξούσιο,

Κατά του Υπουργού Εσωτερικών, ο οποίος παρέστη με τον Κ. Παλαιολόγου, Παρέδρο της Διοικήσεως.

Με την αίτηση αυτή η αιτούσα επιδιώκει να ακυρωθούν: 1. Η 58884/22.12.1988 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Εσωτερικών και κάθε άλλη συναφής πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητού, Συμβούλου Μ. Βροντάκη αιτούσης, η οποία ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και τον αντιπρόσωπο του Υπουργού, που ζήτησε την απόρριψη της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη και,

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως ακυρώσεως έχουν καταβληθή τα νόμιμα τέλη και το παράβολο (8920580 και 8920581/1989 διπλότυπα εισπράξεως του Ταμείου Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών, 477891, 569936 και 1874168/1989 γραμμάτια παραβόλου.
2. Επειδή με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση α) της αποφάσεως 58884/22.12.1988 του Αναπληρωτή Υπουργού Εσωτερικών, δια της οποίας απερρίφθη αίτημα της αιτούσης, αλλοδαπής αλλογενούς, περί πολιτογραφήσεως της, και β) του εγγράφου 58884/88/5.1.1989 του Υπουργού Εσωτερικών, δια του οποίου εγνωστοποιήθη στην αιτούσα η ως άνω απόφαση. Το έγγραφο τούτο, στερείται εκτελεστού χαρακτήρος και προσβάλλεται απαραδέκτως κατά της προσβαλλομένης ως άνω υπουργικής αποφάσεως, η οποία είναι εκτελεστή

πράξη προσβλητή δι' αιτήσεως ακυρώσεως. Κατά τη γνώμη όμως τριών μελών του Δικαστηρίου με αποφασιστική ψήφο, η απορριπτική αιτήματος πολιτογραφήσεως υπουργική απόφαση, όπως η εν προκειμένω προσβαλλομένη, συνιστά κυβερνητική πράξη, που δεν είναι παραδεκτός προσβλητή δι' αιτήσεως ακυρώσεως.

3. Επειδή επί της κρινομένης αιτήσεως εξεδόθη η απόφαση 2882/1989 του Α' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, δια της οποίας παρεπέμφθη στην Ολομέλεια τούτου προς επίλυση το ζήτημα αν κατά την έννοια του άρθρου 6 του κυρωθέντος δια του Ν.Δ. 3370/1955 Κώδικος Ελληνικής Ιθαγενείας, όπως υστέρως ετροποποιήθη, χρειάζεται αιτιολογία υπουργική απόφαση που απρρίπτει αίτημα πολιτογραφήσεως αλλοδαπού.
4. Επειδή, κατά το άρθρο 3 του Ν. 1438/1984 (ΦΕΚ 60) που αντικατέστησε και ενοποίησε σε ένα άρθρο τα άρθρα 6 και 7 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγενείας (Ν.Δ. 3370/1955, ΦΕΚ 258) όπως το τελευταίο είχε μετά την τροποποίηση του με τα άρθρα 3 και 4 του Α.Ν. 481/1968 (ΦΕΚ 164), «1. Αλλοδαπός που έχει συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας του μπορεί να γίνει Έλληνας με πολιτογράφηση. 2. Για την πολιτογράφηση απαιτείται: α) Δήλωση του αλλοδαπού στο δήμαρχο ή τον Πρόεδρο της Κοινότητας όπου θα έχει την κατοικία του, ότι επιθυμεί να πολιτογραφηθεί. Β) Αν ο αλλοδαπός είναι αλλογενής, οκταετής συνολική διαμονή στην Ελλάδα μέσα στα δέκα τελευταία έτη πριν από την υποβολή της αίτησης για πολιτογράφηση ή τριετής διαμονή στην Ελλάδα από τη δήλωση του για πολιτογράφηση.....γ) Αίτηση για πολιτογράφηση προς το Υπουργείο Εσωτερικών.3. Η πολιτογράφηση γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών μετά από έρευνα για το ήθος και γενικά την προσωπικότητα του αλλοδαπού. Η απόφαση που απορρίπτει την αίτηση για πολιτογράφηση δεν χρειάζεται αιτιολογία. 4. Δεν μπορεί να πολιτογραφηθεί ο αλλοδαπός του οποίου έχει διαταχθεί η απέλαση ή που έχει καταδικασθεί από ελληνικό διαστήριο σε ποινή στερητική της ελευθερίας μεγαλύτερη του ενός έτους ή για εγκλήματα εσχάτης προδοσίας, κατά των ηθών, κλοπής, απάτης, υπεξαίρεσης, εκβίασης, πλαστογραφίας, ψευδούς βεβαίωσης, κιβδηλείας, παραχάραξης, συκοφαντικής δυσφήμισης, λαθρεμπορίας, ή για παραβάσεις σε βαθμό κακουργήματος ή πλημμελήματος της νομοθεσίας για την εγκατάσταση και κίνηση αλλοδαπών στην Ελλάδα, για την προστασία του εθνικού νομίματος...».Εκ των ως άνω διατάξεων προκύπτει ότι η πολιτογράφηση αλλοδαπού αποτελεί κυριαρχικό δικαίωμα της ελληνικής Πολιτείας, η οποία το ασκεί σε κάθε περίπτωση ελεύθερα. Εξάλλου ρητώς ορίζει η μνησθείσα διάταξη της παραγρ. 3 του ως άνω άρθρου, ενόψει γενικότερων εθνικών συμφερόντων, ότι η απόρριψη αιτήματος για πολιτογράφηση δεν χρειάζεται αιτιολογία, η διάταξη δε αυτή που την υπαγόρευσαν οι ως άνω λόγοι, ουδόλως αντιβαίνει στο άρθρο 2 παρ.1 του Συντάγματος ή την αρχή του κράτους δικαίου. Κατά τη γνώμη όμως ενός μέλους του Δικαστηρίου με αποφασιστική ψήφο και ενός Παρέδρου, εκ των ως άνω διατάξεων προκύπτει ότι η Διοίκηση, κρίνοντας επί αιτήματος πολιτογραφήσεως αλλοδαπού, διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια,

δυναμένη να απορρίψει τούτο εφ'όσον η απόρριψη επιβάλλεται εκ λόγων δημοσίου συμφέροντος, εκτιμωμένων από αυτήν, της σχετικής κρίσεως της υποκειμένης στον έλεγχο του ακυρωτικού δικαστού. Οι λόγοι δ' αυτοί, γενικοί και ειδικοί, μπορούν ν' αφορούν είτε στο πρόσωπο του ενδιαφερομένου, είτε σε γενικότερη κατηγορία προσώπων, στην οποία αυτός ανήκει. 3. Του ως άνω άρθρου ότι «η απόφαση που απορρίπτει την αίτηση για πολιτογράφηση δεν χρειάζεται αιτιολογία», πλὴν όμως η έννοια της διατάξεως αυτής δεν είναι ότι η απορριπτική του αιτήματος πολιτογραφήσεως απόφαση μπορεί να στερείται παντελώς αιτιολογίας, αλλ' ότι η αιτιολογία αυτή, που μπορεί να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλλου, δεν επιβάλλεται να αναφέρεται σε λόγους αναγόμενους στο πρόσωπο του ενδιαφερομένου, δυναμένην ν' ανάγεται σε λόγους που αφορούν ευρύτερη κατηγορία προσώπων στην οποία ανήκει ο ενδιαφερόμενος, συνδεδεμένους με άσκηση ορισμένης πολιτικής. Πάντως, κατά τη μειοψηφούσα αυτή γνώμη, υπό κράτος δικαίου και χρηστής διοικήσεως αποκλείεται εντελώς αναιτιολόγητη απόρριψη αιτήματος πολιτογραφήσεως αλλοδαπού. Περαιτέρω, σύμφωνα με τη γνώμη που επικράτησε μεταξύ των μελών του Δικαστηρίου, ναι μεν η απορριπτική αιτήματος πολιτογραφήσεως αλλοδαπού υπουργική απόφαση δεν χρειάζεται αιτιολογία, πάντως όμως όταν στη σχετική απορριπτική απόφαση ή σε άλλο έγγραφο στο οποίο γίνεται ρητή παραπομπή αναφέρονται ειδικοί λόγοι για τους οποίους η Διοίκηση αρνήθηκε την πολιτογράφηση, οι λόγοι αυτοί πρέπει να είναι νόμιμοι, πράγμα που ελέγχεται από τον ακυρωτικό δικαστή. Αν και κατά τη γνώμη τριών μελών του Δικαστηρίου με αποφασιστική ψήφο και εντός Παρέδρου, είναι ελεγκτή από τον ακυρωτικό δικαστή η νομιμότης της αιτιολογίας απορριπτικής αποφάσεως όχι μόνο όταν η αιτιολογία αυτή περιέχεται στην εν λόγω απόφαση ή σε έγγραφο στο οποίο γίνεται ρητή παραπομπή αλλά και όταν γενικώς η αιτιολογία προκύπτει σαφώς από τα στοιχεία του φακέλλου.

5. Επειδή, μετά την επίλυση του παραπεμφθέντος ως άνω ζητήματος, η υπόθεση πρέπει να εκδικασθεί υπό της Ολομελείας, σύμφωνα με τη παρ. 3 του άρθρου 14 του Ν.Δ. 170/1973 (ΦΕΚ 229), όπως τούτο αντικατεστάθη με το άρθρο 16 του Ν. 702/1977 (ΦΕΚ 268). Εν προκειμένω, δια της προσβαλλομένης υπουργικής αποφάσεως απερρίφθη το περί πολιτογραφήσεως αίτημα της αιτούσης, αλλοδαπής αλλογενούς, αφού ελήφθησαν υπ' όψη «τα στοιχεία του φακέλλου της ανωτέρω». Με αυτό το περιεχόμενο, η προσβαλλόμενη απόφαση είναι νόμιμη, αφού, η Διοίκηση, σύμφωνα με την προήγουμενη σκέψη δεν είχε υποχρέωση να αιτιολογήσει την απορριπτική της απόφαση. Εξ άλλου, αφού η μεία των στοιχείων του φακέλλου γίνεται αορίστως, χωρίς ρητή παραπομπή σε συγκεκριμένο έγγραφο ή έγγραφα, αναφέροντα ειδικούς λόγους απορρίψεως του αιτήματος, δεν υπάρχει περαιτέρω στάδιο ακυρωτικού ελέγχου. Ως εκ τούτου, αποβαίνει απορριπτέος ο περί αναιτιολογήτου της προσβαλλομένης πράξεως λόγος ακυρώσεως.
6. Επειδή, συνεπώς, η κρινόμενη αίτηση πρέπει ν' απορριφθή.

Δ ι α τ α ύ τ α

Απορρίπτει την κρινόμενη αίτηση.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου, και

Επιβάλλει στην αιτούσα να καταβάλει στο Δημόσιο δραχμές είκοσι οκτώ χιλιάδες (28.000), για τη δικαστική του δαπάνη.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 27 Απριλίου 1990.

Αριθμός 1438/1993

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Γ'

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του στις 3 Ιουνίου 1993, με την εξής σύνθεση: Κ.Μ. Χαλαζωνίτης, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Γ' Τμήματος, Γ. Γραίγος, Γ. Κουβελάκης, Ν. Παπαδημητρίου, Μ. Παληατσάρας, Σύμβουλοι, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Π. Καρλή, Πάρεδροι, Αντ. Γαϊτάνης, Γραμματέας του Γ' Τμήματος.

Α. Για να δικάσει την από 25 Ιουνίου 1990 αίτηση:

Των: 1) Αθανασίου Επαμεινώνδα Τζογάνη, Αντιπετάρχου ε.α., κατοίκου Χαλανδρίου Αττικής, οδός Χρυσανθέμων αριθμός 24 και 2) Χαράλαμπου Εμμανουήλ Σταυρακάκη, Αντιπετάρχου ε.α., κατοίκου Αθήνας, οδός Αιγίνης αριθμός 62-64, οι οποίοι παρέστησαν με τους δικηγόρους Κων/νο Ζώρα (Α.Μ. 6886) και Ευάγγελο Βενιζέλο (Α.Μ. 1512), που τους διόρισαν στο ακροατήριο,

Κατά των: 1) Υπουργού Εθνικής Αμυνας και 2) Υπουργικού Συμβουλίου, οι οποίοι παρέστησαν με τον Αν. Σοφό, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η 43/7.4.1990 Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου και κάθε άλλη συναφής πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Β. Για να δικάσει την από 25 Ιουνίου 1990 αίτηση:

Των: 1) Αθανασίου Επαμεινώνδα Τζογάνη, Αντιπετάρχου ε.α. κατοίκου Χαλανδρίου Αττικής, οδός Χρυσανθέμων αριθμός 24 και 2) Χαράλαμπου Εμμανουήλ Σταυρακάκη, Αντιπετάρχου ε.α., κατοίκου Αθήνας, οδός Αιγίνης αριθμός 62-64, οι οποίοι παρέστησαν με τους δικηγόρους Κων/νο Ζώρα (Α.Μ. 6886) και Ευάγγελο Βενιζέλο (Α.Μ. 1512), που τους διόρισαν στο ακροατήριο,

Κατά των: 1) Υπουργού Εθνικής Αμυνας και 2) Υπουργικού Συμβουλίου, οι οποίοι παρέστησαν με τον Αν. Σοφό, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθούν: 1) το από 7.5.1990 Προεδρικό Διάταγμα (ΦΕΚ 81/7.5.1990 τεύχος Γ'), 2) η 1/7.5.1990 απόφαση της

3^{ης} συνεδρίασης του ΚΥΣΕΑ και κάθε άλλη συναφής πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Γ. Για να δικάσει την από 25 Ιουνίου 1990 αίτηση:

Των: 1) Αθανασίου Επαμεινώνδα Τζογάνη, Αντιπετάρχου ε.α., κατοίκου Χαλανδρίου Αττικής, οδός Χρυσανθέμων αριθμός 24 και 2) Χαράλαμπου Εμμανουήλ Σταυρακάκη, Αντιπετάρχου ε.α., κατοίκου Αθήνας, οδός Αιγίνης αριθμός 62-64, οι οποίοι παρέστησαν με τους δικηγόρους Κων/νο Ζώρα (Α.Μ. 6886) και Ευάγγελο Βενιζέλο (Α.Μ. 1512), που τους διόρισαν στο ακροατήριο,

Κατά των: 1) Υπουργού Εθνικής Αμυνας και 2) Υπουργικού Συμβουλίου, οι οποίοι παρέστησαν με τον Αν. Σοφό, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους,

Και κατά του παρεμβαίνοντος Αθανασίου Σταθιά, Αντιπετάρχου ε.α., κατοίκου Αθηνών, ο οποίος παρέστη με τον δικηγόρο Α. Καλογερά (Α.Μ. 1679), που τον διόρισε με πληρεξούσιο.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθούν: 1) το από 7.5.1990 Υπουργικό Διάταγμα (ΦΕΚ 81/7.5.1990 τεύχος Γ'), 2) η 3/7.5.1990 απόφαση της 2^{ης} συνεδρίασης του ΚΥΣΕΑ, και κάθε άλλη συναφής πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητού, Συμβούλου Γ. Γραΐγου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τους πληρεξουσίου των αιτούντων, οι οποίοι ανέπτυξαν και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησαν να γίνουν δεκτές οι αιτήσεις, τον πληρεξούσιο του παρεμβαίνοντος και τον αντιπρόσωπο του Υπουργού και του Υπουργικού Συμβουλίου, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψη της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη και

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή η υπό κρίσιν υπόθεση εισάγεται ενώπιον του Τμήματος υπό την επταμελή σύνθεσιν αυτού λόγω σπουδαιότητας κατόπιν της υπ' αριθ. 2243/1992 αποφάσεως της πενταμελούς συνθέσεως αυτού διά της οποίας εγένετο συνεκδίκασις τριών αιτήσεων ακυρώσεως των αυτών αιτούντων.
2. Επειδή διά της πρώτης των αιτήσεων τούτων (Ε. 4382) οι αιτούντες, αντιπέραρχοι ήδη εν αποστρατεία, ζητούν εμπροθέσμως την ακύρωσιν της 43/7.5.1990 πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου (ΦΕΚ Α' 72 7.5.1990), δια της οποίας ωρίσθη, μεταξύ άλλων, ότι το Κυβερνητικόν Συμβούλιον Εξωτερικής Πολιτικής και Εθνικής Αμύνης, δι' αποφάσεως του, δύναται να επαναφέρει εις την ενέργειαν ως μονίμους μέχρι δύο εν αποστρατεία αντιπέραρχους της Πολεμικής Αεροπορίας, οι οποίοι τίθενται προσωρινώς εις την διάθεσιν του Υπουργού Εθνικής Αμύνης μέχρι της οριστικής τοποθετήσεως των συμφώνως προς τας διατάξεις του ν. δ. 178/1969 και ν. 660/1977.
3. Επειδή δια της δευτέρας εκ των ανωτέρω αιτήσεων (Ε. 4384) οι αυτοί αιτούντες ζητούν εμπροθέσμως την ακύρωσιν: α) του π.δ. 7.5.1990 (ΦΕΚ Γ' 81/7.5.1990) καθ' ο μέρος τούτο αφορά την επαναφοράν εις την ενέργειαν, επί τη βάσει της

ανωτέρω πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου, του αντιπτεράρχου εν αποστρατεία Αθανασίου Σταθιά και την αναδρομική προαγωγήν του εις τον βαθμόν του αντιπτεράρχου από 11.1.1988 ότι προήχθη νεωτέρως του εις τον βαθμόν τούτον και β) της υπ' αριθ. 3/Σ.2/7.5.1990 αποφάσεως του Κυβερνητικού Συμβουλίου Εξωτερικών Εθνικής Αμύνης (ΚΥΣΕΑ), δια της οποίας ο ανωτέρω αξιωματικός επελέγη προς πλήρωσιν της θέσεως του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας. Ως συμπροσβαλλόμενον δια της αιτήσεως ταύτης πρέπει να θεωρηθή και το από 7.5.1990 (ΦΕΚ Γ' 82/7.5.1990) προεδρικόν διάταγμα, δια του οποίου, κατά τα οριζόμενα εις τα άρθρα 37 παραγρ. 3 και 52 παραγρ. 1 του ν.δ. 178/1969, εν συνδυασμῶ προς το άρθρον 3 παραγρ. 1 εδ. στ' του ν. 660/1977, ολοκληρώθη η σύνθετος διοικητική ενέργεια δια τον διορισμόν του επιλεγέντος αντιπτεράρχου Αθ. Σταθιά ως Αρχηγού Γ.Ε.Α., εις το οποίον ενεσωματώθη η ανωτέρω ρητῶς προσβαλλομένη απόφασις του ΚΥΣΕΑ (3/Σ.2/7.5.1990).

4. Επειδή, τέλος, δια της τρίτης των ανωτέρω αιτήσεων [Ε. 4383], οι αυτοί αιτούντες ζητούν εμπροθέσμως την ακύρωσιν: α) του από 7.5.1990 (ΦΕΚ 81/7.5.1990) προεδρικού διατάγματος, καθ' ο μέρος τούτο αφορά την επαναφοράν εις την ενέργειαν, επί τη βάσει της αυτής ως άνω πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου, του αντιπτεράρχου εν αποστρατεία Κωνσταντίνου Χίου και την αναδρομικήν προαγωγήν του εις βαθμόν του αντιπτεράρχου από 15.7.1989 ότε προήχθη νεώτερος του εις βαθμόν τούτον και β) της 1/Σ.3/7.5.1990 αποφάσεως του ΚΥΣΕΑ δια της οποίας ο ανωτέρω αξιωματικός ετοποθετήθη εις την θέσιν του Αρχηγού Τακτικής Αεροπορίας.
5. Επειδή, αι υπό κρίσιν τρεις αιτήσεις δια την άσκησιν των οποίων κατεβλήθησαν τα νόμιμα τέλη και τα παράβολα (βλ. αντιστοιχῶς αριθ. γραμματίων: 2867159 – 2867160/90 και 1270125 – 2849266/90 – 2867155 – 2867156/90 και 1270126, 284926/90 – 2867137 – 21867158/90 και 2849268, 1270127/90) είναι συνεκδικαστέαι λόγω της στενής συναφείας των δι' αυτών προσβαλλομένων ως άνω πράξεων.
6. Επειδή παραδεκτῶς παρεμβαίνει εις την δίκην το πρώτον ενώπιον της επταμελούς συνθέσεως του Τμήματος με έννομον συμφέρον και εν γένει παραδεκτῶς ο δια των προσβαλλομένων πράξεων επαναφερθείς εις την ενέργειαν και τοποθετηθείς ως Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας Αθ. Σταθιάς (βλ. ΣτΕ 1077/87).
7. Επειδή η διάταξις της παρ. 2 του άρθρου 43 του Συντάγματος προβλέπει την δυνατότητα εκδόσεως κανονιστικών διοικητικών πράξεων που θεσπίζουν πρωτεύοντα κανόνας δικαίου βάσει ειδικῆς εξουσιοδοτήσεως, παρεχομένης υπό διατάξεων νόμου. Εξ άλλου, η παράγραφος 1 του άρθρου 44 του Συντάγματος προβλέπει και την δυνατότητα εκδόσεως πράξεων νομοθετικού περιεχομένου υπό του Προέδρου της Δημοκρατίας μετά πρότασιν του Υπουργικού Συμβουλίου, εις εκτάκτους περιπτώσεις εξαιρετικῶς επειγούσης και απροβλέπτου ανάγκης. Από τας διατάξεις αυτάς, συνδυασμένας προς τας διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος, αι οποῖαι θεσπίζουν την αρχήν της

διακρίσεως των εξουσιών, της παρ. 1 του άρθρου 95 , αι οποίαι κατοχυρώνουν την αρχήν της νομιμότητας της διοικητικής δράσεως και των άρθρων 73 και επομένων, αι οποίαι ρυθμίζουν την νομοθετική λειτουργίαν της Βουλής, συνάγεται ότι η Βουλή, ως παράγων της νομοθετικής λειτουργίας, ψηφίζει νομοσχέδια ή προτάσεις νόμων, κατά την διαδικασίαν των άρθρων 73 και επομένων του Συντάγματος, με τους νόμους δε οι οποίοι ψηφίζονται κατά τα ανωτέρω δύναται να παρέχεται, εκ των προτέρων, ειδική εξουσιοδότησις εις τα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας προς θέσπισιν πρωτευόντων κανόνων δικαίου κατά τους όρους της παρ. 2 του άρθρου 43 του Συντάγματος. Εξ άλλου , δια της παρ. 1 του άρθρου 44 του Συντάγματος ρυθμίζεται η περίπτωσις της θεσπίσεως κανόνων δικαίου εις εκτάκτους περιπτώσεις , εξαιρετικώς επειγούσης και απροβλέπτου ανάγκης. Από τα ανωτέρω παρέπεται ότι έχουν ρυθμισθή από το Σύνταγμα, ειδικώς και αξαντλητικώς ,αι περιπτώσεις θεσπίσεως πρωτευόντων κανόνων δικαίου υπό των οργάνων της εκτελεστικής εξουσίας, η ρύθμισις δε αυτή είναι επιτακτική και , συνεπώς, κανών δικαίου θεσπιζόμενος υπό οργάνων της εκτελεστικής εξουσίας κατά παράβασιν των ανωτέρων διατάξεων είναι ανίσχυρος και δεν δύναται υπό την μορφήν του αυτήν να ισχυροποιηθή ούτε δι' αναδρομικής κυρώσεως του δια νόμου , διότι η νομοθετική εξουσία και ειδικότερον η Βουλή, έχει μεν τη δυνατότητα να θέτη αναδρομικούς κανόνας δικαίου επί αντικειμένων δια τα οποία δεν αποκλείεται εκ του Συντάγματος, η αναδρομική ρύθμισις, η εξουσία της, όμως, αυτή δεν εκτείνεται μέχρις αναδρομικής, εκ των υστέρων, νομιμοποιήσεως κανόνων δικαίου οι οποίοι έχουν τεθή κατά παράβασιν των ανωτέρω διατάξεων του Συντάγματος. Η αναδρομική αυτή νομιμοποίησις θα συνεπήγετο ευθείαν καταστρατήγησιν των ανωτέρω επιτακτικών συνταγματικών διατάξεων. Κατ' ακολουθίαν, νόμος, ο οποίος κυρώνει αναδρομικώς κανονιστικήν υπουργικήν απόφασιν, η οποία έχει εκδοθή χωρίς νομοθετικήν εξουσιοδότησιν η καθ' υπέρβασιν αυτής, ήτοι κατά παράβασιν του Συντάγματος, είναι ανίσχυρος, μη θιγομένης πάντως της ισχύος του δια το μέλλον. Η υπουργική δε αυτή απόφασις δεν αποκτά, δια της αντισυνταγματικής, συμφώνως προς τα ανωτέρω, κυρώσεως της, ισχύν τυπικού νόμου και εξακολουθεί να υπόκειται, όπως οποιαδήποτε διοικητική πράξις, εις τον ακυρωτικόν έλεγχον του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ. ΣτΕ – Ολ. 3596 – 7/1991, 872/1992).

8. Επειδή εις το προοίμιον της δια της πρώτης των υπό κρίσιν αιτήσεων προσβαλλομένης υπ' αριθμ. 43/7.5.1990 πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου (ΦΕΚ Α'72/7.5.1990), γίνεται επίκλησις α) της προφορικής εισηγήσεως του Υπουργού Εθνικής Αμύνης περί της ανάγκης επειγούσης επαναφοράς εις την ενέργειαν εν αποστρατεία ανωτάτων αξιωματικών της Πολεμικής Αεροπορίας και β) του γεγονότος ότι δεν προβλέπεται υπό της υσχυούσης νομοθεσίας η περίπτωσις αυτή, ορίζονται δε εν συνεχεία τα εξής : « 1. Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής και Εθνικής Άμυνας (ΚΥΣΕΑ), με απόφασιν του , μπορεί να επαναφέρει στην ενέργεια ως μονίμους μέχρι δύο εν αποστρατεία αντιπτεράρχους της Πολεμικής Αεροπορίας. 2. Οι κατά τα

ανωτέρω επανερχόμενοι στην ενέργεια ανακτούν τη θέση την οποία είχαν στην επετηρίδα πριν από την αποστρατεία τους, θεωρούμενοι ως μηδέποτε απομακρυνθέντες, ο δε εκτός υπηρεσίας χρόνος λογίζεται ως χρόνος πραγματικής υπηρεσίας για όλες τις περιπτώσεις, εκτός από το δικαίωμα αναδρομικής λήψης αποδοχών. Αυτοί καταλαμβάνουν κενές οργανωτικές θέσεις και εάν δεν υπάρχουν παραμένουν ως υπεράριθμοι μέχρι της κενώσεως θέσεων κατά οποιονδήποτε τρόπο, τις οποίες και καταλαμβάνουν. Οι παραπάνω τίθενται προσωρινά στη διάθεση του Υπουργού Εθνικής Αμύνης μέχρι την οριστική τους τοποθέτηση σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.Δ. 178/1969 και του Ν. 660/1977. Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και να κυρωθεί νομοθετικά με μέριμνα του Υπουργού Εθνικής Άμυνας».

9. Επειδή συμφώνως προς όσα εξετέθησαν εις την υπ' αριθ. 7 σκέψιν, εν σχέσει προς την δυνατότητα αναδρομικής κυρώσεως δια νόμου διοικητικών πράξεων αι οποίαι έχουν εκδοθή χωρίς εξουσιοδότησιν ή καθ' υπέρβασιν εξουσιοδοτήσεως, η ως άνω πράξις του Υπουργικού Συμβουλίου, εκδοθείσα ως ρητώς αναφέρεται εν αυτή χωρίς νομοθετικήν εξουσιοδότησιν, παραδεκτώς προσβάλλεται με την πρώτην αίτησιν, παρά το ότι, μετά την άσκησιν της εκυρώθη αφ' ης ίσχυσε δια του άρθρου 18 παράγραφος 2 του ν. 1911/1990 (ΦΕΚ Α' 166/11.12.1990). Δια της τοιαύτης κυρώσεως δεν απέκτησε, κατά τα ανωτέρω, αναδρομικώς, ήτοι δια το προ της κυρώσεως της χρονικόν διάστημα, τυπικήν ισχύν νόμου και υπόκειται, ως διοικητική πράξις, εις τον ακυρωτικόν έλεγχον του Συμβουλίου της Επικρατείας.
10. Επειδή η αυτή ως άνω πράξις του Υπουργικού Συμβουλίου, αναφερομένη εις θέματα υπηρεσιακής καταστάσεως αντιπτεράρχων της Πολεμικής Αεροπορίας, δεν δύναται να θεωρηθή ως πράξις κυβερνητική υπο την έννοιαν του άρθρου 45 παράγραφος 5 του π.δ. 18/1989 (Α' 8), ήτοι ως πράξις αναγομένη εις την διαχείρισιν της πολιτικής εξουσίας (πρβλ. ΣτΕ 105/81, 2003/72, 1110/72, 887/87, 1190/50, 502/47) και ως εκ τούτου παραδεκτώς προσβάλλεται και από της απόψεως ταύτης, είναι δε απορριπτέος ως μη βάσιμος ο περί του εναντίου ισχυρισμός της Διοικήσεως. Εξ άλλου και αι δια της δευτέρας και τρίτης των υπό κρίσιν αιτήσεων προσβαλλόμεναι πράξεις δια των οποίων ανεκλήθησαν εις την ενέργειαν, και προήχθησαν αναδρομικώς εις τον βαθμόν του αντιπτεράρχου εν ενεργεία οι εν αποστρατεία αντιπτεράρχοι Αθαν. Σταθιάς και Κων. Χίου, ετοποθετήθησαν δε αντιστοίχως ο μεν πρώτος ως Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας και ο δεύτερος ως Αρχηγός Τακτικής Αεροπορίας, αναφερόμεναι εις θέματα υπηρεσιακής καταστάσεως ανωτάτων αξιωματικών της Πολεμικής Αεροπορίας (ανάκλησις εις την ενέργειαν, προαγωγή, τοποθέτησις) δεν συνιστούν δια τους αυτούς ως άνω λόγους κυβερνητικάς πράξεις, ο δε ισχυρισμός της Διοικήσεως ότι αι πράξεις αιταί έχουν κυβερνητικόν χαρακτήρα εκ του λόγου ότι προέρχονται από συλλογικόν όργανον, ήτοι το ΚΥΣΕΑ, το οποίον κατά νόμον λαμβάνει αποφάσεις κυβερνητικής πολιτικής επι της εθνικής αμύνης, είναι απορριπτέας προερχόντως διότι το συλλογικόν αυτό όργανον εξέδωσε τας πράξεις αιτάς εν τη ασκήσει των

αμιγώς διοικητικών αρμοδιοτήτων τας οποίας του αναθέτει ο νόμος (βλ. άρθρον 1 παραγρ. 2 κατ' άρθρον 3 εδαφ. ε – θ' του ν. 660/1977, Α' 218, εν συνδυασμώ προς το άρθρον 11 παραγρ. 6 του ν. 1266/82, Α' 81). Κατ' ακολουθίαν αι εν λόγω πράξεις παραδεκτώς από της απόψεως ταύτης προσβάλλονται.

11. Επειδή οι αιτούντες, κατά τον χρόνον εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου έφερον τον βαθμόν του αντιπτεράρχου εν ενεργεία και κατείχον ο μεν πρώτος την θέσιν του Αρχηγού Τακτικής Αεροπορίας και ο δεύτερος την θέσιν του Β' Υπαρχηγού ΓΕΕΘΑ, είχαν δε ως εκ τούτου την εύλογον προσδοκίαν περαιτέρω εξελίξεως των εις την ιεραρχίαν της Πολεμικής Αεροπορίας και δη ο μεν πρώτος εις την θέσιν του Αρχηγού Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας και ο δεύτερος εις την αυτήν θέσιν του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας ή εις την θέσιν του Αρχηγού Τακτικής Αεροπορίας. Η ανωτέρω πράξις του Υπουργικού Συμβουλίου και η κατ' επίκλησιν αυτής εκδοθείσα πράξις περί επαναφοράς εις την ενέργειαν των αντιπτεράρχων εν αποστρατεία Α. Σταθιά και Κ. Χίου, απετέλεσαν το έρεισμα σειράς υπηρεσιακών μεταβολών στενών συνδεομένων κατά χρόνον, αι οποίαι είχαν ως αποτέλεσμα την εκ της υπηρεσίας απομάκρυσιν των αιτούντων ούτω, μετά την επαναφοράν εις την ενέργειαν των ανωτέρω αξιωματικών και την αναδρομικήν προαγωγήν των εις τον βαθμόν το αντιπτεράρχου εν ενεργεία (απόφασις ΚΥΣΕΑ 1/Σ.1/7.5.1990 και π.δ. 75/1990, Γ' 81/7.5.1990), απεστρατεύθη αυτεπαγγέλτως ο Αρχηγός του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας Γ. Μαυράκης, (αποφ. ΚΥΣΕΑ 3/Σ.2/7.5.1990 και π.δ. 7.5.1990/Γ' 82), ετοποθετήθη ως Αρχηγός του ΓΕΑ ο επαναφερθείς εις την ενέργειαν Α. Σταθιάς (αποφ. ΚΥΣΕΑ 3/Σ.2/7.5.1990 και π.δ. 7.5.1990/Γ' 82), ενώ με απόφασιν του Συμβουλίου Αρχηγών Γενικών Επιτελείων (ΣΑΓΕ/Σ2/7.5.1990) ο πρώτος των αιτούντων (Α. Τζογάνης) εκρίθη κατά τας τακτικάς ετησίας κρίσεις 1990-1991 ως ευδοκίμως τερματίσας την σταδιοδρομίαν του και απεστρατεύθη δια του π.δ. 7.5.1990 (Γ' 83) περαιτέρω ο επαναφερθείς εις την ενέργειαν Κ. Χίου και ο δεύτερος των αιτούντων (Χ. Σταυρακάκης) εκρίθησαν κατά τας αυτάς κρίσεις διατηρητέοι αλλά εκ τούτων προεκρίθη δια την τοποθέτησιν εις την θέσιν του Αρχηγού Τακτικής Αεροπορίας ο ρηθείς Κ. Χίου ο δε δεύτερος των αιτούντων, προδήλως ένεκα της παραλείψεως του ταύτης, υπέβαλε την επομένην την από 8.5.1990 αίτησιν αποστρατείας η οποία εγένετο αυθημερόν αποδεκτή (π.δ. 8.5.1990/Γ' 85). Κατ' ακολουθίαν τούτων οι αιτούντες έχουν έννομον συμφέρον προς ακύρωσιν των προσβαλλομένων πράξεων, διότι η δι' αυτών γενομένη επαναφορά εις την ενέργειαν των ως ειρήται εν αποστρατεία αξιωματικών και αι επακολουθήσασαι ταύτην ως άνω υπηρεσιακαί μεταβολαί ως τελικόν αποτέλεσμα είχαν την κατά ματαίωσιν της προσδοκίας περαιτέρω ιεραρχικής εξελίξεως των, εξόδων αυτών εκ της υπηρεσίας. Εξ άλλου το γεγονός ότι αι αιτούντες δεν προσέβαλον δι' αιτήσεως ακυρώσεως τα υπό τας εκτεθείσας συνθήκας εκδοθέντα π. διατάγματα περί αποστρατείας των δεν καθιστά αλυσιτελή την άσκησιν των υπό κρίσιν αιτήσεων των, διότι εις περίπτωσιν αποδοχής των η Διοίκησις αναγομένη εις τον χρόνον εκδόσεως της

προσβαλλομένης πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου, ήτοι εις χρόνον κατά τον οποίον οι αιτούντες ετέλουν εν υπηρεσία, θα υποχρεωθή εις συμμόρφωσιν προς την ακυρωτικήν απόφασιν, να ανακαλέση τα προεδρικά διατάγματα περί αποστρατείας των (πρβλ. ΣτΕ: 3257/82, 3634/74), των οποίων το κύρος προϋποθέτει το κύρος των προσβαλλομένων πράξεων, περαιτέρω δε να υποβάλη εις κρίσιν και τους δύο δια την πλήρωσιν των κενών θέσεων του Αρχηγού Γ.Ε.Α. και του Αρχηγού Τακτικής Αεροπορίας, δοθέντος ότι μετά την κατά τ' ανωτέρω αποστρατείαν του Αρχηγού Γ.Ε.Α. Γ. Μαυράκη, θα ήσαν κατά τον χρόνον εκείνον μόνοι εν ενεργεία αντιπτεράρχοι και συνεπώς υποψήφιοι μετά των υποπτεράρχων προς επιλογήν δια την πλήρωσιν των θέσεων αυτών (άρθρ. 37 παρ. 3 ν. 178/1969).

12. Επειδή η δια της πρώτης των υπό κρίσιν αιτήσεων προσβαλλομένη πράξις του Υπουργικού Συμβουλίου (43/7.5.1990, Α' 72) εξεδόθη, κατά τα ήδη εκτεθέντα, χωρίς νομοθετική εξουσιοδότησιν, εφ' όσον δε, ως προκύπτει εκ των στοιχείων του φακέλου, η εν λόγω πράξις εφηυμόσθη προ της κυρώσεως της και εδημιούργησε δικαιώματα και υποχρεώσεις, διότι απετέλεσε το έρεισμα εκδόσεως των διά της δευτέρας και τρίτης των υπό κρίσιν αιτήσεων προσβαλλομένων πράξεων, είναι ακυρωτέα (βλ. Ολ. 872/1992), δια τον ανωτέρω βασίμως προβαλλόμενον λόγον περί ελλείψεως εξουσιοδοτήσεως, ακυρουμένης δε της πράξεως αυτής δια τον λόγον αυτόν, είναι περαιτέρω ακυρωτέα, ως στηριχθείσαι επ' αυτής και δια των λοιπών δύο υπό κρίσιν αιτήσεων προσβαλλόμεναι πράξεις δια των οποίων ανεκλήθησαν εις την ενέργειαν και προήχθησαν αναδρομικώς εις τον βαθμόν του αντιπτεράρχου εν ενεργεία οι εν αποστρατεία αντιπτεράρχοι Αθ. Σταθιάς και Κων. Χίου, ετοποθετήθησαν δε αντιστοίχως ο μεν πρώτος ως Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας και ο δεύτερος ως Αρχηγός Τακτικής Αεροπορίας.

13. Επειδή κατά ταύτα αι υπό κρίσιν αιτήσεως πρέπει διά τον ανωτέρω λόγον να γίνουν δεκταί, παρελκούσης ως αλυσιτελούς της ερεύνης των λοιπών λόγων ακυρώσεως, να απορριφθή δε η υπό του Αθ. Σταθιά ασκηθείσα παρέμβασις.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Συνεκδικάζει τας υπό κρίσιν τρείς αιτήσεις ακυρώσεως και Δέχεται αυτάς.

Απορρίπτει την παρέμβασιν του Αθαν. Σταθιά.

Ακυροί α) την 43/7.5.1990 πράξιν του Υπουργικού Συμβουλίου (ΦΕΚ Α' 72/7.6.1990) β) το π.δ. της 7.5.1990 (ΦΕΚ Γ' 81/7.5.1990), καθ' ο μέρος τούτο αφορά την επαναφοράν εις την ενέργειαν του αντιπτεράρχου εν αποστρατεία Αθανασίου Σταθιά και την αναδρομικήν προαγωγήν του εις τον βαθμόν του αντιπτεράρχου από 11.1.1988 γ) του π.δ. της 7.5.1990 (ΦΕΚ Γ' 82/7.5.1990), δια του οποίου ολοκληρώθη κατά τα εν τω αιτιολογικώ η σύνθετος διοικητική ενέργεια της επιλογής (αποφ. ΚΥΣΕΑ 3/9.2/7.5.1990) δια του διορισμού του Αθανασίου Σταθιά ως Αρχηγού Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας δ) το π.δ. της 7.5.1990 (ΦΕΚ Γ' 81/7.5.1990) καθ' ο μέρος τούτο αφορά την επαναφοράν εις την ενέργειαν του αντιπτεράρχου εν αποστρατεία Κων. Χίου και την αναδρομικήν προαγωγήν του εις τον βαθμόν του αντιπτεράρχου από 15.7.1989 και ε) την 1/Σ.3/7.5.1990 απόφασιν

του ΚΥΣΕΑ, δια της οποίας ο ρηθείς Κ. Χίου ετοποθετήθη ως Αρχηγός Τακτικής Αεροπορίας.

Διατάσσει την απόδοσιν εις τους αιτούντας των κατατεθέντων παραβόλων και Επιβάλλει την δικστικήν δαπάνην των αιτούντων εκ δραχμών τεσσαράκοντα δύο χιλιάδων (42.000) συμμέτρως εις το Δημόσιον και τον παρεμβαίνοντα Αθ. Σταθιά. Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 8 Ιουνίου 1993.

Αριθμός 1116/1997

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Δ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του στις 21 Ιανουαρίου 1997 με την εξής σύνθεση: Χρ. Φατούρος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Δ Τμήματος, Π. Παραράς, Σ. Χαραλαμπίδης, Σύμβουλοι, Στ. Χαραλάμπους, Κ. Ευστρατίου, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Μ. Καλαντζής, Γραμματέας του Δ. Τμήματος.

Για να δικάσει την από 28 Αυγούστου 1996 αίτηση:

Του Κόμματος ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ, ο οποίος παράστη με τον δικηγόρο Θεόδ. Σταυρόπουλο (Α.Μ. 1178), που τον διόρισε στο ακροατήριο ο Πρόεδρος του Αντώνιος Λεβαντής,

Κατά των: 1) Πρωθυπουργού, 2) Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και 3) Δικαιοσύνης, οι οποίοι παρέστησαν με τον Ηλ. Δροσογιάννη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Με την αίτηση αυτή το αιτούν Κόμμα επιδιώκει να ακυρωθεί η προκήρυξη εκλογών για τις 22-9-1996 το πιο νωρίς, υπό την έννοια του άρθρου 3 του Προσθέτου Πρωτοκόλλου (Ν.Δ. 53/74) «υπό συνθήκες ελευθέρας εκφράσεως», επικουρούμενο δια των παρ. 2,3 του άρθρου 1 του Συντάγματος, και της σχετικής παρ. 1 του άρθρου 41 του Συντάγματος 1975/1986 και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Παρέδρου Στ. Χαραλάμπους.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο του αιτούντος Κόμματος, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και του αντιπρόσωπου των Υπουργών και του Πρωθυπουργού, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του Δικαστηρίου και,

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το νόμο

1. Επειδή, για την κρινόμενη αίτηση έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη και το παράβολο (διπλότυπα Δ.Ο.Υ. Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών 4415129, 4415130/1996 και γραμμάτια παραβόλου 3080400, 7882858/1996).
2. Επειδή με την αίτηση αυτή, ορθά ερμηνευόμενη, ζητείται η ακύρωση του π.δ./τος 268/23-8-1996 (φ. 194 Α΄) «Διάλυση της Βουλής, προκήρυξη εκλογής Βουλευτών και σύγκληση της νέας Βουλής».
3. Επειδή το προσβαλλόμενο πρ. διάταγμα, αναφερόμενο στη συγκρότηση και λειτουργία του νομοθετικού σώματος, συνιστά πράξη κυβερνητικού χαρακτήρα. Κατά συνέπεια, δεν υπόκειται στον ακυρωτικό έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 5 του π.δ./τος 18/1989 (φ.8 Α΄) (Ολομ. Σ.τ.Ε. 1199/1986). Συνεπώς η κρινόμενη αίτηση πρέπει ν' απορριφθεί ως απαράδεκτη, ο δε αιτών, στον οποίο χορηγήθηκε με τη 207/1996 πράξη του Προέδρου του Δ' Τμήματος το ευεργέτημα της οποίας δια του διορισμού δικηγόρου προς υπεράσπιση του, να απαλλαγεί από την καταβολή δικαστικής δαπάνης λόγω των περιστάσεων (ΣΕ 3555/1990).

Δια ταύτα

Απορρίπτει την κρινόμενη αίτηση.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 22 Ιανουαρίου 1997 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 18^{ης} Μαρτίου 1997.

Αριθμός 2190/2001

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Α΄

Πρόεδρος: Μ. Βροντάκης, αντιπρόεδρος, Εισηγητής: Α. Γρατσίας, πάρεδρος, Δικηγόροι: Ι. Σταμούλης, Χ. Μυλωνόπουλος.

Έκδοση αλλαδαπού – ακυρωτικός έλεγχος- κυβερνητικές πράξεις (άρθρο 5 παρ. 2 Σ. 95παρ. 1 Σ. 436 ΚΠΔ, 45 παρ.1 π.δ. 18/1989). Η απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης με την οποία διατάσσεται η έκδοση αλλοδαπού δεν μπορεί να εξαιρεθεί του ακυρωτικού ελέγχου χαρακτηριζόμενη ως κυβερνητική πράξη γιατί τότε θα καθίστατο ανέφικτος ο δικαστικός έλεγχος τόσο της τήρησης των διατάξεων του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και των συμβάσεων περί εκδόσεως όσο και των εγγυήσεων προστασίας των αλλοδαπών, όπως αυτές

προσδιορίζονται στο Σύνταγμα. Προβάλλεται απαραδέκτως λόγος ακυρώσεως, με υπόμνημα που αφορά σε παραβίαση του άρθρου 6 ΕΣΔΑ με την προσβαλλόμενη. Απορρίπτει την αίτηση ακυρώσεως.

Επειδή, λόγω της σπουδαιότητας των τιθεμένων ζητημάτων, η υπό κρίση αίτηση συμπληρωθείσα με το από 28.2.2001 δικόγραφο προσθέτων λόγων, εισάγεται προς κρίση ενώπιον της επταμελούς συνθέσεως, κατόπιν της από 15.2.2001 πράξεως του Προέδρου του Τμήματος.

Επειδή η πρεσβεία των Η.Π.Α στην Ελλάδα διαβίβασε στις ελληνικές αρχές, με σειρά εγγράφων της, αίτηση των αμερικανικών αρχών περί εκδόσεως του αιτούντος, ο οποίος είναι Βραζιλιάνος υπήκοος, προκειμένου ο τελευταίος να δικασθεί στις Η.Π.Α. για εκκλήματα («απόπειρα και συνωμοσία με σκοπό τη διακίνηση ναρκωτικών»), τα οποία κατηγορείται ότι τέλεσε στη χώρα αυτή, κατά τα εκτιθέμενα σχετικώς στα συνοδεύοντα την αίτηση εκδόσεως εντάλματα συλλήψεως του Περιφεριακού Δικαστηρίου της Ανατολικής Περιφέρειας της Πολιτείας της Louisiana. Η αίτηση εκδόσεως εισήχθη ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών, το οποίο γνωμοδότησε, με την υπ' αριθμ. 11/6.7.2000 απόφαση του, υπέρ της εκδόσεως του αιτούντος, ενώ η έφεση, την οποία άσκησε ο τελευταίος κατά της αποφάσεως αυτής, απερρίφθη με την υπ' αριθμ. 1267/8.9.2000 απόφαση του Αρείου Πάγου. Κατόπιν των ανωτέρω, ο Υπουργός Δικαιοσύνης διέταξε, με την υπ' αριθμ. 133147/ΦΕΑ 611/Φ.28.12.2.2001 απόφαση του, την έκδοση του αιτούντος στις Η.Π.Α. Με την υπό κρίση αίτηση ορθώς ερμηνευόμενη, ζητείται ήδη η ακύρωση της υπουργικής αυτής αποφάσεως.

Επειδή οι περί εκδόσεως διατάξεις (άρθρα 436 και επόμενα) του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας Ν. 1493/1950, Α'182), οι οποίες καλούνται, κατά το άρθρο 436 τούτου, σε εφαρμογή, όταν δεν υφίσταται σχετική σύμβαση μεταξύ της Ελλάδος και του εκζητούντος κράτους, ή όταν η τυχόν υφισταμένη σύμβαση δεν ρυθμίζει το προς επίλυση ζήτημα περιέχουν αφ' ενός μεν ουσιαστικές ρυθμίσεις, με τις οποίες καθορίζονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες επιτρέπεται ή αντιθέτως, απαγορεύεται η έκδοση (βλ. άρθρο 437 και 438 του Κώδικα, αντιστοίχως), αφ' ετέρου δε σειρά διαδικαστικών ρυθμίσεων. Στο άρθρο 443 παράγραφος 2 ορίζεται, ειδικότερα, ότι «η αίτηση για την έκδοση, μαζί με τα έγγραφα που απαιτούνται κατά την παρ.1... διαβιβάζονται από τον Υπουργό Εξωτερικών στον Υπουργό Δικαιοσύνης ο τελευταίος, αφού ελέγξει τη νομιμότητα της αίτησης, τη στέλνει μαζί με τα έγγραφα, και με τη φροντίδα του εισαγγελέα εφετών, στον πρόεδρο εφετών, στην περιφέρεια του οποίου διαμένει εκείνος για τον οποίον ζητείται η έκδοση», στο άρθρο 450 παράγραφος 1 ότι «το συμβούλιο εφετών μετά την εξέταση εκείνου που έχει συλληφθεί, αν εμφανίστηκε και μετά τις αγορεύσεις του εισαγγελέα και εκείνου για τον οποίο ζητείται η έκδοση ή του συνηγόρου του, γνωμοδοτεί αιτιολογημένα για την αίτηση της έκδοσης» και στο άρθρο 451 παράγραφος 1 ότι «κατά της οριστικής απόφασης του συμβουλίου εφετών επιτρέπεται σ' αυτόν για τον οποίο ζητείται η έκδοση και στον εισαγγελέα ν' ασκήσουν έφεση στο Β' τμήμα του Αρείου

Πάγου». Τέλος, στο άρθρο 452 του Κώδικα προβλέπονται τα εξής: «1. Την έκδοση μπορεί να τη διατάξει ο Υπουργός Δικαιοσύνης με απόφαση του μόνο όταν το συμβούλιο γνωμοδοτήσει καταφατικά και αμετάκλητα. 2. Αν το συμβούλιο αποφασίσει αμετάκλητα ότι δεν πρέπει να γίνει έκδοση, αυτός που έχει συλληφθεί απολύεται από τη φυλακή με διαταγή του εισαγγελέα εφετών».

Επειδή, από τις παρατεθείσεως ανωτέρω διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προκύπτει ότι η διαδικασία της εκδόσεως περιλαμβάνει δύο φάσεις: Κατά την πρώτη φάση, ανατίθεται σε όργανα της δικαστικής εξουσίας, με προφανή σκοπό την εξασφάλιση μειζόνων εγγυήσεων, η διαπίστωση της συνδρομής των προϋποθέσεων, θετικών και αρνητικών, υπό τις οποίες επιτρέπουν την έκδοση οι διατάξεις του Κώδικα ή της τυχόν υφισταμένης σχετικής συμβάσεως. Και εάν μεν τα όργανα αυτά γνωμοδοτήσουν αμετακλήτως κατά της εκδόσεως, η διαδικασία τερματίζεται με την υποχρεωτική απόλυση του εκζητουμένου από τη φυλακή, δεδομένου ότι, στην περίπτωση αυτή, το άρθρο 452 παράγραφος 2 του Κώδικα αποκλείει παντελώς την έκδοσή του. Εάν, αντιθέτως, τα δικαστικά όργανα γνωμοδοτήσουν αμετακλήτως υπέρ της εκδόσεως, κρίνοντας ότι δεν υφίσταται απαγόρευση, επιβαλλόμενη από τις διατάξεις είτε του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας είτε της τυχόν υφισταμένης οικείας συμβάσεως και ότι συντρέχουν όλες οι τασσόμενες από τις διατάξεις αυτές προϋποθέσεις, ακολουθεί η δεύτερη φάση της διαδικασίας, στο πλαίσιο της οποίας ο Υπουργός Δικαιοσύνης, στον οποίο παρέχεται επί του ζητήματος ευρύτατη διακριτική ευχέρεια, μπορεί είτε να διατάξει την έκδοση του εκζητουμένου είτε, αντίθετα, να απορρίψει τη σχετική αίτηση των αλλοδαπών αρχών.

Επειδή, υπό τα δεδομένα αυτά, η απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, με την οποία διατάσσεται η έκδοση αλλοδαπού, δεν αποτελεί πράξη αναγόμενη στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης, αλλά εκτελεστή πράξη διοικητικής αρχής, υπό την έννοια των άρθρων 95 παράγραφος 1 περίπτωση α΄ του Συντάγματος και 45 παράγραφος 1 του Π.Δ. 18/1989 «Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας» (Α΄8). Και τούτο, διότι ο Υπουργός δεν κρίνει, με την απόφαση του αυτή, εάν ο εκζητούμενος διέπραξε ή όχι το έγκλημα για το οποίο ζητείται η έκδοση του ούτε εκδίδει πράξη συνδεόμενη με οποιονδήποτε τρόπο με την άσκηση ποινικής αξιώσεως εκ μέρους της ελληνικής πολιτείας, αλλά εκδίδει, ως όργανο της εκτελεστικής εξουσίας, πράξη, με την οποία επιτρέπεται η παράδοση του εκζητουμένου στα όργανα ξένου κράτους. Το γεγονός δε ότι η υποβληθείσα αίτηση εκδόσεως ικανοποιείται μόνον εάν το αρμόδιο δικαστικό Συμβούλιο έχει αμετακλήτως γνωμοδοτήσει υπέρ της εκδόσεως, δεν ασκεί από της απόψεως αυτής επιρροή, διότι η αρμοδιότητα αυτή δεν συνιστά άσκηση δικαιοδοτικού έργου αλλά έχει χορηγηθεί, όπως ήδη ελέγχθη, σε όργανα της δικαστικής εξουσίας, προκειμένου να περιβληθεί με μείζονες εγγυήσεις, τόσο η διαπίστωση της συνδρομής των προϋποθέσεων που τάσσουν για την έκδοση οι διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και οι διατάξεις της τυχόν υφισταμένης συμβάσεως περί εκδόσεως, όσο και η

διαπίστωση της ελλείψεως των προβλεπομένων από τις διατάξεις αυτές σχετικών κωλυμάτων.

Επειδή η διαδικασία που καταστρώνεται στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αποτελεί το μέσον δια του οποίου ο νομοθέτης εξασφαλίζει ότι η εξέταση και η τυχόν ικανοποίηση του αιτήματος εκδόσεως που υποβάλλουν αλλοδαπές αρχές θα χωρήσει εντός των ορίων που χαράσσει το άρθρο 5 παράγραφος 2 του Συντάγματος, το οποίο εγγυάται σε όλους, ανεξαιρέτως, τους ευρισκομένους στην Ελλάδα αλλοδαπούς, απόλυτη πορτασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, επιτρέπει αποκλίσεις από την απόλυτη αυτή προστασία μόνον σε περιπτώσεις προβλεπόμενες από το διεθνές δίκαιο και απαγορεύει απολύτως την έκδοση αλλοδαπού διωκομένου για την υπέρ της ελευθερίας δράση του. Για το λόγο αυτόν, η απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, με την οποία διατάσσεται η έκδοση αλλοδαπού δεν μπορεί να εξαιρεθεί του ακυρωτικού ελέγχου, χαρακτηριζόμενη ως «κυβερνητική πράξη», υπό την έννοια του άρθρου 45 παράγραφος 5 του Π.Δ. 18/1989, εφ'όσον τούτο όχι μόνον θα καθιστούσε ανέφικτο το δικαστικό έλεγχο της τηρήσεως, εκ μέρους του Υπουργού, των διατάξεων του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ή των συμβάσεων πρί εκδόσεως, με τις οποίες θεσπίζονται οι εγγυήσεις υπό τις οποίες κρίνεται το αίτημα εκδόσεως, αλλά θα απέκλειε και το δικαστικό έλεγχο του σεβασμού, εκ μέρους του ανωτέρω κρατικού οργάνου, του καθεστώτος προστασίας, το οποίο θεσπίζει υπέρ των ευρισκομένων στη χώρα αλλοδαπών, αυτό τούτο το Σύνταγμα. Μειοψήφησε η Σύμβουλος Ελ. Δανδουλάκη, η οποία διετύπωσε την εξής γνώμη: Η περί εκδόσεως εκζητουμένου αλλοδαπού απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, όταν εκδίδεται μετά από μια καταφατική και αμετάκλητη γνωμοδότηση του δικαστικού συμβουλίου, αποτελεί πράξη κυβερνητική, καθ'όσον ο Υπουργός κατά την έκδοση της αποφάσεως του λαμβάνει υπ' όψιν παράγοντες (όπως διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας), οι οποίοι από τη φύση τους, δεν μπορούν να ελεγχθούν ακυρωτικώς. Όσον αφορά δε τις εγγυήσεις του άρθρου 5 παράγραφος 2 του Συντάγματος, στα αρμόδια δικαστικά γνωμοδοτικά συμβούλια εναπόκειται να ερευνήσουν τα της προστασίας της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας του εκζητουμένου αλλοδαπού και αν αυτός διώκεται για την υπέρ της ελευθερίας δράση του.

Επειδή με τον πρώτο λόγο ακυρώσεως, ορθώς ερμηνευόμενο, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση έχει ασκηθεί κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας. Προβάλλεται, ειδικότερα: α) Ότι σε χρόνο μεταγενέστερο της εκδόσεως της υπ' αριθμ. 11/8.9.2000 αποφάσεως του Αρείου Πάγου, δια της οποίας κατέστη αμετάκλητη η υπ' αριθμ. 1267/6.7.2000 απόφαση του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών, με την οποία το όργανο τούτο είχε γνωμοδοτήσει υπέρ της εκδόσεως του αιτούντος στις Η.Π.Α., όπου ο αιτών φέρεται να έχει τελέσει το έγκλημα στο οποίο αφορά η υποβληθείσα από τις αμερικανικές αρχές αίτηση εκδόσεως, υπεβλήθη στις ελληνικές αρχές αίτηση των δικαστικών αρχών της Βραζιλίας (του κράτους, δηλαδή, του οποίου υπήκοος είναι ο αιτών), με την οποία ζητήθηκε η έκδοση του αιτούντος στην

τελευταία αυτή χώρα, προκειμένου να δικασθεί εκεί για τα αυτά αδικήματα, στα οποία αφορά και η υποβληθείσα από τις αμερικανικές αρχές αίτηση εκδόσεως και β) Ότι, κατά παράβαση των περί εκδόσεως διατάξεων των άρθρων 436 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και, ιδίως, της διατάξεως του άρθρου 443 παράγραφος 2, η προσβαλλομένη υπουργική απόφαση, με την οποία διατάσσεται η έκδοση του αιτούντος στις Η.Π.Α., εκδόθηκε χωρίς να έχει προηγουμένως γνωμοδοτήσει το αρμόδιο Συμβούλιο Εφετών επί της υποβληθείσης από τις αρχές της Βραζιλίας αιτήσεως εκδόσεως. Από το άρθρο, όμως, 439 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, το οποίο ορίζει ότι «αν πολλά κράτη ζητούν την έκδοση για το ίδιο έγκλημα, αυτή διατάσσεται να γίνει κατά προτίμηση είτε στο κράτος του οποίου είναι υπήκοος, ο δράστης είτε σ' εκείνο όπου έγινε το έγκλημα» και παρέχει στον Υπουργό Δικαιοσύνης τη δυνατότητα να επιλέξει, κατ' απόλυτη ευχέρεια, ως κράτος στο οποίο θα εκδοθεί ο εκζητούμενος, είτε το κράτος του οποίου την υπηκοότητα φέρει ο τελευταίος είτε το κράτος στο οποίο φέρεται να έχει τελέσει το αδίκημα για το οποίο κατηγορείται, ευθέως συνάγεται ότι εάν, όπως εν προκειμένω συμβαίνει, το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο έχει γνωμοδοτήσει αμετακλήτως υπέρ της εκδόσεως του εκζητουμένου στο κράτος όπου φέρεται να έχει τελέσει το έγκλημα για το οποίο κατηγορείται, ο Υπουργός έχει την ευχέρεια να διατάξει την έκδοση στο τελευταίο αυτό κράτος, χωρίς να υποχρεούται να εισαγάγει προηγουμένως προς γνωμοδότηση στο Συμβούλιο Εφετών την αίτηση εκδόσεως, την οποίαν υπέβαλαν μεταγενεστέρως οι αρχές του κράτους, του οποίου ο εκζητούμενος φέρει την υπηκοότητα. Κατά συνέπειαν, ο ως άνω λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος, ως νόμω αβάσιμος.

Επειδή, κατά πάγια νομολογία, από το άρθρο 95 παράγραφος 1 του Συντάγματος συνάγεται ότι οι πράξεις ή γνωμοδοτήσεις των δικαστικών οργάνων, ακόμη και όταν αφορούν σε διοικητικής φύσεως αντικείμενα, δεν μπορούν να ελεγχθούν στο πλαίσιο της ακυρωτικής διαδικασίας, ούτε αμέσως, αλλά ούτε και εμμέσως, επ' ευκαιρία, δηλαδή, της προσβολής πράξεων διοικητικών οργάνων, οι οποίες ερείδονται επ' αυτών (πρβλ. ΣτΕ 3668/1996, 2423/1992, 2172/1990, 386/1986, 938/1980 κλπ). Κατά συνέπεια, επί αιτήσεως ακυρώσεως κατά της αποφάσεως του Υπουργού Δικαιοσύνης, με την οποία διατάσσεται η έκδοση αλλοδαπού, απαραδέκτως προβάλλονται λόγοι ακυρώσεως, αναγόμενοι σε ζητήματα, επί των οποίων έκριναν τα δικαστικά όργανα, κατόπιν γνωμοδοτήσεως των οποίων εκδόθηκε η υπουργική αυτή απόφαση και, γενικότερα, λόγοι ακυρώσεως, αναγόμενοι σε ζητήματα, η κρίση των οποίων έχει ανατεθεί, από τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ή την τυχόν υφισταμένη σύμβαση περί εκδόσεως, στα ανωτέρω δικαστικά όργανα, ενώπιον των οποίων ο εκζητούμενος έχει, άλλωστε (βλ. άρθρα 448 παράγραφος 1 και 451 παράγραφος 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας), το δικαίωμα να παραστεί και να προβάλει κάθε συναφή με τα ζητήματα αυτά ισχυρισμό. Και τούτο, διότι σε αμφότερες τις περιπτώσεις αυτές, η εξέταση των ως άνω λόγων ακυρώσεως θα οδηγούσε σε έμμεσο έλεγχο, από το Συμβούλιο της Επικρατείας, της νομιμότητος της αποφάσεως του Συμβουλίου

Εφετών ή και της επί σχετικής εφέσεως εκδοθείσης αποφάσεως του Αρείου Πάγου, με τις οποίες διαπιστώθηκε η συνδρομή των προϋποθέσεων, υπό τις οποίες επιτρέπουν την έκδοση οι οικείες διατάξεις, καθώς και η έλλειψη των αντιστοίχων κωλυμάτων που θεσπίζουν οι διατάξεις αυτές.

Επειδή, εν όψει των εκτεθέντων στην ποηγουμένη σκέψη, ο προβαλλόμενος με το κύριο δικόγραφο λόγος ακυρώσεως, κατά τον οποίον η προσβαλλομένη υπουργική απόφαση είναι ακυρωτέα, επειδή το έγκλημα, για το οποίο ζητείται η έκδοση του αιτούντος στις Η.Π.Α., δεν συνιστά κακούργημα αλλά πλημμέλημα και έχει, ως εκ τούτο, διότι αναγεται σε ζήτημα, η επί του οποίου κρίση ανήκει, όπως προκύπτει από τα άρθρα 438 περίπτωση δ' και 450 παράγραφος 1 περίπτωση δ' του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, στα γνωμοδοτούντα επί της αιτήσεως εκδόσεως δικαστικά όργανα επί του ζητήματος αυτού έκριναν, άλλωστε, εν προκειμένω, δια ρητών σκέψεων, τόσο το Συμβούλιο Εφετών Αθηνών, όσο και ο Άρειος Πάγος, κατόπιν προβολής από τον αιτούντα σχετικού λόγου εφέσεως.

Επειδή με το πρόσθετο δικόγραφο προβάλλεται ότι το έγκλημα για το οποίο κατηγορείται ο αιτών δεν είναι εξ εκείνων για τα οποία επιτρέπεται η έκδοση, δεδομένου ότι: α) Στο άρθρο 438 περίπτωση β' του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προβλέπεται ότι η έκδοση απαγορεύεται, μεταξύ άλλων, και όταν η δίωξη και η τιμωρία του εγκλήματος που φέρεται ότι τέλεσε ο εκζητούμενος στο εξωτερικό ανήκει, σύμφωνα με τους ελληνικούς νόμους, στα ελληνικά δικαστήρια και β) Στο άρθρο 8 του ελληνικού Ποινικού Κώδικα (Ν. 1492/1950, Α'182) ορίζεται ότι οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται σε ημεδαπούς και αλλοδαπούς, ανεξάρτητα από τους νόμους του τόπου τελέσεως προκειμένου περί σειράς πράξεων που τελέστηκαν στην αλλοδαπή, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται (περίπτωση θ') και το «παράνομο εμπόριο ναρκωτικών φαρμάκων». Εν όψει, όμως, των εκτεθέντων στην ένατη σκέψη, και ο λόγος αυτός ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί, προεχόντως ως απαράδεκτος, διότι ανάγεται σε ζήτημα, η επί του οποίου κρίση ανήκει, όπως προκύπτει από τα άρθρα 438 περίπτωση β' και 450 παράγραφος 1 περίπτωση γ' του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, στα γνωμοδοτούντα επί της αιτήσεως εκδόσεως δικαστικά όργανα άλλωστε, στην υπ' αριθμ. 11/2000 απόφαση του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών, κατ' απόκλιση της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλομένη υπουργική απόφαση, ρητώς αναφέρεται, ότι, κατά το εν λόγω δικαστικό όργανο, οι αξιόποινες πράξεις, για τις οποίες κατηγορείται ο αιτών, είναι εξ εκείνων για τις οποίες επιτρέπεται η έκδοση.

Επειδή, με το από 18.4.2001 υπόμνημα, το οποίο κατέθεσε ο αιτών μετά τη συζήτηση και εντός σχετικής, χορηγηθείσης από τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου προθεσμίας, προβάλλεται ότι η προσβαλλομένη απόφαση έχει εκδοθεί κατά παράβαση του άρθρου 6 της κυρωθείσης με το Ν.Δ. 53/1974 (Α'256) Συμβάσεως της Ρώμης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (Ε.Σ.Δ.Α), δεδομένου ότι η νομοθεσία που ισχύει στην Πολιτεία της Louisiana, όπου πρόκειται να δικασθεί ο αιτών, δεν προβλέπει, κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, υποχρεωτική διερμηνεία

προς εξασφάλιση των δικαιωμάτων υπερασπίσεως των κατηγορουμένων, όπως ο αιτών, οι οποίοι δεν έχουν ως μητρική γλώσσα την αγγλική. Ανεξαρτήτως, όμως, του ότι ο λόγος αυτός ανάγεται σε ζήτημα (συνδρομή κωλύματος εκδόσεως, το οποίο προκύπτει από την προμνησθείσα διάταξη της Ε.Σ.Δ.Α.), η κρίση επί του οποίου πρέπει να θεωρηθεί ως ανήκουσα κατά νόμον στα γνωμοδοτούντα επί της αιτήσεως εκδόσεως δικαστικά όργανα, θα πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος, προεχόντως διότι ερείδεται επί πραγματικού ισχυρισμού, ο οποίος δεν είχε προβληθεί ούτε με το δικόγραφο της αιτήσεως ακυρώσεως ούτε με το δικόγραφο προσθέτων λόγων, αλλά προβλήθηκε, στο πλαίσιο της ακυρωτικής διαδικασίας, το πρώτον με το ως άνω υπόμνημα, με το οποίο, όμως, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 25 παράγραφος 2 και 33 του Π.Δ. 18/1989, είναι δυνατόν να χωρήσει μόνον κατατεθέν δικόγραφο προσθέτων λόγων (πρβλ. ΣτΕ 1062/1998. 1889/1997. 4270/1995, 2186/1994 κλπ.). Εν όψει των τελευταίων αυτών διατάξεων του Π.Δ. 18/1989, είναι, εξ άλλου, απορριπτέοι και οι λοιποί ισχυρισμοί που περιέχονται στο από 18.4.2001 υπόμνημα του αιτούντος, κατά το μέρος που συγκροτούν αυτοτελείς λόγους ακυρώσεως, απαραδέκτως προβαλλομένους το πρώτον με το εν λόγω υπόμνημα.